

**LIIKUNNAN KANSALAISTOIMINTA OSANA KORKEAKOULULIIKUNTAA –
Tutkimus UniSportin kanssa yhteistyötä tekevistä opiskelijaurheiluseuroista**

Erkki Somervuo

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu –tutkielma

Liikuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2019

TIIVISTELMÄ

Somervuo, E. 2019. Liikunnan kansalaistoiminta osana korkeakoululiikuntaa – Tutkimus UniSportin kanssa yhteistyöstä tekevästä opiskelijaurheiluseuroista. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu –tutkielma, 120 s., 3 liitettä

Tässä kvalitatiivisessa pro gradu-tutkielmassa tarkastellaan opiskelijaurheiluseuroja ilmiönä korkeakouluympäristössä sekä sitä, mitä mahdollisuuksia, haasteita ja muutoksia ympäristönäiden seurojen toiminnalle muodostaa. Suomen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa järjestetään liikuntaa opiskelijoille ja henkilökunnalle eri tavoin. Opiskelijoiden muodostamat urheiluseurat ovat osana tätä korkeakoulujen liikuntatoimintaa eri muodoissaan.

Aineisto rakentuu UniSportin yhteydessä toimiville opiskelijaurheiluseuroille tehdyistä teemahaastatteluista, joita analysoitiin sisällönanalyysin avulla. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu liikunnan kansalaistoiminnan sekä urheiluseuratoiminnan määrittelyn, rakenteiden, merkitysten sekä muutosten muodostamaan kehikkoon. Tähän tuodaan lisäksi korkeakoulujen ja niiden järjestämien opiskelijaliikunnan rakenteet, joiden kautta pyritään paikantamaan opiskelijaurheiluseuroja ilmiönä urheiluseuratoiminnan ja korkeakoululiikunnan kentälle.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että opiskelijaurheiluseurat ovat vakavasti otettavia urheiluseuroja. Nämä seurat kiinnittyvät vahvasti korkeakouluunsa ja ovat erittäin motivoituneita järjestämään laadukasta liikuntaa korkeakouluympäristössä. Seuroilla on myös merkittävää osaa mispääomaa. Lisäksi opiskelijaurheiluseurojen toiminnan kautta muodostuu sosiaalista pääomaa ja yhteisöllisyyttä, joka voi olla merkittävää esimerkiksi yksittäisen opiskelijan opintopolulla. Näillä tekijöillä on merkitystä, jos pohditaan opiskelijaurheiluseurojen mahdollisuuksia olla mukana lisäämässä liikuntaa korkeakouluympäristössä. Opiskelijaurheiluseurat ovat tärkeitä kumppaneita korkeakoululiikunnalle tässä yhteydessä. Onnistunut yhteistyö vaatii ymmärrystä opiskelijaurheiluseurojen toiminnasta, jotta toiminnan resurssit voidaan turvata. Toimintaympäristössä on kuitenkin havaittavissa muutoksia, jotka vaikuttavat taloudellisiin tekijöihin sekä liikuntatilojen käyttöön opiskelijaurheiluseurojen osalta. Jos resurssit kaventuvat, niin toiminta voi hiipua tai loppua ja näin opiskelijaurheiluseurat voivat jopa hävitä ilmiönä.

Asiasanat: liikunnan kansalaistoiminta, urheiluseura, korkeakoululiikunta, opiskelijaurheiluseura, yhteisöllisyys, muutos

ABSTRACT

Somervuo, E. 2019. Civic activity for sport and physical activity in part of organized sport in higher education institutes – Study of student sports clubs collaborating with UniSport. Department of Sport Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis in Social Sciences of Sport, 120 pp.. 3 appendices.

This Master's thesis in Social Sciences of Sport deals with student sports clubs as a phenomenon in their environment in higher education institutes. Student sports clubs face lot of challenges but there are also a lot of potential in their activities and in the environment. Sport activities for students in higher education institutes are organized in many ways. Student sports clubs that are founded in the environment are a part of this organized sport activities in different ways.

The data for this study was collected with thematic interviews of six student sports clubs collaborating with UniSport. The data was analyzed with qualitative methods and the theoretic framework is composed around civic activity in sports and sports clubs. Besides a point of view about organized sports in higher education was brought alongside. With help of this theoretic framework, I try to locate student sports clubs in this field.

According to this study students sports clubs can be taken seriously in the field of sports clubs. These clubs attach very strongly to their universities and are very motivated to organize sport activities to students and staff. Clubs have a lot of competence and they form a lot of social capital. These factors can be significant in organizing sport with student sports clubs. These facts can also be essential in students study path.

Student sports clubs can be very important partners to universities. Successful collaboration needs understanding about sports clubs and civic activity so the resources can be secured for student sports clubs. However, there are changes that affect student sports clubs economy and possibilities to use sport facilities. If the resources are decreased then the activities with student sports clubs might die down or even come to an end, as a phenomenon.

Key words: civic activity in sports, sports clubs, higher education sport services, student sports club, community, change

SISÄLLYS

JOHDANTO.....	3
1 LIIKUNNAN KANSALAISTOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT	8
1.1 Liikunnan kansalaistoiminta	10
1.2 Liikunnan kansalaistoiminnan ajanjaksot	12
1.3 Urheiluseuratoiminta kansalaistoiminnan muotona	15
1.4 Liikunnan kansalaistoiminnan jako rooleihin ja osa-alueisiin	16
1.5 Liikunnan kansalaistoiminnan resurssit	18
1.6 Vapaaehtoistyö, yhteisöllisyys ja sosiaalinen pääoma	22
2 LIIKUNTA- JA URHEILUSEURAT LIIKUNTAKULTTUURIN KOKONAISUUDESSA.....	28
2.1 Liikunta- ja urheiluseurojen määrittely sekä historiallinen tausta.....	28
2.2 Urheiluseurojen monet ulottuvuudet	31
2.3 Urheiluseurojen toimintaympäristö	34
2.4 Julkisen sektorin ja urheiluseurojen yhteistyö	37
2.5 Liikuntakulttuurin muutos	40
2.6 Urheiluseuratoiminnan muutokset sekä tulevaisuudennäkymät	42
3 KORKEAKOULUT OPISKELIJAUrHEILUSEUROJEN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	48
3.1 Korkeakoululiikunta Suomessa.....	48
3.3 Opiskelijaurheiluseurojen historia, muodot ja toiminta.....	52
3.4 UniSport opiskelijaurheiluseurojen toimintaympäristönä	55
4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	58
4.1 Tutkimustehtävä	58
4.2 Tutkimusaineisto	60
4.3 Tutkimusmenetelmä	62
4.4 Aineiston analysointi	65
4.5 Tutkimuksen luotettavuus.....	69
4.6 Eettisyyden varmistaminen.....	70
5 TULOKSET	73
5.1 Liikunnallista elämäntapaa ja lajivalikoimaa yliopistolaisille	74
5.2 Opiskelijaurheiluseurojen paikantuminen ja toimintaympäristö.....	76
5.3 Yhteistyömuodot toimintaympäristön kanssa	79
5.4 Opiskelijaurheiluseurojen roolit ja merkitykset	82
5.5 Opiskelijaurheiluseurojen toiminnan mahdollisuudet ja potentiaali korkeakouluympäristössä ..	86
5.6 Opiskelijaurheiluseurojen tulevaisuus	91
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	99

6.2 Tutkimustehtävän ratkaiseminen.....	99
6.2 Tulosten suhde aikaisempaan tutkimukseen ja taustateoriaan	101
6.3 Tulosten yleistettävyys ja menetelmän rajoitukset	107
6.4 Käytännön hyödyt ja kehittämissuhteet	108
6.5 Jatkotutkimushaasteet.....	110
LÄHTEET	113
LIITTEET	

JOHDANTO

Tässä tutkielmassa tarkastellaan opiskelijaurheiluseuroja ilmiönä korkeakouluympäristössä sekä mahdollisuuksia ja haasteita, joita näiden seurojen lähin ympäristö tarjoaa. Urheiluseuratoiminnalla on merkittävä asema suomalaisessa liikuntakulttuurissa. Urheiluseurojen toimintaan halutaan osallistua laajasti ja sillä on kulttuurisesti sekä rakenteellisesti tärkeä rooli yhteiskunnassamme. Myös korkeakouluopiskelijat ovat perustaneet erilaisia urheiluseuroja vuosien varrella, jotka toimivat korkeakoulujen ympäristössä liikunnan kansalaistoiminnan perusrakenteiden kannattelemana. Jotta opiskelijaurheiluseuroja voidaan tutkimuksellisesti hahmottaa ja paikantaa, on alkuun syytä muodostaa kuva liikunnan kansalaistoiminnan ja urheiluseuratoiminnan rakenteista.

Liikunnan kansalaistoimintaa ja seuratoimintaa on tutkittu Suomessa paljon. Opiskelijoiden urheiluseuroihin täysin keskittyntä tutkimustietoa on kuitenkin hankala löytää. Toki niitäkin on tutkittu, mutta ei siinä mittakaavassa kuin urheiluseuratoimintaa yleisesti. Eräs seuratyyppejä, johon opiskelijaurheiluseuroja verrataan, on eräänlainen kevytseura. Näitä löytyy oppilaitoksista, työpaikoilta ja kaveriporukoista. Toiminta on usein hyvin autonomista ja kiinnittymiset ympäristöön vähäisiä. (vrt. Mäenpää, & Korkatti 2012, 17-21.) Oman esiymmärrykseni perusteella katsottuna opiskelijaurheiluseurat saattavat olla paljon muutakin, joten pureutumista opiskelijaurheiluseuroihin voidaan pitää liikunnan yhteiskuntatieteiden näkökulmasta perusteltuna. Opiskelijaurheiluseurojen tutkimuksen kohdalla on ainakin joiltain osin aukko, johon uutta tietoa voidaan kaivata ja käsitellä opiskelijaurheiluseuroja yhtenä urheiluseuratoiminnan osana tai ilmiönä. Esiymmärrykseni perustuu yli kymmenen vuotta kestäneeseen työhön opiskelijaurheiluseurojen parissa korkeakouluympäristössä.

Tutkimusaiheen teoreettinen viitekehys muodostuu liikunnan kansalaistoiminnan määrittelyn, rakenteiden, merkitysten sekä muutosten muodostamaan kehikkoon, joita esimerkiksi Kalevi Heinilä, Hannu Itonen ja Pasi Koski ovat laajasti tutkineet. Tähän tuodaan lisäksi korkeakoulujen ja niiden järjestämän opiskelijaliikunnan rakenteet, jonka kautta pyritään löytämään opiskelijaurheiluseuran paikka tässä seuratoiminnan ja korkeakoulu liikunnan viitekehyksessä. Myös termin opiskelijaurheiluseuran tarkempi määritelmä voi avautua tutkimuksen edetessä.

Yksi liikunnan kansalaistoiminnan muoto on vapaaehtoisuuteen perustuva urheiluseuratoiminta. Vapaaehtoista seuratoimintaa on pidetty suomalaisen liikuntakulttuurin kivijalkana. Urheilu- ja liikuntaseurat ovat liikuttaneet kansalaisia useiden sukupolvien ajan. Ohjaajat ja valmentajat, talkoolaiset sekä seurapäätäjät ovat olleet mukana järjestämässä liikuntaa pyyteettömästi ja palkkioita pyytämättä. (Itkonen 2000.)

Liikuntakulttuuri muuttuu kuitenkin jatkuvasti ja sillä on vaikutuksensa myös urheiluseuratoimintaan. Kokkonen (2015) on kuvannut viittä keskeisintä muutostekijää liikuntakulttuurissa. Suomen väestörakenteen muuttuminen on yksi merkittävä tekijä, joka vaikuttaa koko yhteiskuntaan ja liikuntakulttuuriin. Myös globaalit muutostekijät vaikuttavat aina kansalliselle tasolle asti. Erot liikkumisen määrässä ja terveydessä ovat myös yksi erittäin merkittävä haaste. Erot rikkaiden ja köyhien liikkumisessa ovat kasvaneet. Liikuntakulttuurissa itsessään on myös käynnissä toimijasuhteiden muutos. Yrityssektorin merkitys kasvaa, mutta liikunnan järjestötoiminnan katsotaan myös pysyvän merkittävänä kansalaistoiminnan muotona. Eri sektoreiden yhteistyön ennustetaan lisääntyvän. Lisäksi yksilöllisyys vahvistuu liikuntakulttuurissa edelleen. (Kokkonen 2015, 369.)

Yhteiskunnan muutokset ovat johtaneet myös pohdintaan kolmannen sektorin asemasta ja rakenteesta. On ehkä jo muotoutumassa uudenlainen kolmas sektori, jonka toiminta ei enää pohjautuisikaan vapaaehtoisuudelle, intressipolitiikalle tai kansalaisyhteiskunnan vahvistamiselle. Uuden kolmannen sektorin tavoitteina olisivatkin julkisella sektorilla määritettyyn palvelutarpeeseen vastaaminen, kilpailukyky sekä organisatorinen tehokkuus. (Itkonen 2015.) Muutokset vaikuttavat myös urheiluseurojen yhteen tärkeimmästä elementistä, eli jäsenistöön ja tämän tutkimuksen yhteydessä siis opiskelijoihin. Muutokset vaikuttavat myös opiskelijaurheiluseurojen toiminnan vakauteen, jatkuvuuteen ja perinteisiin. Liialliset tai suuret muutokset voivat horjuttaa näitä toimintaedellytyksiä sekä jatkuvuutta. (vrt. Heinilä 1986, 15-19.)

Liikunta- ja urheiluseurat ovat sosiaalisina organisaatioina moniehtoisia ja monenlaisia voimavaroja vaativia. Niiden organisaatorakenteet ovat varsin kompleksisia ja sosiaalisilla tekijöillä on oleellinen merkitys. Ne edustavat perinteisesti keskinäisen hyödyn organisaatiotyyppiä, koska sen toiminta tähtää jäsenistön hyvään ja sen toiminnasta vastaa jäsenistö. Voimavaransa seurat ammentavat omista lähteistään, mutta erityisesti myös ympäristöstään. Seurojen toimivuus on hyvin paljon kiinni hyvästä ympäristöyhteis-

työstä. Seurojen toiminnan kehittyessä ja voimavarojen tarpeen noustessa on seurojen liittävä avoimuuttaan ja ympäristöyhteyksiään. (Heinilä 1986, 126-128; Heinilä 2018, 47-48.) Opiskelijaurheiluseurat kiinnittyvät pääosin korkeakouluihin, jolloin korkeakoulujen näkemys ja ymmärrys näiden urheiluseurojen toiminnasta nousevat oleelliseen asemaan.

Suomen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa järjestetään liikuntaa opiskelijoille ja henkilökunnalle eri tavoin. Opiskelijoiden muodostamat urheiluseurat ovat osana tätä korkeakoulujen liikuntatoimintaa eri muodoissaan. Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää Helsingin yliopiston, Aalto-yliopiston ja Svenska Handelshögskolanin Hankenin yhteisten liikuntapalveluiden tuottajan eli UniSportin yhteydessä toimivia opiskelijaurheiluseuroja niiden lähimmässä ympäristössään.

Oleellista on selvittää, miten UniSportin kanssa yhteistyötä tekevät opiskelijaurheiluseurat itse näkevät roolinsa ja miten ympäröivä kenttä opiskelijaurheiluseurojen näkökulmasta hahmottaa seurojen merkityksen UniSportin toiminnassa. Tätä kautta voidaan arvioida, antaako tämä ympäristö seuroille mahdollisuuksia toimia ja hyödyntää täyttä potentiaaliaan opiskelijaliikunnan kentällä. Lisäksi halutaan selvittää, miten opiskelijaurheiluseurojen toiminnan avulla voidaan lisätä liikuntamahdollisuuksia ja yhteisöllisyyttä osana UniSportin liikuntatarjontaa. Merkittävänä kysymyksenä voidaan nähdä myös se, mihin opiskelijaurheiluseurat paikantuvat ja miten ne näkevät tulevaisuutensa urheiluseuratoiminnan ja liikunnan kansalaistoiminnan kentällä. Onko seurojen toiminta vain kevyttä ”opiskelijahöntsää” vai merkittävää liikunnan kansalaistoimintaa? Mitä mahdollisuuksia, asenteita, esteitä tai tahtotiloja voidaan ilmiön taustalta löytää?

Opiskelijaurheiluseuroilla tarkoitetaan tässä yhteydessä yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen omia urheiluseuroja, joiden pääasiallinen jäsenkunta muodostuu oppilaitoksen opiskelijoista tai henkilökunnasta. Nämä seurat ovat myös rekisteröityjä yhdistyksiä. UniSportin kanssa yhteistyötä tekevät seurat mahtuvat tähän määritelmään hyvin. Tyypillisiä UniSportin kanssa yhteistyötä tekeviä opiskelijaurheiluseuroja voidaan ajatella olevan ainakin kolmea eri tyyppiä. Esimerkiksi kamppailulajien, voimailun ja muiden yksilölajien toiminnassa kaikki jäsenet voivat harjoitella yhtä aikaa samassa tilassa, tasosta riippumatta. Palloilulajien toiminta puolestaan jakautuu harjoitusvuoroihin ja eri tiloihin pääosin seuran tason ja kilpailullisuuden mukaan. Monialaseurat ovat kahden edellä mainitun jaottelun välimuotoja, joiden toiminnassa on paljon eri lajeja sekä pääosin matalankynnyksen toimintaa.

Korkeakoululiikunnalla tarkoitetaan yliopiston tai ammattikorkeakoulun liikuntapalveluja korkeakoulun opiskelijoille ja henkilökunnalle. Korkeakoululiikunnat ovat oppilaitoskohtaisesti erinimisiä. Näiden toimijoiden nimiä ovat esimerkiksi Yliopistoliikunta, UniSport, Unipoli Sport, Zone-sport, Campus sport, Lapin korkeakoululiikunta, Oulun korkeakoululiikunta, Jyväskylän korkeakoululiikunta tai Sykettä. (Korkeakoululiikunnan suositukset 2018, 29.) Korkeakoululiikunnat ovat merkittävässä asemassa, kun ajatellaan nuorten aikuisten liikuntamahdollisuuksia.

Korkeakouluopiskelijoista vain kolmannes liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Tässä on tosin tapahtunut pientä kehitystä. Korkeakoulusektoreiden välillä on myös jonkin verran eroja. (Miettinen & Kunttu 2011; Korkeakoululiikunnan suositukset 2018, 52.) Hyvin järjestetty urheiluseuratoiminta korkeakoulun sisällä voi olla yksi tapa lisätä liikuntamahdollisuuksien kirjoa ja madaltaa osallistumiskynnystä liikuntaan. Aiheen ajankohtaisuus tulee esiin myös vuonna 2018 tehdyssä Valtioneuvoston selonteosta liikuntapolitiikassa. Selonteossa nostetaan esiin myös korkeakoululiikunnan merkitys. Korkeakouluissa on tarvetta yhteisöllisyyttä lisäävän liikunnallisten toimintakulttuurien luomiseen ja opiskelijoiden liikunnan lisäämiseen. (Valtioneuvoston liikuntapoliittinen selonteko, 22.)

Vaikutuksia voidaan näin välillisesti hakea myös opiskelijoiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta. Parhaimmillaan voidaan tuoda esiin ilmiö, joka voi olla ympäröiville toimijoille uusi kumppani tai voidaan löytää tekijöitä, jotka voivat vahvistaa opiskelijaurheiluseurojen potentiaalia omassa toimintaympäristössään. Lisäksi tähän liittyen on syytä tarkastella myös sosiaalista pääomaa ja yhteisöllisyyttä sekä sitä, mitä merkityksiä näillä on opiskelijaurheiluseurojen toiminnassa.

On oletettavaa, että seurojen potentiaalia ei täysin osata hyödyntää ja toisaalta seuratkaan eivät välttämättä pääse sitä täysin tarjoamaan. Osaa merkityksistä on todennäköisesti myös vaikea tuoda esiin talouden merkitystä korostavassa yhteiskunnassa. Uutta tietoa on hyvä välittää kaikkien toimijoiden kesken. Korkeakoulujen urheiluseuratoiminnan kehittämiseen liittyen on tarpeen tuoda esiin, mikä on opiskelijaurheiluseuratoiminnan merkitys liikuntaa harrastaville ja millaisen toimintaympäristön se luo. Tutkimustulosten perusteella voidaan saada kuva niistä tekijöistä, joilla urheiluseuratoimintaa voidaan perustella korkeakoululiikunnassa tai rakentaa eri malleja urheiluseuratoiminnan edistämiseksi. Tätä kautta voidaan myös mahdollisesti lisätä opiskelijoiden liikuntamahdollisuuksia.

Liikunnan yhteiskuntatieteiden näkökulmasta tämän tutkimuksen tuoma lisäarvo pyritään linkittämään niin, että opiskelijaurheiluseurat hahmottuvat osana urheiluseuratoimintaa ja liikunnan kansalaistoimintaa. Käytännön lisäarvo tulee esiin opiskelijaurheiluseuratoiminnan kehittämisessä korkeakouluympäristössä ja tätä kautta liikuntamahdollisuuksien mahdollisena lisäämisenä.

Teoreettisen viitekehyksen avulla luodaan kuva opiskelijaurheiluseurojen ympäristöstä ja yhteiskunnallisista kiinnittymiskohdista. Kokonaiskuvaa hahmotetaan siirtymällä laajemmasta kokonaisuudesta ilmiöineen aina pienempään. Liikunnan kansalaistoiminnan kautta edetään urheiluseuratoiminnan ilmiöihin ja siitä puolestaan opiskelijaurheiluseuroihin ja niiden lähiympäristöön. Teoreettisessa osuudessa on tutkimuksia ja kirjallisuutta usean vuosikymmenen ajalta. Kaikissa näissä toistuu liikunnan kansalaistoiminnan ja urheiluseuratoiminnan perusrakenteet ja ideologia. Teoreettinen taso ei ole vanhentunut, vaan toimii yhä perusteltuna taustarakenteena tälle tutkielmalle.

Terminologian osalta seuraavissa kappaleissa puhutaan liikuntaseuroista, urheiluseuroista ja seuroista. Useissa yhteyksissä näillä tarkoitetaan pääasiassa samaa liikunnan kansalaistoiminnan kentällä ilmentyvää urheiluseuratoimintaa. Näillä termeillä ja ilmiöillä yritetään paikantaa myös opiskelijaurheiluseuroja. Terminologia ja teoreettisten aihealueiden läpikäynti tuovat jonkun verran toistoa teoreettisen viitekehyksen lukujen sisältöön, mutta mahdollisimman kattavan ymmärryksen, sekä laajan tulokulman luomiseksi tämä on lähes väistämätöntä.

1 LIIKUNNAN KANSALAISTOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT

Seuraavassa käsitellään liikunnan kansalaistoiminnan taustarakenteita, resursseja, ajanjaksoja, muutosta sekä linkittymistä liikunta- ja urheiluseuratoimintaan. Liikunnan kansalaistoiminnan näkyvimpänä ilmiönä voidaan pitää juuri urheiluseuratoimintaa. Korkeakoululiikunnan parissa toimivia opiskelijaurheiluseuroja on syytä tarkastella juuri mainitun liikunnan kansalaistoiminnan ja urheiluseuratoiminnan rakenteiden ja määrittelyn kautta, jotta opiskelijaurheiluseurat voidaan sijoittaa toimijoina tähän kenttään. Rakenteiden ja määrittelyn kautta päästään myös vapaaehtoisuuden, yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman käsitteiden piiriin, jotka ilmenevät liikunnan kansalaistoiminnassa varsin merkittävällä tavalla. Myös näillä tekijöillä on merkitystä opiskelijaurheiluseurojen toiminnan rakenteissa, joten näiden teemojen käsittely tässä yhteydessä on oleellista.

Kansalaistoimintojen tutkimukselle on löydettävissä vahvoja perusteluja. Yksi merkittävä tekijä on, että vapaaehtoisuuteen perustuvat kansalaistoiminnat ovat kansainvälisesti vertailtuna hyvin vahvasti suomalainen ilmiö. Pohjoismaissa on tosin muuallakin nähtävissä vastaavaa kansalaistoimintojen kautta rakentunutta yhteiskuntaa. Hyvin toimiva ja vahva kansalaisyhteiskunta on tärkeä tekijä demokratian toteutumisessa. Tällä tavoin on saatu kansalaismielipiteet mukaan päätöksentekoon. Nämä ilmiöt ovat myös jatkuvassa muutoksen tilassa, joten tutkijoille asettuu erityinen haaste eri vaikuttavien tekijöiden jäljittämiselle. Myös kansalaistoimintojen aseman ja tehtävien uudet lainsäädännölliset määrittelyt tuovat tutkimuksen tarpeellisuuden esiin. Kansalaistoiminnan asemaa on paikannettava ja määriteltävä muutoksen vuoksi yhä uudelleen. (Itkonen 2015.)

Liikunnan kansalaistoimintaa on Suomessa tutkittu useasta näkökulmasta. Pääsuuntina ovat olleet historiikit, väestötason tarkastelut, hallinnon näkökulmasta tehdyt analyysit sekä historiallisesta näkökulmasta syntyneet käsitteellistävät tutkimukset. Nämä eri pääsuunnat ovat olleet toisiaan täydentäviä. (Koski 2009b.)

Varsinainen yhteiskuntatieteellinen tutkimus urheiluseuroista alkoi vasta 1980-luvulla. Tässä vaiheessa tutkijat kiinnostuivat urheilusta ja liikunnan kansalaistoiminnassa. Tutkimuksissa tukeuduttiin 1960-luvulla käytettyyn organisaatioiden systeemiteoreettiseen tarkasteluun. Tämän jälkeen lähdettiin enemmän käsitteellistämään seuratoimintaa. Tutkimuksen lähtökohtina ovat olleet liikuntakulttuurissa ilmenevä vapaaehtoisuus, muutos, paikallisuus sekä kansalaistoiminnan ja yhteiskunnan määrittelyt. Tästä esimerkkinä voidaan mainita Liikunnan kansalaistoiminnan tutkimusohjelma. (Itkonen 2000.)

Kansalaistoiminnan tutkimuksen voidaan katsoa alkaneen historiikeistä. Seurahistoriikkejä on tehty niin pitkään, kun järjestäytyntä seuratoimintaa on ollut. Ne eivät välttämättä täytä tieteellisiä kriteerejä, mutta niiden avulla voidaan tarkastella liikuntakulttuuria ja sen muutosta. Toinen näkökulma liikunnan kansalaistoiminnan tutkimukseen on syntynyt siitä, että on haluttu ymmärtää ihmisten liikuntakäyttäytymistä. Näitä on tehty keräämällä laajoja väestöaineistoja. Myös määrävuosina toteutetut liikuntagallupit ovat tuottaneet tietoa liikunnan kansalaistoimintaan osallistumisesta. Kolmas käytössä ollut tapa selvittää liikunnan kansalaistoimintaa on ollut hallinnon tutkimuksen perinteet sekä koulutustarpeet. Koko kenttää kattavia tietoja ei kuitenkaan ollut kerätty urheiluseuroista koko sen puolitoistavuosisataa kestäneen historian aikana. Vasta 1980-luvulla toteutettiin liikuntaseuratutkimusprojekti, jonka kautta saatiin seuroista kuvaa organisaatioteoreettisesta näkökulmasta. Neljäs näkökulma liikunnan kansalaistoimintaan on ollut historiallisen sosiologian näkökulma. (Koski 2009b.)

Liikunnan kansalaistoiminnan tutkimuksessa voidaan soveltaa vertailevan yhteiskuntatutkimuksen metodia. Paikkakuntiin, seuroihin ja järjestöihin tehdyt vertailut lisäävät ymmärrystä suuremmista liikuntakulttuurin linjoista. On merkittävää, että kansalaistoimintaa tutkitaan lähietäisyydeltä ja saadaan näin tietoa toimijoiden tavoitteista ja saavutuksista. (Itkonen & Koski, 2000.)

Kansainvälisestä seuratutkimuksesta voidaan mainita Klaus Heinemannin 11 Euroopan maan seuroja käsittänyt tutkimus, jossa Suomikin oli mukana. Vertailevan tutkimusotteen piiriin voidaan lukea myös liikunnan kansalaistoimintaa käsitelleet muutosanalyysit. (Itkonen & Koski, 2000.)

Liikunnan kansalaistoimintojen tulevaisuuden näkymiä on vaikea ennustaa. Monet liikunnan kansalaistoimintojen muodot ovat ilmaantuneet liikunnan kentällä ilman, että niitä olisi voitu ennustaa. (Itkonen 2015.) Liikunnan kansalaistoiminnan perusteiden merkitysrakenteiden ja dynamiikan ymmärtämiseen tarvitaan kuitenkin tutkimusta. Tutkimus hyödyttää niin palveluiden tuottajia kuin käyttäjiäkin. Tätä kautta yksilöt voivat edelleen kehittää omaa ymmärrystään toiminnasta ja jäsentää sitä paremmin. Tämän avulla voidaan myös estää ulkopuolisen manipuloinnin vaikutukset. (Koski 2000b.)

Liikuntakulttuuri on jatkuvasti eriytynyt ja pirstoutunut ja näin ollen niin tutkimuksen kuin hallinnon näkökulmasta sen haltuunotto on yhä haasteellisempaa. Liikunnan kansalaistoiminnan merkitystä tuleekin hakea tällä hetkellä enemmän sen moninaisuudesta kuin yhtenäisyydestä. (Itkonen 1999, 125-127.)

1.1 Liikunnan kansalaistoiminta

Kansalaistoiminnalla yleisesti tarkoitetaan toimintaa, jota ihmiset toteuttavat vapaaehtoisesti muiden saman henkisten ihmisten kanssa. Kansalaistoiminta on yksilön julkista ja vapaaehtoista toimintaa esimerkiksi urheiluseurassa. Näin kansalaistoiminnasta puhutaan myös vapaaehtoistoimintana ja kolmannen sektorin toimintana. Yhteiskuntia, joissa kansalaistoiminnalla on merkittävä rooli, pidetään vahvasti kansalaisyhteiskuntina. Kansalaistoiminnan valtaliikkeet ovat syntyneet yleensä jostakin historiallisesta tarpeesta. Vapaaehtoisuuteen pohjautuvat kansalaistoiminnat ovat erityisesti suomalainen piirre. (Itkonen 2015.)

Harjun (2003) mukaan kansalaistoiminta on ihmisten aktiivista ja heidän arvokkaana pitämää toimintaa, joka suuntautuu itsestä ulospäin ja yhteiseksi hyväksi. Yksilön konkreettinen työpanos on oleellinen tekijä organisoidussa toiminnassa, joka ei rakennu pakkojen, velvollisuuksien tai korvausten varaan. Ilmiönä tämä on osaltaan ollut olemassa jo vuosituhansia. Suomessa vakiintuneen kansalaistoiminnan juuret ulottuvat 1700-luvulle. Erityisesti 1880-luvulla se laajeni räjähdysmäisesti urheiluliikkeen rantautuessa Suomeen. (Harju 2003, 10-39.)

Kansalaistoiminta sijoittuu organisatorisesti valtion ja yksityisen sektorin väliin. Etenkin pohjoismaissa se on hyvin organisoitunut ja sillä on vahvasti järjestöihin perustuva organisaatorakenne. Tunnusomaista kansalaistoiminnalle on suuri pysyvyys ja toimintakyky, joka rakentuu järjestökentän vahvaan vertikaaliseen organisoitumiseen. Toimintaa on aina ruohonjuuritasolta ylimpään kattojärjestötasoon saakka. (Helander 2002, 12.)

Kansalais- ja järjestötoiminta muodostavat ytimen suomalaiselle kansalaisyhteiskunnalle. Kansalaistoiminta voi tarjota ihmisille sellaisia asioita, joita ei esimerkiksi työelämä tarjoa kaikille. Kansalaistoiminnan arvoille on tällä hetkellä suuri kysyntä. Toiminnan kautta ihmisille muodostuu parhaimmillaan sosiaalista pääomaa ja luottamusta. Myös yksinäi-

syyttä voidaan helpottaa osallistumalla eri kansalaistoiminnan muotoihin. Kansalaistoiminnan tarjoamat toimintamuodot ovat sellaisia, joissa ihminen voi edustaa aidosti itseään, ei esimerkiksi ammattiaan. Asioita voidaan tehdä kansalaistoiminnan piirissä usein sydämellä ja tätä kautta toiminta tuo suurta merkitystä yksilön elämään. Toisaalta kansalaistoiminnassa voi esiintyä kaikkea sitä samaa negatiivista, mitä ihmisten toiminnassa muutenkin voi ilmetä. Järjestötoiminnassa voi tapahtua juonittelua, valtataistelua tai epätasa-arvoa. (Harju 2007.)

Suomessa liikunnan kansalaistoiminnan kehittyminen ja kytkeytyminen muun yhteiskunnan järjestötoimintoihin on ollut maailmanlaajuisestikin ajateltuna ratkaisevaa. Varsinkin raittiusliikkeen vaikutusta suomalaisen järjestöelämän synnyssä pidetään merkittävänä. Liikunnan kansalaistoiminnan taustalla vaikuttavat viisi eri kautta. Ensimmäisenä vaiheena tapahtui 1800-luvulla kansalaisyhteiskunnan nousu suurena liikkeenä. Toisessa vaiheessa Suomessa tapahtui luokkasidonnainen järjestäytyminen. Kolmas vaihe tapahtui sotien jälkeen, jolloin muodostui puoluejohtoinen kansalaisyhteiskunta. Neljännessä vaiheessa suuri vaikutus oli 1970- ja 1980-lukujen hyvinvoinnin nousulla. Viimeisimmässä vaiheessa 1990-luvulta alkaen on siirrytty pirstoutuneeseen kansalaisyhteiskunnan aikaan. (Itkonen 2000.)

Kansalaisyhteiskunnan järjestäytyminen alkoi 1800-luvulla ensin sivistyneistön piiristä ja vähitellen siirtyi vuosien myötä myös alempiin kansankerroksiin. Uudentyyppisiä järjestöjä syntyi jatkuvasti ja vapaaehtoistoiminnan merkitys yhteiskunnan aineellisen ja henkisen kehityksen ehtona korostui. Raittiusliikkeen ohella erityisesti myös palokunnat olivat laajenevan joukkojärjestäytymisen tärkeimpiä saavutuksia. Liikunnan kansalaistoiminnalla voidaan nähdä olevan kaksi eri historiallista juurta. Maatalousyhteiskunnan puolella oli paljon kansanomaista liikettä, kuten elinkeinotoimintaan liittynyt liikunta sekä pelit ja kisailut. Samaan aikaan säätyläiset kehittivät omia liikunnan harrastamisen muotojaan. Esimerkiksi promenadien tausta-ajatuksena oli terveysvalistus. Myös eräänlainen status vaikutti toimintaan. Liikunnan järjestäytyminen tapahtui säätyläisten voimin. (Itkonen 2000.)

1.2 Liikunnan kansalaistoiminnan ajanjaksot

Liikunnan kansalaistoiminta on Itkosen (2000) mukaan jaettavissa neljään ajanjaksoon. Ajanjaksot kuvaavat kunkin aikakauden ominaisia piirteitä ja käytäntöjä sekä kytkentöjä järjestöihin. Ensimmäinen järjestökulttuurinen kausi oli vuosina 1900–1930. Harrastuskilpailullinen kausi seurasi tätä ollen vuosina 1930–1960. Kilpailullis-valmennuksellinen kausi ajoittui vuosille 1960–1980. Eriytyneen liikuntakulttuurin kausi lähti liikkeelle 1980-luvulla ja ajoittuu nykypäivään. (Itkonen 2000.)

Järjestökulttuurin kaudesta voidaan puhua siksi, koska urheiluseurojen kytkeytyminen muuhun järjestötoimintaan oli vahvaa. Esimerkiksi työläisurheilun suhde muuhun työväenliikkeeseen muodostui erittäin kiinteäksi. Seuroja perustettiin runsaasti muiden organisaatioiden alaosastoiksi. Tämä on selvä erityispiirre suomalaiselle liikunnan organisoinnille. Liikunnalla ja urheilulla oli erityistehtävänsä, kun nuoria houkuteltiin mukaan järjestöelämään. Järjestökulttuurinen kausi loppui, kun liikunta ja urheilu eriytyivät omiksi lohkoikseen muusta järjestötoiminnasta. Myös kunnallisen liikuntatoimen laajeneminen edesauttoi tätä. (Itkonen 1999; Itkonen 2000.)

Harrastuksellis-kilpailulliseen kauteen siirryttäessä erityisesti lajien määrä ja merkitys kasvoivat. Urheilulliset tavoitteet nousivat merkittävään asemaan ja yhteys muihin kuin urheilujärjestöihin väheni. Lajien tarpeet otettiin paremmin huomioon koko urheiluorganisaation kehittyessä ja urheilulle jaettavia rahasummia korotettiin tuntuvasti. Tähän kauteen liittyy myös merkittävästi se, että vuonna 1945 asetettu Valtion liikuntakasvatuskomitea kiinnitti huomiota urheilukenttien rakentamiseen sekä kunnallisten urheilulautakuntien perustamiseen. Merkittävää oli myös se, että lajitieto lisääntyi useiden lajioppaiden välityksellä. Urheilun harrastajat tavoittelivat enemmän lajikohtaisia ennätyksiä ja erikoisseuroja syntyi yhä enemmän. Myös seurojen välinen kilpailu koveni. Kehitykseen vaikutti myös se, että ensi kertaa radion välityksellä ihmiset kuulivat suomalaisten urheilijoiden saavutuksista. (Itkonen 1999; Itkonen 2000.)

Kilpailullis-valmennuksellisella kaudella tiedon asema korostui. Suunnittelu ja koulutus vaikuttivat niin organisaatioihin kuin valmennukseenkin. Huippuvalmennuksen tueksi tuli monia eri tieteenaloja. Valmennustieto sektoroitui ja jakautui yhä enemmän yleiseen ja lajikohtaiseen valmennusoppiin. Harjoittelun tehostumisen myötä nähtiin, että urheilijan tehtävä oli yhä enemmän vain urheilla ja harjoitella. Samoin myös valmentajien ja

seuraihmissen tehtävät eriytyivät. Seurojen puuhaihmissille jäivät loput tehtävät eli resurssien hankkiminen ja olosuhdeasiat. Huippu-urheilu eriytyi jatkuvasti tieteellisen valmennuksen myötä. Ero huippu-urheilun ja vapaaehtoistoiminnan välillä kasvoi. Aikakauteen liittyy olennaisesti myös kuntoliikunnan lisääntyminen. Kuntoliikunnan asemaa tuotiin esiin valtiovaltaa myöten. Seuraihmissen suhtautuminen kuntoliikuntaan oli aluksi nuivaa ja seurat vastasivat varsin hitaasti ihmisten muuttuneisiin liikuntatarpeisiin. (Itkonen 1999; Itkonen 2000.)

Eriytyneen toiminnan kausi alkoi 1980-luvulla ja on käynnissä edelleen. Huippu-urheilu eriytyi ja kuntoliikunnan eri muodot ovat hahmottumassa. Myös seuratoiminnan sisällä eri liikunnan muodot kasvavat. Uusia liikuntakulttuureja sekä organisaatiomuotoja syntyy jatkuvasti ja monilta osin liikunta lähestyy muuta kulttuuria. Tämä on myös lisännyt verkostoitumista. Esimerkiksi erilaisten tapahtumien ympärille on tullut mukaan ammatillisia palveluntuottajia. Tätä edesauttaa markkinoiden ja median kehittyminen. Seurat yrittävät vastata tilanteeseen sitomalla harrastajat entistä tiiviimmin toimintaansa mukaan. Harrastuksen motiivit ja sisältö ovat muuttuneet, mikä on aiheuttanut yhä enemmän sitä, että organisaatioihin kiinnitytään yhä löyhemmin. Myös järjestöjen välinen yhteistyö on nykyään projektiluonteista aiemman tiiviin yhteistyön sijaan. (Itkonen 1999; Itkonen 2000.)

Itkonen (2015) on hahmotellut myös eriytyneen kauden jälkeistä aikaa. Eriytymisen kautta voisi mahdollisesti seurata verkostoitumisen kausi. Tätä ei tosin ehkä voida nähdä selkeänä kautena, koska verkostoituminen on osaltaan myös eriytyneelle kaudelle tyypillistä. Kausia tarkasteltaessa on otettava myös huomioon, että kausien rajavuosia ei voi paikantaa aivan tarkasti. Eri puolella Suomea muutokset tapahtuivat poikkeavasti. Lisäksi laaja seuratoiminnan kirjo sisälsi seurakohtaisesti lajeja, jotka olisivat ehkä kuuluneet jonkin toisen kauden aikaan. (Itkonen 2015, 49-55.)

Liikunnan järjestökentän muuttumista kuvaa myös se, kuinka sotien jälkeistä liikuntakulttuuria hallitsi lähinnä ”kilpailun tie”, jonka rinnalle vähitellen muodostui ”kunnon tie”. 1980-luvun liikuntakulttuuri on saanut uusia piirteitä terveys-, elämys- ja seikkailuliikunnasta. Myös erilaiset vaihtoehtoiset ja kokeilevat liikunnan muodot ovat saaneet jalansijaa. Järjestöissä tapahtuva liikunnan harrastaminen on siis muuttunut ja moninaistunut. (Heikkala 2000.) Kilpailun ja kunnon tien rinnalle on tullut myös hyvinvoinnin tie.

Perinteisten liikuntakulttuurin sisällä olevien ajatusmallien joukkoon on noussut näin uusia teemoja. Esimerkiksi toimintakykyisyyden parantaminen, syrjäytymisen ehkäisy, työllisyyden edistäminen, osallistuminen, jaksaminen, elämykset sekä sosiaalinen pääoma ovat uusia ja yhteiskunnallisesti arvokkaita asioita liikuntakulttuurin sisällä. Perinteinen seuratoiminnan saralla painottunut kilpailu- ja urheilutoiminta on siis saanut rinnalleen jotain sellaista, mihin ei ole vielä totuttu. (Pekkala & Heikkala 2007, 3.) Osallistuminen vaatii kuitenkin aina motivaatiotekijänsä.

Liikunnan kansalaistoimintaan osallistumisen on oltava mielekästä, miellyttävää ja kiinnostavaa. Tekeminen on koettava merkitykselliseksi. Tämän sosiaalisen kentän perinteet ovat kuitenkin muuttuneet ja pirstoutuneet. Perinteet eivät enää ohjaa toimintoja aiempaan malliin, vaan yksilöt muokkaavat yhä enemmän omia elämänprojektejaan. Valinnanmahdollisuudet ovat moninkertaistuneet ja liikunnan kansalaistoiminta on vain yksi vaihtoehto muiden joukossa. Hierarkia ja auktoriteetit ovat korvautuneet erilaisilla verkostoilla. Kansallinen on korvautunut paikallisella ja kansainvälisellä. Lisäksi yhteiskunnan luokkarajat ovat hämärtyneet ja loiventuneet. Osallistuminen kansalaistoimintaan muutoksen keskellä voi kuitenkin olla yksilön identiteetin kannalta hyvin mielekästä. (Koski 2000b.)

Yhteiskunnan muutokset ovat johtaneet myös pohdintaan kolmannen sektorin asemasta ja rakenteesta. On ehkä jo muotoutumassa uudenlainen kolmas sektori, jonka toiminta ei enää pohjautuisikaan vapaaehtoisuudelle, intressipolitiikalle tai kansalaisyhteiskunnan vahvistamiselle. Uuden kolmannen sektorin tavoitteina olisivatkin julkisella sektorilla määritettyyn palvelutarpeeseen vastaaminen, kilpailukyky sekä organisatorinen tehokkuus. (Itkonen 2015.) Muutoksen keskellä toiminnassa säilyy kuitenkin jotain muuttumatonta.

Kaikessa muutoksessa liikunnan kansalaistoiminta on kuitenkin sitkeää. Yhteisöllisyyden muodot saattavat muuttua, mutta perusolemus säilyy. Ihmiset haluavat toimia tärkeänä kokemansa asian hyväksi. Yhdistysten merkitys yhteiskunnan sosiaalistajina säilyy, vaikka pitkäaikainen sitoutuminen onkin katoamassa. Vapaaehtoistyön luonteen muuttumista vastaan ei kannata taistella. Osa perinteistä kulkee aina mukana ja esimerkiksi huippu-urheilu tarvitsee kansalaistoimintaa. (Kokkonen 2015, 355-364.)

Liikunnan kansalaistoiminnan voidaan nähdä olevan varsin sitkeä ja merkittävä ilmiö suomalaisessa liikuntakulttuurissa. Ilmiönä se on kohdannut eri ajanjaksoja sekä yhteiskunnallista muutosta, mutta silti säilynyt.

1.3 Urheiluseuratoiminta kansalaistoiminnan muotona

Yksi kansalaistoiminnan muoto on vapaaehtoisuuteen perustuva urheiluseuratoiminta. Vapaaehtoista seuratoimintaa on pidetty suomalaisen liikuntakulttuurin kivijalkana. Urheilu- ja liikuntaseurat ovat liikuttaneet kansalaisia useiden sukupolvien ajan. Ohjaajat ja valmentajat, talkoolaiset ja seurapäätäjät ovat olleet mukana toiminnassa pyyteettömästi ja palkkioita pyytämättä. Vapaaehtoistoiminta on kuitenkin aina jossakin määrin ennakkoimatonta ja sitoutumisen aste vaihtelee eri aikoina. Seuratoiminta on aaltoliikettä ja pitkäaikaisten toimijoiden väistyessä sivuun saattaa jopa koko seura tai sen lajijaoston toiminta loppua. (Itkonen 2000.) Kolmas sektori eli seura- ja muu yhdistystoiminta on ollut 1800-luvulta asti merkittävin suomalaisen liikuntajärjestelmän toimija. Vieläkin suomalaisten vapaa-ajan liikkuminen nojaa suurelta osin kansalaistoiminnan varaan. Julkisen ja yksityisen sektorin merkitys liikuntapalveluiden tuottamisessa on sen sijaan vaihdellut enemmän. (Ilmanen 2015, 20.)

Urheiluseurojen toiminnassa on eri rooleissa mukana lähes kaksi kolmasosaa suomalaisista. Urheilu- ja liikuntaseurojen palvelutarjonta on kasvanut ja eri toiminnoissa on mukana ihmisiä eri väestö- ja ikäryhmistä. Urheiluseurojen toiminta perustuu pääosin vapaaehtoistyöhön, jonka taloudellinen arvo on merkittävä. (Koski 2000a.) Tämä suomalaisen seuratoiminnan keskeisin resurssi eli vapaaehtoistyö on tutkimusten mukaan vielä vankistunut (Puronaho 2006, 43). Näyttää siltä, että vapaaehtoistoiminnan volyymeistä on kuitenkin jonkin verran erilaisia näkemyksiä. Osin sen todetaan vahvistuneen, osin taas muuttuneen merkittävästi. Sen merkitys on kuitenkin useiden näkemyksien mukaan kiistaton.

Vapaaehtoisuus on suomalaisen liikunta- ja urheiluseurakulttuurin selkäranka, mutta muitakaan toimijoita ei tule unohtaa. Julkinen sektori eli valtio ja kunnat ovat edelleen merkittävässä asemassa. Niiden kautta liikunnan järjestötoimintaankin tulevat erilaiset ohjausmekanismit, resurssit ja puitteet. (Heikkala 2000.) Urheiluseura, vaikka vapaaeh-

toistoimintaan perustuukin, voidaan käsittää myös tuotantoyksikkönä, joka tuottaa liikuntapalveluja ja sitä kautta erilaisia liikuntaan ja urheiluun liittyviä tuotoksia. (Heinilä & Koski 1991, 3.) Näin toiminnalle muodostuu erilaisia rooleja ja tehtäväkenttiä.

1.4 Liikunnan kansalaistoiminnan jako rooleihin ja osa-alueisiin

Liikunnan parissa oleva runsas kansalaisaktiivisuus näkyy edellisiin kappaleisiin viitaten laajana urheiluseuratoimintana, jolla on erilaisia rooleja ja yhteyksiä muihin toimintoihin. Liikunta- ja urheiluseurat muodostavat merkittävän osan suomalaista yhdistystoimintaa. Yhdistys- ja järjestötoiminta eli kolmas sektori on usein nähty julkisen hallinnon jatkeena ja valtion näkökulmasta tärkeänä hyvinvointipalvelujen voimavarana. Kansalaistoiminnalla puolestaan tarkoitetaan ihmisistä itsestään lähtevän potentiaalın synnyttämää toimintaa jonkin asian aikaansaamiseksi tai edistämiseksi. Tähän eivät kuulu taloudellisen hyödyn saavuttaminen tai fyysisten perustarpeiden tyydyttäminen. Liikunnan kansalaistoiminta voidaan jakaa neljään osa-alueeseen. Näitä ovat virallisesti organisoitunut liikuntatoiminta, kuten seuratoiminta, virallisesti organisoitu muu toiminta, jossa liikunnalla on tietty rooli, liikunnan epäviralliset ryhmittymät, kuten kavereiden peliporukat sekä satunnaiset ryhmät. Näillä kaikilla on merkittävä rooli, kun tarkastellaan ihmisten liikuntakäyttäytymistä ja harrastusmahdollisuuksia. Urheiluseuratoiminta on edellä mainituista osa-alueista parhaiten tunnettu. (Koski 2000, 213-214.) Urheiluseuratoiminnalla on monta ulottuvuutta. Ilman seuratoimintaa Suomessa ei olisi myöskään kilpa- ja huippu-urheilua, jolla on myös oma yhteiskunnallinen ja viihteellinen merkityksensä. (Koski 2000, 225.)

Yhteiskunnan toimijat voidaan jakaa yleisesti kolmeen eri sektoriin. Näitä ovat julkinen, yksityinen ja järjestösektori. Järjestösektorista käytetään usein myös nimitystä kolmas sektori. Liikuntaseurat on perinteisesti luokiteltu vapaaehtoisorganisaatioiden ryhmään ja toimintaa perustuu siis aatteellisuuteen, vapaaehtoistyöhön ja talkoohenkeen. Aatteet ovat toimineet kannustimina ja voimanlähteinä, mikä on antanut toiminnalle yhteiskunnallista merkitystä ja arvoa. Vapaaehtoistyö (unpaid work) ei olekaan ehkä paras mahdollinen termi seuroissa tapahtuvalle toiminnalle. Kansalaisaktiivisuus ja kansalaistoiminta kuvaavat paremmin tätä toimintaa, varsinkin kun osa toimijoista on palkattuja ja

osa vapaaehtoisia. Etenkin toiminnan ulkoreunalla olevat ovat tavallaan näennäisvapaaehtoisia. (Koski 2000; Heinilä & Koski 1991, 3.)

Yhteiskunnan näkökulmasta seuroissa tehtävä työ on jo sellaisenaan erittäin arvokasta. Se on myös hyvin edullinen tapa järjestää liikuntatoimintaa. Urheiluseuratoimintaan keskittyy hyvin paljon myös taloudellisia resursseja ja jos nämä palvelut järjestettäisiin julkisen järjestelmän kautta, niin siihen tarvittaisiin erittäin suuria rahallisia panostuksia. (Koski 2000a).

Puronahon (2006) mukaan voittoa tuottamattomia organisaatioita on kahta lajia eli julkisen ja yksityisen sektorin organisaatioita. Julkiseen sektoriin kuuluvat kunnat, laitokset ja virastot, jotka eivät tavoittele taloudellisia voittoja. Yksityissektorin voittoa tuottamattomat yhdistykset muodostavat kolmannen sektorin. Nämä sijoittuvat julkisen ja yksityisen sektorin väliin. Kolmannen sektorin organisaatiot ovat Suomessa yleensä rekisteröityjä yhdistyksiä ja liikuntayhdistykset liikuntaseuroja. Yhdistysmuotoista liikuntaseuraa pidetään organisoituneen liikuntatoiminnan ytimenä. Yhdistystoimintaan liittyy vapaaehtoinen jäsenyys, jäsenistön toiveiden mukainen toiminta, vapaaehtoistyö sekä demokraattinen päätöksenteko. (Puronaho 2006, 33.)

Kosken (1994) mukaan sosiaaliset organisaatiot voidaan jakaa liiketaloudellisiin, julkishallinnollisiin ja vapaaehtoisorganisaatioihin. Liiketaloudelliset organisaatiot tuottavat pääosin hyödykkeitä ja palveluksia myytäväksi voittoa tavoitellen. Julkishallinnolliset organisaatiot puolestaan käyttävät verovaroja tuottaakseen julkisia palveluita ja yhteiskuntajärjestystä. Vapaaehtoisorganisaatioilla on keskeinen rooli kansalaisyhteiskunnassa. Niiden rooli terveys-, koulutus- ja hyvinvointipalveluiden tuottajina on kasvanut. Suurin osa läntisen maailman liikuntaorganisaatioista on juuri vapaaehtoisorganisaatioita. (Koski 1994, 14.)

Heinilä (1986) on jakanut seuratoiminnan eri luokkiin tai toimintalohkoihin, jotka yhdessä muodostavat toimivan kokonaisuuden. Seuran perustoiminta kattaa seuran välitöntä toimintatarkoitusta sisältävät toimintamuodot, kuten harrastus-, kilpailu- ja harjoitustoiminnan. Tukitoiminnoilla puolestaan tuetaan välitöntä toimintatarkoitusta. Näitä ovat esimerkiksi ohjaus-, järjestely- sekä tuomaritehtävät. Yhteisötoiminta edistää seurayhteisön toimivuutta yleishallinnon, talkootoiminnan sekä erilaisten sosiaalisten toimintamuotojen ylläpidon vaikutuksella. (Heinilä 1986, 56.)

Liikunta- ja urheiluseurat ovat sosiaalisia organisaatioita, joiden moni-ilmeisyys ja monimuotoisuus selittyvät osaksi niiden erilaisten ulkoisten ympäristöjen muovaamana. Vaikka seurojen toiminta tyypillisesti suuntautuu sen oman jäsenistönsä intressien edistämiseen ja niillä on tietynlainen autonomia, niin se on kuitenkin varsin riippuvainen sitä ympäröivästä maailmasta. Seurojen kompleksinen ja sosiaalinen organisaatiorakenne muodostuu seuran sisäisen toimintajärjestelmän ja ulkoisen ympäristön vaihteluiden edellytyksistä. Seurojen toimivuuden vaihtelu selittyy todennäköisesti sen mukaan, kuinka paljon seurat pystyvät käyttämään lähiympäristönsä tarjoamia resursseja. Tätä kautta seuran toiminta voi edistyä tai estyä. (Heinilä 1986, 126-128.)

Seurojen rakenteissa on paljon yhtäläisyyksiä, kuten toimintaehdot, perinteet ja liikunnalliset tavoitteet. Ulkoinen ympäristö vaikuttaa kuitenkin siihen, että jokainen seura on osaltaan myös ainutlaatuinen. Seurat joutuvat muokkautumaan ympäristönsä ideologioihin perustuen. Liikuntakulttuurin muuttuessa seurojen yhdenmukaisuus on myös häviämässä erilaistumisen prosessin myötä. (Heinilä 1986, 128.)

Liikunnan kansalaistoiminnan sijoittaminen yhteiskunnallisesti noudattelee jonkin verran vaihtelevia linjoja ja termejä. Selvää on kuitenkin, että toiminta sijoittuu aatteen, vapaaehtoisuuden ja ihmisten voimavarojen varaan. Liikuntakulttuurin muutos sekä erilaiset seuroihin kytkeytyvät toimintaympäristöt vaikuttavat siihen, mitä resursseja on käytettävissä. Keskeisenä tekijänä tässä yhteydessä ovat ihmiset, jotka pitävät seurojen toiminnan käynnissä.

1.5 Liikunnan kansalaistoiminnan resurssit

Liikunnan kansalaistoiminnan resurssit muodostuvat pitkälti ihmisistä, seuroista itsestään ja toimintaympäristön luomista mahdollisuuksista. Jäsenistöllä on seurassa keskeinen rooli. Toiminta alkaa jäsenistöstä ja päättyy siihen. Jäsenistö määrää sen, mitä seuralta halutaan, miten tavoitteita toteutetaan sekä mitä tähän kaikkeen ollaan valmiita panostamaan. Näin ollen jäsenistö määrää ja toteuttaa seuran tarkoitusta. Tämän toiminnan tueksi seuran toimijat tarvitsevat vakautta, jatkuvuutta sekä perinteitä. Liialliset tai suuret muutokset voivat horjuttaa näitä toimintaedellytyksiä sekä jatkuvuutta. (Heinilä 1986, 15-19.) Ihmiset muodostavat toiminnan ytimen, mutta jokin pistää myös ihmiset toimimaan liikunnan kansalaistoiminnan parissa.

Ihmiset asettavat omalle toiminnalleen merkitysrakenteita. Mitä syvempiä merkitysrakenteet ovat, sitä enemmän ne tuovat haasteita. Jokaisella liikunnan kansalaistoiminnan piirissä toimivalla yksilöllä on oma erityinen identiteettinsä ja siitä muodostuvat arvot sekä intressit. Tästä muodostuu yksilön merkityshorisontti, joka on väistämättä välillä ristiriidassa muiden yksilöiden tai instituutioiden kanssa. Eettistä ja moraalista pohdintaa saattavat aiheuttaa keskustelut siitä, mihin esimerkiksi seuran toiminnan tulisi suuntautua. Tavoitteet voivat olla kilpailullisia, kasvatuksellisia tai terveydellisiä. Kaikkiin näihin liittyvät omat aatteelliset merkityssisältönsä. Myös se, perustuuko toiminta julkiseen tukeen vai markkinatalouteen, aiheuttaa keskustelua toimijoiden piirissä. Aatteellinen liikunnan kansalaistoiminta ei välttämättä helposti hyväksy yritysmaailman kovia periaatteita. Liikunnan kansalaistoiminta on julkishallinnon ja markkinoiden kanssa kuitenkin väistämättä yhteydessä eri tavoin. (Heikkala & Koski, 2000.) Yhdessä toimivat ihmiset muodostavat jäsenistön, jonka merkitys on erittäin oleellinen.

Jäsenistöä voidaan pitää seuran tärkeimpänä potentiaalina. Jäsenten toiminta ylläpitää seuran toimivuutta ja toteuttaa sen tavoitteita. Toiminnan perustuessa vapaaehtoisuuteen on ymmärrettävä tämän resurssin rajallisuudet. Jäsenyys voi perustua lajikiinnostukseen tai sitten kiinnostukseen toimia seurassa. Todella aktiivisten jäsenten panostus seuran toimintaan on erittäin ratkaisevassa asemassa. Seuran toimintaa voidaan ajatella tätä kautta tuotantolaitosten tapaan tuottavina yksiköinä. Seuraan kohdistetuilla panoksilla, kuten esimerkiksi pääomalla, työllä ja tietotaidolla tuotetaan liikuntasaaeutuksia, urheilumenes- tystä tai osallistumisaktiivisuutta. (Heinilä & Koski 1991, 121-126.)

On huomioitavaa, että seuran jäsenistö on inhimillinen resurssi. Se on toiminnan kohde ja samalla myös toiminnan toteuttaja. Ratkaisevaa on se, miten ihmisiä sitoutuu ja sitoutetaan mukaan toimintaan ja vapaaehtoisuuteen. Sitoutumattomuus näyttää olevan urheiluseurojen suurin huolenaihe. Järjestelmien perustuminen sopimuksellisuuteen on osittain ohittanut yhteisöllisyyden. Jäsenetkin ovat enemmän asiakkaita kuin yhdessäolo-organisaation jäseniä. Sopimuksellisuuden kasvaminen tuo omat haittansa. Vaikka sitoutuminen on heikentynyt, on aktiiveja silti riittänyt. Kaikilla mukana olevilla on aina jokin oma motiivinsa. Yleisesti nämä on eritelty neljään eri päätyyppiin, joita ovat vanhemmat, lajifanaatikot, idealistit ja entiset aktiivit. (Koski 1994, 134–135.)

Liikunnan kansalaistoimintaan osallistuminen urheiluseurassa voidaan nähdä myös sosiaalisena maailmana. Tähän maailmaan voidaan osallistua muukalaisina, turisteina, regulaareina tai insaidereina. Se, millä roolilla ihmiset osallistuvat toimintaan, riippuu siitä, kuinka syvällä toiminnassa ollaan ja miten merkityksellisenä yksilö kokee toiminnan itselleen. Ihmiset hakevat myös yhteenkuuluvuutta samanhenkisistä ihmisistä. On kuitenkin havaittavissa, että nuoremmat ikäluokat kokevat nämä merkitysrakenteet jo osin vieraiksi. (Koski 2000b.)

Vapaaehtoisuuteen perustuvassa toiminnassa ihmisten keskinäiset suhteet ja vallitseva ilmapiiri ovat hyvin merkittävässä asemassa. Henkilökemiat, pienetkin ristiriidat tai arvovaltakysymyksen voivat vaikuttaa ilmapiiriin ja toimivuuteen. Positiivinen ja kannustava ilmapiiri sen sijaan vie toimintaa eteenpäin. Tutkimusten mukaan tällä hetkellä seuroissa vallitsee yleisesti varsin myönteinen ilmapiiri. (Koski & Mäenpää 2018, 55.) Jäsenistö on siis merkittävä resurssi, mutta tämän toimijajoukon tarkkaa määrää on varsin vaikea tarkasti arvioida. Erilaisia rekistereitä ja tulkintoja on varsin paljon. Myös seurojen määrää on samasta syystä vaikea arvioida täysin tarkasti.

Suomen Liikunnan ja Urheilun (SLU) vuonna 2005 tekemän selvityksen mukaan Suomessa on noin 9000 aktiivista liikunta- ja urheiluseuraa. Vuonna 2003 Suomalaisen liikunnan tietopankin yhteydessä toimineen liikunta- ja urheiluseurojen Liito-rekisterin mukaan seuroja oli 7800. Tarkkaa tietoa seurojen jäsenmääristä on ollut hankalaa saada vuoden 2003 jälkeen, koska rekisterin toiminta lopetettiin. Liikunta- ja urheiluseurojen määrä on kasvanut 1980-luvun loppupuolelta lähtien. Vuonna 2005 Suomessa oli 18 000 rekisteröityä liikunta- ja urheiluseuraa, joista 9000 oli passiivisia ja 9000 aktiivisia. Toimivista seuroista 6000 kappaletta oli niin merkittäviä, että kunnat jakoivat niille tukea tilojen ja suoran taloudellisen tuen muodossa. Vaikka seurojen määrä on lisääntynyt 1990-luvun 14 000 seurasta 18 000 seuraan, niin kuntien taloudellisesti avustamien seurojen määrä on pysynyt 6000 seurassa. Mainittavaa on kuitenkin se, että vapaa-ajan yhdistysten sekä liikunta- ja urheiluseurojen määrittely on hankalaa. (SLU 2005.) Jos mukaan lasketaan myös niitä järjestöjä, joilla liikunta on vain päätoimintojen rinnalla, niin perustettujen järjestöjen määrä voi hyvinkin olla 30 000. Näitä ovat esimerkiksi partiojärjestöt, metsästysseurat, asukasyhdistykset sekä maanpuolustusjärjestöt. (Koski 2000a.)

Seurojen tiedot yhdistysrekisterissä ovat luotettavia, mutta lopettaneiden tai lakkautettujen seurojen määrästä ei ole tarkkaa tietoa. Seurojen elinkaarista ei näin siis ole tarkkaa

kuvaa. Oletettavaa on, että osa seuroista on alkutaipaleella ja osa ja osa hiipumassa. Osa seuroista ei tosin ole pitkäaikaisiksi tarkoitettukaan. Yhdistysten nimiä tulkittaessa maassamme voidaan ajatella olevan noin 20 000 liikunta-alan yhdistystä. Kunnallisiin järjestelmiin linkittyneenä on noin 6000-7000 seuraa. Eri estimointien ja viranhaltijanäkemyksen jälkeen voidaan arvioida, että Suomessa on noin 11 000–13 000 seuraa. Julkisen hallinnon ja järjestöjen virallisissa teksteissä on puhuttu yleensä noin 9000 seurasta. Lukua voidaan kuitenkin pitää jonkinlaisena alarajana, koska kaikkia toimivia seuroja käytettävissä olevilla menetelmillä ei tavoiteta. Toiminta voi tosin joissain seuroissa esiintyä vain paperilla. Tämän pohjalta aktiivisten liikunta- ja urheiluseurojen määrän voidaan arvioida olevan noin 10 000. (Koski 2013, 21-28; Koski & Mäenpää 2018, 11-28.)

Seurojen kirjo on laaja ja jäsenistöä tarkasteltaessa on hyvä ymmärtää, mitä lukuja käsitellään. On olemassa suuria jopa 10 000 jäsenen seuroja, jotka ovat saaneet rinnalleen pieniä kymmenen jäsenen seuroja. Jäsenistön keskiarvomäärillä ei saada koko kuvaa liikunnan kansalaistoiminnan toimintakentästä. Toimintojen sisällöt ovat myös hyvin vaihtelevia ja toiminnan sisältöä voidaan pitää nykyään tärkeämpänä, kuin sitä, minkä tunnuksen alla liikutaan. (Koski 2009a.)

Suomalaisissa liikunta- ja urheiluseuroissa oli vuonna 2016 keskimäärin 359 jäsentä. Määrä on pysynyt viimeisten 30 vuoden aikana lähes samassa. Kehitys viittaa kuitenkin siihen, että seurojen koko olisi pienenemään päin. Vapaaehtoisten määrä seuroissa on kuitenkin Euroopan tasoon verrattuna hyvä. Suomalaisista noin 11 prosenttia tekee vapaaehtoistyötä seuroissa, mikä on kuitenkin hiukan vähemmän kuin aiempina vuosina. Tästä joukosta noin 120 000–130 000 henkeä on lisäksi vielä vastuullisissa tehtävissä. Euroopan keskiarvo vapaaehtoistyötä seuroissa tekevästä on noin kuusi prosenttia. (Koski 2018, 48-58.)

Vuosien 2009-2010 Kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan 15-79-vuotiaista noin 637 000 on mukana organisoidussa liikunnan kansalaistoiminnassa. Jos verrataan esimerkiksi vuosiin 1997-1998, niin määrä on kasvanut 100 000 hengellä. Ihmiset käyttävät tutkimuksen mukaan noin 10 tuntia kuukaudessa tähän toimintaan. Iän karttuessa aktiivisuus liikunnan kansalaistoiminnan parissa vähenee. Osaltaan tätä selittää se, että kun omat lapset aikuistuvat, niin toiminnasta jäädyään vähitellen pois. Vapaaehtoistyöhön käytetty aika ei ole lisääntynyt, mutta sen voidaan arvioida tehostuneen. (Kansallinen liikuntatutkimus 2009-2010, 6-11.)

Urheiluseurojen lukumääristä ja eri toimijoiden suhteista sekä myös vapaaehtoisten määrästä on edellä mainitun perusteella monia eri arvioita. Kokonaisuudessaan voidaan kuitenkin todeta, että toimijajoukko on suuri ja tällä joukolla on merkitystä. Inhimilliset resurssit sekä seurat itsessään luovat toimintaympäristön, joka tuottaa vapaaehtoisuuden ja osallistumisen kautta merkittäviä sosiaalisia kiinnittymiskohtia. Ilman vapaaehtoistyötä ei todennäköisesti Suomessa olisi nykyisen kaltaista urheiluseurojen verkostoa. Vapaaehtoistyön rakenteita ja merkitystä ei tule unohtaa myöskään korkeakoulujen urheiluseurojen toiminnan merkittävänä voimavaroina. Myös muita urheiluseurojen kautta rakentuvia ilmiöitä, kuten sosiaalista pääomaa on syytä ymmärtää.

Toimijat liikunnan kansalaistoiminnan kentällä eivät ole yksin. Resursseja ja taustarakenteita on pyritty turvaamaan myös ylätasolla. Merkittävää on se, että Suomessa valtionhallinnon tasolla pyritään liikuntalain avulla varmistamaan se, että urheilun ja liikunnan kentällä toimittaisiin eettisesti ja moraalisesti oikein sekä se, että kansalaistoiminnalla olisi mahdollisuudet kukoistaa. Valtion aktiivinen rooli tässä yhteydessä on ollut jo lähes vuosisadan mittainen. Tosin liikunnan yhteiskuntapoliittinen arvo on aina ollut sidonnainen kulloiseenkin ajanjaksoon. Kansalaistoiminta ja vapaa osallistuminen ovat myös osa demokratiaa ja sosiaalista hyvinvointia. Esimerkiksi ministeriöiden väliset politiikkaohjelmat pyrkivät turvaamaan tätä. Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma on yksi tällainen muoto. (Paavola, 2004.)

Vapaaehtoistyön merkitys toiminnan resurssina on kuitenkin oleellisin voimavara. Toimivien taustarakenteiden avulla liikunnan kansalaistoiminnan resurssit saadaan parhaaseen mahdolliseen käyttöön. Tämän toiminnan kautta muodostuu liikunnan kansalaistoiminnan kentällä myös muita erittäin oleellisia yhteiskunnallisia ilmiöitä, kuten yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa.

1.6 Vapaaehtoistyö, yhteisöllisyys ja sosiaalinen pääoma

Seuratoiminnassa ilmenevän vapaaehtoistyön ja toiminnassa muodostuvan yhteisöllisyyden sekä sosiaalisen pääoman merkitystä on tärkeä pohtia myös opiskelijoiden urheiluseuratoiminnan kohdalla. Seurojen toiminta ei rajoitu vain yhteen harjoitusvuoroon tai tapahtumaan. Seurojen toiminnan kautta voi opiskelijoille avautua varsin laaja sosiaalinen kenttä, jolla on merkitystä yksilön tai ryhmän hyvinvoinnin kannalta.

Liikunnan kansalaistoimijoiden tuottama kulttuuri on monella tavalla merkittävää. Toimiessaan urheiluseuroissa ihmiset synnyttävät tärkeää vapaaehtoisuuskulttuurin osa-aluetta. Tätä kautta uudet sukupolvet kiinnittyvät historialliseen jatkumoon sekä nykyisyyteen. Kulttuurinen merkityksenanto monipuolistaa seurojen toimintaa ja ihmiset voivat kiinnittyä toimintaan omien intressiensä kautta. (Itkonen 2000b.)

Alun perin vapaaehtoisuussektorin määrittely perustuu brittiläiseen ajatukseen siitä, kuinka hyvin tarkoituksiin ei tule käyttää verovarvoja, vaan vapaaehtoisia anteja. Tätä kautta ajatuksellinen yhteys on ollut myös ihmisystävällisyyteen, hyväntekeväisyyteen tai armeliaisuuteen. Perusajatuksena tämän ajattelun kautta on ollut saada aikaan parempi yhteiskunta ilman verovarvoja. (Helander 2002, 37.)

Suomen Liikunnan ja Urheilun (SLU) tekemän haastattelututkimuksen mukaan suomalaisten aikuisten tekemän liikunnan ja urheilun vapaaehtoistyön arvo oli jo yli kymmenen vuotta sitten 1,6 miljardia euroa vuodessa. Luku saadaan, kun kerrotaan vapaaehtoistyön määrä yksityisen sektorin työvoimakustannuksilla. Luku on arvio ja perustuu haastattelututkimuksen otokseen osuneiden arvioon käytetystä ajasta, mutta antaa hyvän kuvan siitä, mitä tarkoittaa, jos vapaaehtoistyön määrä korvattaisiin palkkatyöllä. (SLU 2007.) Vapaaehtoistyö on hyvin kansainvälinen ilmiö. Jo 1980-luvulla arvioitiin, että Yhdysvalloissa ja Kanadassa noin 10-15 prosenttia kansalaisista teki vapaaehtoistyötä urheilun parissa. Tämä vastasi noin kolmen miljoonan vapaaehtoisen määrää näissä kahdessa maassa. Työn rahallisen arvon arvioitiin olevan miljardeja dollareita. (McPherson, Curtis & Loy 1989, 15–18.)

Vapaaehtoistyön rahallista arvoa on kuitenkin vaikea arvioida tarkasti. Laskelmat edellyttäisivät, että vapaaehtoistyö on täysin verrattavissa palkkatyöhön. Voidaankin kysyä, miksi ihmiset ovat valmiita tekemään työtä palkatta, elleivät he kokisi sitä hyödylliseksi ja perustelluksi ilman korvausta. Kuinka moni kävisi tyytyväisenä töissä ilman palkkaa? Pohdinnan tulisikin siis kohdistua enemmän vapaaehtoistyön luonteeseen. Vapaaehtoistyö ei ole tuotantoa perinteisen työelämän mittakaavassa vaan väline kaukaisempien tavoitteiden saavuttamisessa eli tavoite sinänsä. Voidaan myös todeta, että vapaaehtoistyö on monesti rahatalouden ulkopuolella tapahtuvaa aatteellista toimintaa, joka on parhaimmillaan hauskaa. Tällaiselle toiminnalle on vaikeaa antaa suoraa rahallista arvoa. (Valto-

nen, Rissanen & Pekurinen 1993, 98–100.) Vapaaehtoistyö ei kuitenkaan korvaa hyvinvointipalveluita eikä palkkatyötä. Kolmas sektori tuottaa vain noin kolme prosenttia palkkatyöstä. (Siltala 2007, 712.)

Saksalaisten tutkijoiden Swierzyn, Wickerin ja Breuerin (2018) mukaan vapaaehtoistyö ei välttämättä liity yksilöiden taustatekijöihin, vaan seuran rooli voi olla merkittävämpi. Vapaaehtoistyö voi myös lisääntyä olosuhteiden mukaan. Jos vapaaehtoistyön tarve on suuri, niin siihen lähdetään mukaan. Jos tarvetta ei ilmene, niin innokkuuskin vähenee. Seurojen näkökulmasta asetelma on edullisempi näin, koska toimintaan on helpompi vaikuttaa kuin ihmisten taustoihin. (Aarresola 2018.)

Organisaatioiden toimivuuden kannalta voidaan odottaa, että vapaaehtoistoiminnassa etujen ja vaatimusten välillä on oltava vahva riippuvuus. Jos seura pystyy tarjoamaan runsaasti etuja, niin se voi myös edellyttää vastapalveluja jäsenistöltään. (Heinilä & Koski 1991, 62.)

Liikunta itsessään on sosiaalinen ja kulttuurinen ilmiö, joka tarjoaa pohjan sosiaalisen identiteetin kehittymiselle. Liikunnan eri osa-alueet ovat ainutlaatuisia sosiaalisen aktiivisuuden muotoja, jotka tarjoavat sillan muihin sosiaalisiin organisaatioihin ja yhteiskunnan rakenteisiin. Liikunta voi toimia myös sosiaalisen kontrollin välineenä. (McPherson ym. 1989, 15–18.) Liikunnan sosiaaliset motiivit liittyvät yleensä yhdessäoloon, mielihyvään, uusiin tuttaviiin, uusiin ystäviin sekä muiden antamiin virikkeisiin. Perinteisesti juuri sosiaalista merkitystä on pidetty tärkeänä. Osalle tämä tapahtuu ryhmissä liikkuen, osalle myös yksin. (Telama 1986, 165–166.) Urheiluseurojen yhteiskunnallista merkitystä arvioitaessa ei kuitenkaan riitä pelkästään fyysisen kunnon, terveyden tai urheilumenestyksen näkökulma. Seuroilla on valtava merkitys yleisen kansalaiskasvatuksen ja yhteiskuntajärjestyksen tukena mutta myös kansallisen identiteetin vahvistajina. (Heinilä 1986, 2–3; Heinilä & Koski 1991, 4.)

Sosiologisen ja yhteiskunnallisen keskustelun yhtenä teemana tällä vuosikymmenellä on ollut yhteisöllisyys ja sen vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja onneen. Yhteisöllisyyden problematiikkaa kuvataan monilla päällekkäisillä ja toisiaan sivuavilla käsitteillä, joista yksi on sosiaalisen pääoman käsite. Sosiaalinen pääoma kuvaa arvoja, velvollisuuksia sekä sosiaalisia verkostoja. Nämä luovat pohjan yhteiskunnan toimivuudelle sekä hyvinvoinnille. Ihmisten välinen luottamus ja sosiaaliset verkostot, erityisesti yhdistykset, ovat yhteiskunnan kehittymiselle erittäin tärkeitä. Tämä funktionalistinen näkemys on pitkälti

James Colemanin ja Robert Putnamin kehittämiä. Hyvinvoinnin ja hyvin toimivan talouden perustana nähdään luottamus sekä demokraattinen yhdistyslaitos. On olemassa myös toisenlainen sosiaalisen pääoman käsite, jota on kehitellyt Pierre Bourdieu. Siinä sosiaalinen perustuu keskinäiseen tunnustukseen, tunnustuksen saamiseen perustuviin sosiaalisiin suhteisiin sekä asemiin. Tämä näkemys perustuu enemmän yksilön ja ryhmien omiin intresseihin erilaisilla toiminnan kentillä. Merkittävää on, että sosiaalisen pääoman merkitys korostuu monen muun yhdistystoiminnan ohella myös osallistumisessa liikuntatoimintaan. Yhdistystoiminnan ja vapaaehtoisuuden muodostamat tekijät on nähty jopa demokratian ja yhteiskunnan pelastajina. (Siisiäinen 1999, 87–88; Jarvie 2006, 332–333.)

Sosiaalinen pääoma eli yhteisöllisyys on oikeastaan yhteiskunnallinen ominaisuus, jossa toteutuu sallivuus, ihmisoikeudet, oikeudenmukaisuus ja poliittinen sekä taloudellinen osallistuminen. Laajimman määritelmän mukaan sosiaalinen pääoma tarkoittaa yhteiskuntaan juurtuneita sosiaalisia suhteita sekä normeja, jotka antavat ihmisille mahdollisuuden koordinoita toimintaansa haluttujen tavoitteiden suunnassa. Putnamin määritelmän suppeamman käsitteen mukaan sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan kansalaisten keskinäistä luottamusta sekä normeja ja verkostoja, jotka parantavat yhteiskunnan toimintaa. Sosiaalisen pääoman käsitettä on myös kritisoitu, koska esimerkiksi rikollisjärjestöjen on väitetty täyttävän sosiaalisen pääoman kriteerit. Tätä on kuitenkin puolustettu jakamalla sosiaalinen pääoma heikkoon ja vahvaan sosiaaliseen verkostoon. (Hyypä 2002, 48–50.)

Sosiaalisen pääoman käsitteen tärkein tukipilari on kansalaisten keskinäinen luottamus. Kansalaisten keskinäinen luottamus voi johtaa demokratiaan ja kansalaisten hyvinvointiin, kun taas luottamuspula voi johtaa vastakkaiseen ilmiöön. Yhteisöllisyyden ja ihmisten keskinäisen luottamuksen varaan voidaan kehittää muun muassa terveyttä edistäviä järjestelmiä. (Hyypä 2002, 148.) Lisäksi sosiaalisen pääoman käsitteen kautta voidaan pohtia osallistuvatko ihmiset vapaaehtoistoimintaan saadakseen uusia sosiaalisia kontakteja vai palkitsevia sosiaalisia verkostoja. (Yeung 2002, 12.) Useissa tutkimuksissa on todettu, että ihmiset voivat paremmin ja yhteiskunta toimii tuloksekkaammin maissa, jossa sosiaalinen pääoma on korkealla. Alhaisen sosiaalisen pääoman maissa tilanne on puolestaan päinvastoin. (Harju 2003, 61.)

Järjestöt ovat keskeinen osa sosiaalisen pääoman olemassaolon ja uudistamisen muodoista. Järjestöt syntyvät jäsenintressistä, joka on aina rakenteellisten toimintaedellytysten ja vuorovaikutussuhteiden yhteistulos. Järjestöjä on myös jatkuvasti uusinnettava sosiaalisessa vuorovaikutusprosessissa, jotta ne pysyvät elossa. (Siisiäinen 1999, 93.)

Urheiluseura voi tarjota matalan kynnyksen päästä mukaan sosiaaliseen toimintaan. Esimerkiksi uudelle paikkakunnalle muuttanut henkilö voi päästä seuratoiminnan kautta tekemisiin paikallisten kanssa ja osallistumalla juurtua paikalliseen kulttuuriin. Erilaisissa elämäntilanteissa olevat ihmiset voivat ystäväystyä ja muodostaa tuttavaverkostoja seuratoiminnan kautta. Kuuluminen johonkin tiettyyn ryhmään ja sitä kautta toteutuvalla yhdessäololla on jo sinällään terapeuttiivinen vaikutus. Joillekin seuratoiminta voi olla myös sosiaalisen nousun väylä. Seuratoiminnan vaikutuksia voidaan tarkastella yksilön mutta myös yhteiskunnan laajemmasta näkökulmasta. (Koski 2000, 224–225.) Lähes kaikki urheiluseurat ovat sosiaalisesti aktiivisia. Pienemmissä seuroissa sosiaalinen ympäristö on tärkeä, mutta rajoittuu luonnollisesti vain kohtuullisen suljettuun ympäristöön. Isoimmilla seuroilla sosiaalinen ympäristö laajenee jo yhteiskunnalliselle tasolle. Jos seura on organisoitu hyvin ja se saa tukea esimerkiksi julkiselta sektorilta, niin sen sosiaalinen merkitys lisääntyy huomattavasti. (de Groot 2009.)

Sosiaalinen pääoma rakentuu ja pysyy yllä vapaaehtoistyön areenoilla, joita juuri seuratoiminta on. Vapaaehtoistyö voidaan nähdä alueena, jossa koetaan keskinäistä luottamusta ja vahvistetaan sosiaalisia siteitä ja verkostoja. Erityisesti urheiluseuroissa sosiaalinen pääoma ja sen tärkein elementti luottamus korostuvat. Urheiluseuroilla on varsin suuri merkitys näiden tekijöiden edistämässä suomalaisessa kulttuurissa. Urheilun saralla yksilöt kehittävät itseluottamustaan, oppivat yhteistyötä sekä sääntöjen kunnioittamista. (Yeung 2002, 68–69.)

Hyypän (2002) mukaan sosiaalisen pääoman merkitys näkyy myös terveydessä. Suomenruotsalaisten terveys on osaltaan nähty parempana kuin suomenkielisten, minkä arveltiin johtuvan sosiaalisesta pääomasta ja yhteisöllisyydestä. Erot eivät johtuneet sosioekonomisista tekijöistä vaan yhteisöllisyyden kokemisesta. Hyvänä esimerkkinä voidaan tuoda esiin urheilun alueelta Staffetkarnevalen-tapahtuma, joka kokoaa kaikki suomenruotsalaiset koulut yhteen. Kyseisessä viestijuoksukilpailussa ei ole kyse tiukasta kilpailusta vaan yhdessäolon tapahtumasta. Kaikki ovat mukana ja kannustavat kaikkia ja tapahtuma hehkuu yhteisöllisyyttä. (Hyypä 2002, 163–168.) Seurat tarjoavat vastaavia merkittäviä

sosiaalisen ja henkisen kehittymisen pintoja. Parhaimmillaan kansalaistoiminta tuottaa yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia, osallisuuden tunnetta, aktiivista osallistumista, lähimmäisen auttamista, arjen asiantuntijuutta sekä elämänhallintaa. Tämän kansalaistoiminnan ainutlaatuisen voiman ylläpitäminen ja tukeminen voi olla vähintään yhtä merkittävä kysymys kuin parlamentaarinen demokratia tai talousjärjestelmän toimivuus. Kansalaistoiminnan voidaan jopa ajatella luovan pohjan näille. (Heikkala 2009.)

Voidaan siis todeta, että urheiluseuratoiminnan sosiaalisella pääomalla ja yhteisöllisyydellä on merkitystä ja parhaimmillaan vaikutukset näkyvät ihmisten terveydessä ja aktiivisena yhteiskunnallisena vaikuttamisena. Ovathan terveys, hyvinvointi ja toimintakyky hyvinvointiyhteiskunnan perustekijöitä. Urheiluseuratoiminta voi myös korkeakouluissa luoda perustellusti paikan, jossa sosiaalinen pääoma toteutuu ja tuottaa yksilön ja yhteisöjen kannalta merkittäviä hyötyjä. Yhteiskunta on kuitenkin koko ajan muutoksessa ja tämä vaikuttaa myös siihen, mitä mahdollisuuksia seuroilla on toteuttaa liikunnan kansalaistoimintaa ja sitä kautta muodostuvia ilmiöitä. On myös pohdittava, miten urheiluseuratoiminnan tuottamaa sosiaalista pääomaa voidaan tuoda ymmärrettävästi esille. Määrällisesti sitä on kuitenkin vaikea mitata ja tuoda esiin.

2 LIIKUNTA- JA URHEILUSEURAT LIIKUNTAKULTTUURIN KOKONAI-SUUDESSA

Urheiluseuratoiminnan viitekehyksen sekä kansalaistoiminnan ja vapaaehtoistyön arvon ymmärtäminen on tärkeää. Urheiluseuratoiminta on niin merkittävä osa suomalaista liikuntakulttuuria, että varsinkaan aiheen parissa työskentelevät eivät voi sivuuttaa näitä merkittäviä taustatekijöitä. Varsinkin nyky-yhteiskunnassa, jossa talouden ja tehokkuuden merkitys kasvaa, tarvitaan ymmärrystä liikunnan ja seuratoiminnan perustelulle. Lisäksi liikunta- ja urheiluseuratoiminnan määrittely on tärkeätä, koska terminologia vaihtelee eri yhteyksissä jonkin verran. Käsitteinä liikuntaseura, urheiluseura tai pelkkä seura liittyvät käsiteltävään aiheeseen oleellisesti. Näyttää myös siltä, että näitä termejä käytetään tarkoittamaan samaa urheiluseuratoiminnan kenttää laajasti kattavaa ilmiötä. Myös seuratoiminnan ympäristön, muutosten sekä historian ymmärrys on tärkeää, jotta ilmiö voidaan nähdä yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta mahdollisimman laajan ymmärryksen kautta. Seurojen toiminta kohtaa ympäristön ja liikuntakulttuurin muutosten vuoksi myös erilaisia haasteita. Seuraavissa kappaleissa käsitellään näiden aiheiden lisäksi myös urheiluseurojen ja julkisen sektorin yhteistyötä esimerkkinä, jolla on analogia myös opiskelijaurheiluseurojen toimintaympäristöön, yhteistyöhön ja toimivuuteen.

2.1 Liikunta- ja urheiluseurojen määrittely sekä historiallinen tausta

Kirjallisuudessa ja yleisessä keskustelussa käsitteinä ja termeinä vaihtelevat usein liikuntaseura, urheiluseura tai pelkkä seura. Vaikuttaa siltä, että näillä termeillä käsitellään usein urheiluseuratoimintaa kokonaisuudessaan. Heinilän (1986) mukaan liikuntaseura on sosiaalinen organisaatio ja vuorovaikutusjärjestelmä, jonka jäsenistö toteuttaa yhteisiä intressejään liikuntaosallistumisessa sekä yhteisvastuullisesti kartuttaa ja ohjaa voimavarojaan seuran hyväksi. Liikuntaseura on kompleksinen sosiaalinen järjestelmä ja organisaatio, jonka toiminta on monin tavoin riippuvaista ulkoisesta ympäristöstään. Ulkoisesta ympäristöstä huolimatta toimintaa leimaa jäsenistön keskinäisen hyödyn edistäminen. (Heinilä 1986, 120–126.) Liikuntaseura on myös dynaaminen ilmiö. Seuran jäsenmäärät voivat vaihdella ja antaa hyvän kuvan seuran tilasta. Yhtenä vuonna seurassa voi olla 400 jäsentä ja seuraavana 50, mikä kuvaa seurojen elinkaarta ja toiminnan vaiheita. Dynaamisuutta kuvaa myös se, kuinka seuran toiminta voi olla aallokkoista sisältäen innokkaita

nousuvaiheita ja hiipuvia laskukausia. Tämä on hyvin pitkälle kiinni toiminnassa mukana olevien ihmisten innokkuudesta ja aktiivisuudesta. Usein toimintaa pyörittävät samat ihmiset vuodesta toiseen ja uusia kehittymistä edellyttäviä ideoita ei synny. Myös ympäristön ennakoimattomuus vaikuttaa suuresti seurojen toimintaan. (Koski 1994, 65–66.)

Liikuntaseurat ovat organisaatioina aatteellisia yhdistyksiä. Seurojen kehittyminen on historian aikana kummunnut erilaisista yhteiskunnallisista aatteista ja uudistusliikkeistä. Aatteet ovat toimineet voimanlähteinä, antaneet yhteiskunnallista arvostusta sekä merkitystä toiminnalle. (Heinilä & Koski 1991, 3.) Suomalaista liikunnan organisoitumista voidaan pitää yleensäkin hyvin ainutlaatuisena, kansainvälisesti ajatellen. Koko tämän liikunnan organisoitumisjärjestelmän perusyksikkönä voidaan pitää puolestaan urheiluseuraa. Suomessa urheiluseurojen määrä kansalaisten liikuntatoiminnan järjestäjinä on erittäin suuri. (Itkonen 1991, 3.) Kosken ja Heinilän (1991) mukaan liikuntaseurojen merkitys lisääntyy yhteiskunnan yhä kehittyessä. Syrjäyttävää organisaatiomuotoa tälle seurajärjestelmälle tuskin on tulevaisuudessakaan olemassa. (Heinilä & Koski 1991, 121-126.) Ainakaan tähän päivään mennessä ei korvaaajaa näytä ilmaantuneen. Tosin jonkin verran yksityiset palveluntuottajat tarjoavat liikunnallisia harrastusmuotoja, mutta liikunta- ja urheiluseuroja vastaavaa järjestelmää ne tuskin syrjäyttävät.

Termi liikuntaseura lanseerattiin 1980-luvulla. Ajatuksena tässä on, että liikunta on yläkäsite, joka kattaa myös urheilun. Liikuntaseura käsitettä ei tosin arkikielessä käytetä, vaan termi urheiluseura on tutumpi. Urheiluseura ei tosin terminä kata kaikkia liikunta-alalla toimivia yhdistyksiä. Näin siis termi liikunta- ja urheiluseura olisi kattavampi. (Koski & Mäenpää 2018, 11.) Kokkosen (2013) mukaan myös muutosta voidaan havainnollistaa terminologian kautta. Aikoinaan oli luontevaa puhua voimistelu- ja urheiluseuroista, mutta 2010-luvulla käsite liikunta- ja urheiluseura kuvaa asiaa tarkemmin. Tästäkin pelkkä urheiluseura on yleisemmin käytössä, harvemmin liikuntaseura. Urheilun painoarvo on edelleen pysynyt suurena järjestäytyneessä liikunnassa, vaikka liikunnan osuus on kasvanut. (Kokkonen 2017, 19.) Itkonen (1996) kuvaa hyvin myös sitä, kuinka liikuntaan ja seuratoimintaan läheisesti liittyvän toimijajoukon kesken äänestettiin termien käytöstä. Termi urheiluseura peittosi liikuntaseuran ylivoimaisesti. Vaikka kyseessä oli epävirallinen äänestys, niin tämä kertoo jo melko hyvin toimijajoukonkin näkemyksestä termin käyttöön liittyen. (Itkonen 1996, 88.)

Seurojen monimuotoistuminen, toimintojen kirjon kasvu sekä seurojen näyttäytyminen eri tavoin on johtanut myös siihen, että liikunta- tai urheiluseuran määrittely on tullut yhä hankalammaksi ja yhtenäistä kuvaa on vaikea muodostaa. Patentti- ja rekisterihallituksessa liikunta- ja urheiluseurojen tiedot kerätään liikuntayhdistysten alle. Tästä joukosta löytyy oppilaitosten, työpaikkojen, asukasyhdistysten ja esimerkiksi kaveriporukoiden lyhytaikaisia seuroja. Uutta haastetta tuovat myös sellaiset uusien erikoislajien seurat, joiden osalta kuuluminen liikunnan tai urheilun alle on ylipäätään määrittelemättä. Samaa joukkoon ovat tulleet mukaan myös osakeyhtiöpohjaiset valtalajien pääsarjaseurat, konserniseurat, tallihenkiset teamit tai usean kunnan alueella toimivat seurat. (Koski & Mäenpää 2018, 104.) Määrittelyn vaikeudesta huolimatta seuratoiminnalla on kuitenkin pitkä historia Suomessa. Toiminnan perusajatus ja lähtökohdat kumpuavat hyvin paljon samoista lähteistä.

Urheiluseuratoiminnan synty ajoittuu yleisempään modernin politiikan syntyyn. Urheilulle ja liikunnalle muodostui jo hyvin aikaisessa vaiheessa oma merkittävä tehtävänsä. Tällä tavoin kansalaisia saatiin sidottua laajempiin järjestökulttuureihin ja niiden tavoitteisiin. (Itkonen 1996, 343.)

Yhdistystoiminnan muotoja oli jo 1600-luvun opiskelijapiireissä sekä 1700-luvun vapaamuurarilooseissa. Kansallisen yhtenäisyyden korostamisen myötä esimerkiksi sivistys-, raittius- ja hyväntekeväisyisyhdistysten sekä vapaapalokuntien toiminnassa lisääntyi toiminta, jota voidaan pitää laajan kansalaistoiminnan pohjana. Etenkin 1800-luvun lopulla järjestäytyminen oli aktiivista ja mukaan tuli myös nuorisoseuroja sekä työväenliike. (Koski 2000a.) Seuratoiminnan lähtökohdat liittyivät aluksi käytännöllisiin lähtökohtiin, kuten purjehdukseen tai ammuntaan. Seuratoiminta oli aluksi varakkaiden toimintaa. Vasta 1880-luvulla voitiin perustaa enemmän urheiluseuroja, jotka keskittyivät voimisteluun ja urheiluun. Poliittinen ilmapiiri lientyi ja myös kotimaiset viranomaiset voivat antaa lupia seurojen perustamiseen. Aiemmin tämä oli pitänyt tehdä Venäjän viranomaisten kautta. Aiemmin voimisteluharjoitukset nähtiin sotilaallisina harjoituksina etenkin, jos esikuvana oli saksalainen voimisteluperinne. Maamme ensimmäinen voimisteluseuran säännöt hyväksyttiin vuonna 1875. Hiukan myöhemmin 1880-luvulla syntyi raittiusliike sekä nuorisoseuraliike. Poliittinen työväenliike syntyi 1890-luvulla. Jäsenmäärät näissä olivat erittäin suuria ja toiminnasta voidaan puhua kansanliikkeenä, jolla oli merkittävä osuutensa suomalaisen urheilutoiminnan synnyssä. Noin puolet vuoteen 1915 mennessä

perustetuista seuroista oli perustettu juuri edellä mainittujen järjestöjen alajaostoiksi. Suomalaisen seurojen perustaminen lähti kaupungeista liikkeelle ja maaseudulle niitä alettiin perustaa vasta 1890-luvulla. Toiminta levisi kaupungeista virkamiesten ja opiskelijoiden välityksellä maaseudun koulukaupunkeihin. Seuratoiminta oli saavuttanut koko Suomen vuoteen 1920 mennessä. (Kärkkäinen 1986, 36–38.)

2.2 Urheiluseurojen monet ulottuvuudet

Itkosen (2000) mukaan seurat voidaan myös sijoittaa tietynlaiseen seuratypologiaan. Toisessa ääripäässä voi olla urheilullis-suorituksellinen seura ja toisessa ääripäässä sosio-kulttuurinen seura. Urheilullis-suoritukselliset seurat ovat yleensä mukana erilaisissa kilpailutoiminnoissa. Liikunnallis-harrastuksellinen seura on puolestaan löyhästi mukana kilpailutoiminnassa (kuvio 1). Esimerkkinä tästä voi olla jokin pikaisesti koottu joukkue yhtä tapahtumaa varten. Kilpailullis-kasvatuksellisessa seurassa korostuu lajinomaisuus, valmentautuminen sekä kilpailulliset tavoitteet. Näissä seuroissa myös organisaatiorakenne on eriytyneempi verrattuna esimerkiksi liikunnallis-harrastukselliseen seuraan. Media ja markkinat ovat tulleet myös urheiluelämään. Tämä on synnyttänyt julkisuusmarkkinallisia seuroja, jotka ovat tyypillisesti huippu-urheiluseuroja. Näissä seuroissa työnjakoon vaikuttavat palkkaus- ja sopimusasiat. Sosio-kulttuurisessa seurassa ei tavoitella kilpailumenestystä tai huippusuorituksia. Yhteisöllis-elämyksellisessä seurassa haetaan elämyksiä ja kehitetään yhteisön toimintaa. Alueellis-liikunnallinen seura voi olla esimerkiksi asuinalueen liikuntaryhmä. Kasvatus-sosiaalinen seura puolestaan käyttää liikuntaa muiden kuin kilpailutavoitteiden saavuttamiseen. Esimerkkinä tästä voi olla kuntoutus- tai terapiatoiminnot. Suurin jako tässä kokonaisuudessa on tapahtunut urheilullis-kilpailullisen ja sosio-kulttuurisen toiminnan välille. (Itkonen 2000, Itkonen 2015.)

Urheilullis-suoritukselliset

Julkisuus-markkinallinen

Kilpailullis-kasvatuksellinen

Liikunnallis harrastuksellinen

Sosio-kulttuuriset

Alueellis-liikunnallinen

Yhteisöllis-elämyksellinen

Kasvatuksellis-sosiaalinen

KUVIO 1. Seuratypologia (Itkonen 2000, Itkonen 2015).

Mäenpää ja Korkatti (2012) ovat jäsentäneet seuroja yhdeksään eri tyyppiin niiden rakenteen ja toimintamuotojen perusteella. Lajin erikoisseurassa keskitytään pääosin yhteen lajiin. Juuri viimeisten vuosikymmenten aikana perustetut seurat ovat yhden lajin seuroja. Nykyään tämä on siis yleisin seuratyyppi. Yleisseurassa puolestaan harrastetaan monia lajeja, jotka ovat seuran sisällä organisoituneet jaostoiksi. Yleisseuroja perustettiin paljon 1900-luvun alkupuolella. Nämä seurat ovat monesti ympäristössään, kuten kunnissa, instituutioita. Yleisseurojen määrä on kohtuullisen pieni, mutta jäseniä on merkittävästi. Huippu-urheiluseura on viime vuosikymmenten aikana kehittynyt erikoisuus, jota on haasteellista määritellä. Näissä seuroissa on kohtuullisen pieni määrä urheilijoita ja niiden toiminnassa on selvä taloudellinen painotus. Junioriurheiluseurat keskittyvät vain junioritoimintaan ja näitä seuroja on pääosin isoimpien joukkuepalloilulajien kohdalla. Junioriurheiluseuroissa toiminta jatkuu yleensä 19-vuotiaisiin saakka. Aikuisten kilpaurheiluseurassa toiminta sen sijaan painottuu yli 30-vuotiaiden harrastajien toimintaan. Tämä muoto on yksi liikuntakulttuurin kasvaneista osista. Esimerkiksi veteraaniurheilu on lisääntynyt ja sitä myötä myös organisoituminen. Harrasteliikuntaseura edustaa erikoisseuraa, joiden kirjo on kasvanut etenkin 2000-luvulla. Osallistumiskynnys on matala ja painotus on harrasteliikunnassa, ei niinkään kilpailutoiminnassa. Usein nämä seurat ovat keskittyneet lasten liikuntaan. Kylä- tai kaupunginosaseuroja perustettiin erityisesti 1930-

1950-luvuilla. Osa näistä seuroista on kasvanut suuriksi ja osan toiminta puolestaan lopunut kokonaan. Irrallinen ”kevytseura” on tyypillinen työpaikkojen, oppilaitosten tai kaveriporukoiden seura. Näiden seurojen toiminta on hyvin autonomista ja voi hyvinkin keskittyä vain yhtä tapahtumaa varten. Suurin osa näistä seuroista ei ole kiinnittynyt lajiliittoihin tai muihin järjestöihin. Näin ollen näistä seuroista ei ole kovin paljon tietoa. Kevytseura voi olla myös alku perinteisemmän urheiluseuran synnylle. Vammaisurheiluseurat ovat keskittyneet vammaisurheiluun ja erityisryhmien liikuntaan. Näitä seuroja on Suomessa noin 40 kappaletta. Suomessa toimii myös muita liikuntaa ja urheilua toteuttavia yhdistyksiä. Näiden päätoiminta ei ole liikunta, mutta se voi olla osana toimintaa, kuten seurakunnilla tai partiossa. (Mäenpää & Korkatti 2012, 17-21.)

Koski jakaa seurat neljään luokkaan niiden päätarkoituksen mukaan. Näitä ovat kilpaseurat, kuntoseurat, minialaseurat sekä nuorisokasvatusseurat. Kilpaseurojen luonnollisena tavoitteena on kilpailutoiminta. Liikunnan edistäminen siis näkyi saavutustavoitteiden kautta. Kuntoseurojen päätavoitteet sen sijaan on liikunta ilman saavutustavoitteita. Minialaseuroilla kumpikin näistä edellä mainituista tavoitteista ovat esillä. Pelkästään nuorisokasvatuksen päätarkoitukseksi määrittäviä seuroja on varsin vähän. (Koski & Mäenpää 2018, 38.) Seuratoiminnassa voidaan nähdä olevan monia erilaisia toimintarakenteita ja tavoitteita. Asteittain suomalaisten urheiluseurojen muodollinen organisoituminen on kuitenkin keventynyt (Koski & Mäenpää 2018, 57.) Seuran toimivuudella on kuitenkin aina merkitystä.

Seurojen toimivuutta voidaan ajatella kuuden eri ulottuvuuden kautta. Ensimmäisessä mallissa keskitytään siihen, kuinka hyvin seura hyödyntää ympäristöään ja hankkii resursseja eli puhutaan resurssien hankintakyvystä. Toinen ulottuvuus liittyy sisäiseen prosessiin eli toimintojen tehokkuuteen ja sujuvuuteen, kuten työnjakoon ja tiedonkulkuun. Kolmas ulottuvuus, sisäinen ilmapiiri korostaa seurojen luonnetta yhdessäolon organisaatioina. Tässä yhteydessä viihtyvyydellä, ryhmähengellä ja tyytyväisyydellä on suuri merkitys juuri vapaaehtoisorganisaatioissa. Neljännessä ulottuvuudessa pääpaino on seuran tuotoksissa, laadussa ja tavoitteissa sekä niiden arvioinnissa. Viides ulottuvuus näyttäytyy ulkopuolisen katsojan näkökulmasta. Tämä tarkoittaa seuran tunnettavuutta, imagoa, laajuutta sekä suuntautumista ulkoiseen ympäristöön. Puhutaan myös yleisestä aktiivisuustasosta. Kuudes toimintaulottuvuus on aikaulottuvuus eli jatkuvuus. Tämä tarkoittaa seuran aktiivista huolehtimista tulevaisuudensuunnitelmista, ei vain käsillä olevaa hetkeä. (Koski & Mäenpää 2018, 17-18.)

Seurojen rakenne on muuttunut. Nykyään itsenäisiä seuroja voidaan perustaa suoraan intressien ja toimintakentän mukaan. Aiemmin lajijaostot olivat enemmän itsenäisen seuran esiasteita. Yleisseuran suojissa aloitettiin uuden toiminnan muotoja ja vähitellen eriydyttiin omaksi seuraksi. Jaostoissa syntynyt kulttuurinen kerroksellisuus hyödytti näin itsestä uutta seuraa. Jos irtautuminen emoseurasta toisaalta tapahtui liian nopeasti, niin usein organisaattoreita ei ehtinyt muodostua ja toiminta näivettyi. (Itkonen 1996, 352-353.)

2.3 Urheiluseurojen toimintaympäristö

Jokaisella organisaatiolla on tietty toimintapotentiaali, joka määrittää sen rajat ja ympäristösuhteet. Seurojen toimintapotentiaali on haasteellisempi ja herkempi verrattuna esimerkiksi työelämän organisaatioihin. Kilpaurheiluun painottuneissa seuroissa painottuu edelliseen liittyen enemmän tehokkuus ja talous, kun puolestaan kuntoiluun painottuneissa seuroissa enemmän henkilösuhteet. (Heinilä & Koski 1991, 109.) Ympäristö vaatii toimivuuteen pyrkivän organisaation mukautumaan ja sopeutumaan tiettyihin olosuhteisiin (Koski 1990, 16).

Organisaatioiden toimintaympäristöjen olosuhteet ohjaavat ja rajoittavat organisaatioiden kehitysmahdollisuuksia. Organisaation menestys riippuu siitä, kuinka onnistuneesti se tarkkailee ympäristöään. Havaintojen perusteella on mahdollista kehittää organisaation toimintaa ja tyydyttää ympäristön vaatimuksia. Onnistuessaan tässä organisaation on oltava avoin järjestelmä. (Harisalo 2009, 18.)

Liikkumisen ja liikuntapolitiikan kytkentöjä on myös hahmotettava tilan käsitteen kautta. Seurojen toiminta ja liikunta yleensäkin sijoittuvat lähes poikkeuksetta johonkin tilaan ja aikaan. Seurojen on näin oltava aina jollain tavalla yhteydessä seuran ympäristöä muokkaaviin ympäristöihin. Näin seurojen toiminta ei voi olla irrallaan muusta liikuntakulttuurista, yhteiskunnasta ja päätöksenteosta. Myös yhteiskunnalliset puitteet ja kulttuurinen perinne vaikuttavat merkittävästi seurakulttuuriin. Yhteiskunnallisten kytkentöjen kautta on myös muokattu paikallista liikuntakulttuuria tarpeita vastaavaksi. Luonnonympäristöistä, kaduilta sekä kujilta on siirrytty vähitellen rakennettuihin ympäristöihin. Nykypäivän liikuntakulttuuri tuottaa paljon toisistaan poikkeavia tiloihin liittyviä kytkentöjä. (Itkonen 1996, 78, 277-279, 320.) Ympäristön sosiaalinen ymmärtäminen on näin

ollen hyvin merkittävä tekijä seurojen toiminnan kannalta. Toimijoiden välille on muodostuttava vuorovaikutusta ja kohtaamisia.

Tila voidaan käsittää kulttuurihistoriallisesti ja sosiaalisesti kerrostuneena ulottuvuutena, joka on avoin ja toiminnallinen kokonaisuus. Tila on sosiaalisten suhteiden, kohtaamisten ja käytäntöjen summa. Lisäksi se muuttuu jatkuvasti ja konstruoituu näin uudelleen. Tilaan sijoittuu myös valtasuhteita ja kamppailua. Tilan käyttöönotolla voidaan määrittää tilan merkitystä. (Simula 2018.)

Pierre Bourdieu on kuvannut, kuinka ihmiset tavoittelevat sosiaalisen pääoman kentällä erilaisia panoksia, jotka lähtevät heidän intresseistään. Onnistumisen todennäköisyys punnitaan sen mukaan, kuinka paljon erilaista pääomaa kentällä on tavoiteltavissa. Näkökulma on tältä osin konfliktiteoreettinen. (Siisiäinen 1999, 89-90.)

Liikunta- ja urheiluseurat ovat sosiaalisina organisaatioina moniehtoisia ja monenlaisia voimavaroja vaativia. Ne edustavat perinteisesti keskinäisen hyödyn organisaatiotyyppiä, koska sen toiminta tähtää jäsenistön hyvään ja sen toiminnasta vastaa jäsenistö. Voimavaransa seurat ammentavat omista lähteistään, mutta erityisesti myös ympäristöstään. Seurojen toimivuus on hyvin paljon kiinni hyvästä ympäristöyhteistyöstä. Seurojen toiminnan kehittyessä ja voimavarojen tarpeen noustessa on seurojen lisättävä avoimuuttaan ja ympäristöyhteyksiään. (Heinilä 2018, 47-48.)

Urheiluseurat ovat akkulturaation kautta vuorovaikutuksessa paikallisen ja myös kansallisen liikuntakulttuurin kanssa. Akkulturaation kautta erilaiset ja eritasoiset kulttuurit kohtaavat. Urheiluseura on osa paikallista kulttuuria, mutta sen on oltava jatkuvassa vuorovaikutuksessa laajemman liikuntakulttuurin kanssa. (Itkonen 1991, 61.) Sosiaalisen pääoman ja yhteiskuntasuhteiden avulla seurat pystyvät lisäämään resurssiaan. Sosiaalisiin kytkennöihin seurat voivat parantaa taloudellista tilannettaan ja hyödyntää erilaisia henkilöresursseja. Tämä puolestaan avaa mahdollisuuksia kehittymiselle ja uusille toimintamuodoille. (Itkonen 1996, 326.)

Liikunta- ja urheiluseurat ovat tyypillisiä sosiaalisia järjestelmiä, joiden on pakko olla toiminnaltaan avoimia. Suljettuina systeemeinä ne eivät voisi toimia yhdessä moniulotteisen ympäristönsä kanssa. Seuran avoimuuden taso määrittää sen, kuinka hyvin se pystyy toimimaan vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Seuroilla on oma autonominen asemansa, mutta ympäristö asettaa sille ehtoja. Suomessa seurojen ympäristöinä voidaan

pitää koko maata ja sen kulttuurisia, taloudellisia tai poliittisia olosuhteita. Nämä ovat yleisiä seurojen ympäristön muokkaamia rakenteita, mutta seurojen erityisympäristössä voi esiintyä enemmän vaihtelua. Lähiympäristöstä löytyvät myös seuran toiminnalle oleelliset kumppanit. Myös seuran sisäinen rakenne ja toimintajärjestelmä muodostavat ulkoisen ympäristön ohella toimintaedellytykset seurojen toimivuudelle. Tätä kautta seura on sosiaalisena organisaatioina yksi ympäristönsä osa-alue, joka saa yhteisönä toimintatarkoituksensa, aatteensa, henkilöstönsä ja voimavaransa ympäristöstään. (Heinilä & Koski 1991, 8-10; Koski 1990, 3-13.) Seuran julkinen maine on usein yhteydessä seuran ympäristöyhteyksiin. Vahvalla toimintaperinteellä on vaikutusta ympäristöyhteyksien solmimiseen, mikä puolestaan auttaa seuran resursseja ja toimivuutta. Voidaan myös ajatella, että koko seuran toimintapotentiaali on peräisin ympäristöstä. Osa seuroista on tosin avoimempia ja toiset taas suljetumpia, mikä vaikuttaa ympäristöyhteyksien laajuuteen. Näin potentiaalinen vaihto seurojen ja ympäristöjen välillä vaihtelee. Ympäristön hyödyntäminen vaatii myös seuralta enemmän työtä. (Heinilä & Koski 1991, 42-43, 114.)

Seuroilla ja niiden toimintaympäristöillä on merkittävä riippuvuussuhteensa. Seuran toiminnan on sopeuduttava ympäröivään yhteiskuntaan ja osattava toimia sopusoinnussa sen kanssa. Ne seurukset, jotka löytävät oman lokeroonsa ja avoimen vuorovaikutuksen, pystyvät ihannetapauksessa optimaaliseen toimintaan. (Koski 1990, 83.) Jos ympäristössä tapahtuu muutoksia, niin yksittäinen seura joutuu aina paikantumaan uudelleen. Seuratoimijat joutuvat tässä yhteydessä tekemään valintoja, jotka voivat johtaa torjuntoihin, osittaiseen hyväksymiseen tai hyväksymiseen. (Itkonen 1996, 79.)

Seura ei voi kangistua ja byrokratisoitua, jotta sen muutoskyky yhteiskunnan muutoksissa pysyy. Muutoskyvyn heikkeneminen on uhka seuran toimivuudelle ja toimintaperinteelle. Vanhoilla organisaatioilla voi olla uhka kangistua, mutta toimintaperinnettä ei kuitenkaan pidä nähdä merkinä perinteistä ja kaavoittuneisuudesta. Se voi olla hyvin myös merkki uudistumiskyvystä. (Heinilä & Koski 1991, 36.)

Seurojen suhteessa toimintaympäristöönsä on havaittavissa ainakin kuusi erilaista mallia tai strategiaa. Näistä neljä on aktiivista ja kaksi passiivista. Vapaaehtoisorganisaatioissa usein keskitytään sisäiseen toimintaan ja ulkoinen jää vähemmälle huomiolle. Passiiviset strategiat ovat näin usein vallalla ja sitä kautta seuran toiminta usein on perinteisempää ja sulkeutuneempaa. Ympäristö voidaan nähdä jopa uhkana eikä mahdollisuutena. Vain

välttämättömiin yhteistyömuotoihin turvaututaan, jotta tilat ja tuet saadaan turvattua. Esimerkiksi lajiliitot, kodit sekä kunnan liikuntatoimi nähdään usein tärkeänä toiminnallisen yhteistyön kannalta. (Koski 2018, 90-91.) Julkinen sektori ja kuntien liikuntatoimet ovat perinteisesti olleet seurojen yhteistyötahoja tilakysymysten ja taloudellisen tuen vuoksi.

2.4 Julkisen sektorin ja urheiluseurojen yhteistyö

Seurat toimivat aina tilassa ja ovat yhteydessä johonkin ympärillä olevaan toimijaan. Korkeakouluympäristössä toimivat seurat ovat ainakin oppilaitoksensa kautta yhteistyössä julkiseen toimijaan. Tässä yhteydessä voidaan peilata tyypillistä muun julkisen sektorin ja seurojen yhteistyötä ja hakea sitä kautta yhteyksiä sekä vertailukohtaa korkeakoulujen ja opiskelijaurheiluseurojen toimintakenttään.

Erityisesti toiminnallisesti suuntautuneet vapaaehtoisorganisaatiot ovat tyypillisesti keskittyneet toimimaan sulkeutuneesti. Seurojen mielenkiinto on harvoin riittänyt ympäristön aktiiviseen tiedostamiseen. Seuroille on hahmottunut eräänlainen peruskumppanien ryhmä, jonka kanssa toimitaan yhteistyössä. Ryhmän ovat muodostaneet kodit, kunnallinen liikuntatoimi, liikelaitokset, koulut sekä tiedotusvälineet. Yhteistyön motiivina ovat olleet perinteisesti resurssintasiat, eli talous- ja tilakysymykset. Vähitellen on kuitenkin alkanut esiintyä yhä runsaammin laaja-alaisempaa ja aktiivisempaa yhteistyötä ja synergian hakua seurojen sekä julkisen toimen kesken. Kapea-alainen näkökulma on muuttunut yhteistyöhankkeiksi, joiden tarkoituksena on itse toiminta, ei vain resurssiasiat. Varsinkin jäsenmäärältään suuret seurat suuntautuvat yhteistyöhön aktiivisemmin. Luonnollisesti syynä tähän ovat suuren seuran tarpeet ympäristöönsä nähden sekä jäsenistön muodostama vuorovaikutusverkosto. Lisäksi jos seuran toimintaperiaate on elinvoimainen, kytkeytyy se vielä laajemmin vaikutukseen ympäristönsä kanssa. (Koski 1994, 115.)

Suuremmat seurat keräävät ympäröivien tahojen odotuksia ja kiinnostusta. Yhtenä merkittävimpänä ympäröivänä tahona voidaan pitää kuntaa. Kunnallisen tuen osuus seurojen toiminnassa on suhteellisen pieni, mutta riippuvuus kunnan resursseista ja liikuntapolitiikasta on merkittävä. Tämä tulee esiin tilojen riittävyyden ja maksullisuuden kautta. Tilakustannuksilla voi olla seurojen toimintaan merkittäviä vaikutuksia. Kunnan etu ei tosin

ole heikentää seuratoimintaa liiallisen maksullisuuden kautta. Tällä on kerrannaisvaikutuksia harrastamisen kalleuteen ja harrastusmahdollisuuksiin. (Koski & Mäenpää 2018, 104.)

Aiemmin kunnallinen liikuntahallinto tuotti kansalaistoimintaa varten jatkuvasti lisää resursseja. Kansalaistoimijat pyrkivät delegoimaan kunnille sellaisia tehtäviä, joista eivät itse selvinneet. Tämä kuitenkin muuttui 1990-luvulla. Kunnilta vaadittiin tulosvastuuta ja jokaista palveluihin sijoitettua rahamäärää punnittiin myös tuottavuuden näkökulmasta. Katse kääntyi kansalaistoimijoihin ja siihen, että vastineeksi avustuksista seurat voisivat tuottaa palveluita. Liikuntaseurojen ajateltiin voitavan tuottaa niitä palveluja, joita kunta ei pysty järjestämään. Esimerkiksi Suomen Valtakunnan Urheiluliiton järjestöpäällikkö kävi 1990-luvulla kiertämässä kunnissa ja viemässä ajatusta eteenpäin, että kuntien on hyödynnettävä seuroja ja seurojen puolestaan kuntia. (Ilmanen & Itkonen 2000, 142.) Kunnallisen liikuntatoimen ja seurojen välinen yhteistyö vaatii onnistuakseen matalaa kynnystä ja tasavertaisuuden pohjalta toimimista. Lisäksi yhteistyö vaatii tarkkaa koordinaointia ja hallinnollisten asioiden tuntemista. Viranomaistahon tulee asettaa selkeitä tavoitteita yhteistyöllä järjestetyn palvelutuotannon pohjaksi. Vasta tämän jälkeen voidaan hyödyntää vapaaehtoissektorin tuottamia palveluja, jotka ovat usein myös joustavampia järjestämistavaltaan kuin julkisen sektorin puolella. (Kurikka 1996, 80–82.)

Kunnat ovat yksi esimerkki siitä, kuinka julkinen sektori ja urheiluseurat tekevät yhteistyötä. Esimerkiksi Helsingissä työnjako kaupungin ja seurojen välillä on selvä. Kaupunki vastaa edellytysten luomisesta liikuntaharrastuksille. Seurat vastaavat puolestaan osittain liikuntatoiminnan järjestämisestä. Uusia yhteistyömalleja halutaan kuitenkin kehittää ja tavoitteena on selkeästi esitetty, että liikunnan monimuotoisella kansalaistoiminnalla olisi hyvät edellytykset toimia ja kehittyä Helsingissä. Liikuntaseurojen toiminnasta tiedottamista pidetään tärkeänä ja sitä halutaan lisätä. Lisäksi liikuntapaikkojen kunnossapidon, valvonnan ja toiminnan organisoinnin uskomisessa seuroille voidaan saada aikaan tiettyissä tapauksissa palvelujen parantumisesta sekä kustannustehokkuutta. (Helsingin kaupungin liikuntapoliittinen ohjelma vuosiksi 2001–2010.)

Toisen ison kaupungin esimerkki kuvaa samaa seurojen merkitystä ja yhteistyötä. Espoossa urheiluseurojen ja julkisen sektorin yhteistyö nähdään myös tärkeänä asiana. Seurojen ja julkisen sektorin kumppanuus vaatii kuitenkin ammattimaisuutta ja toimivaa strategiaa. Esimerkiksi Espoon liikuntatoimessa on nähty, että toimiva seurayhteistyö vaatii

toimiakseen yhteistä kumppanuusstrategiaa, yhteistä neuvotteluelintä, tukipalveluja sekä ohjauskäytäntöjä sekä malleja kumppanuussopimuksille. Seurayhteistyön mahdollisuudet voivat olla jopa kuntarajoja ylittäviä. (Ikävalko 2008, 39–43.)

Kunnallinen palvelutuotanto ei ole uusi keksintö. Vuosisadan alussa kaupunkien liikuntapalvelut järjestettiin niin, että kansalaistoimijat huolehtivat liikuntapalveluista kunnan omistamissa laitoksissa. Toiminnan rahoitus tuli osittain kaupungin myöntämistä viinavoittorahoista. Tämä oli oman aikakautensa ostopalvelua. (Ilmanen & Itkonen 2000, 141–144.)

On kuitenkin syytä pohtia, kuinka pitkään kunnan antama taloudellinen porkkana motivoi vapaaehtoisia seuratoimijoita. Kunnan ja kansalaistoimijan roolit saattavat mennä sekaisin ostopalvelujärjestelmässä. Urheiluseurassa tehtävää työtä motivoi loppujen lopuksi innostus ja vapaaehtoisuus. On riski, että seurat käsittävät oman toimintansa kunnallisten liikuntapalvelujen järjestäjinä ja varsinaiset omat intressit siirtyvät syrjään. Tällöin ei ehkä enää puhuta kansalaistoiminnasta vaan pikemminkin kunnallishallinnon jatkeesta tai pienyritystoiminnasta. Seuroilla on kuitenkin kokemusta vastikkeellisesta palvelutuotannosta, joten on vain määriteltävä vastuut ja roolit. (Ilmanen & Itkonen 2000, 145–146.)

Yhtenä merkittävänä urheiluseurojen ja julkisen sektorin yhteiseen tavoitteeseen tähtäämisestä voidaan nostaa esiin valtion myöntämä seuratuki. Sen avulla julkinen sektori on auttanut työntekijöiden palkkaamista urheiluseuroihin. Vuosien 2013-2017 aikana seuratukea on myönnetty 922 hankkeeseen 14,4 miljoonalla eurolla. Palkkaushankkeiden osuus kaikista myönnetyistä seuratukihankkeista on ollut 48 prosenttia myönnetyistä summista. Pitkäaikaisella tuella on nähty olevan vaikutusta siihen, että työsuhteet ovat muodostuneet jatkuviksi. (ks. Tutkimuskatsaus liikuntapoliittisen selonteon tausta-aineistoksi 2018, 90.)

Tätä taustaa vasten voidaan hyvinkin ajatella, että seurojen ja julkisen sektorin yhteistyö voi olla varsin toimivaa mutta myös vaativaa kummallekin osapuolelle. Korkeakoulut ja niiden korkeakoululiikunnat voisivat julkisen sektorin toimijana näyttäytyä opiskelijaurheiluseuroille kunnallisen liikuntatoimen kaltaisena toimijana. On vain mietittävä tarkasti, halutaanko seuroista suora julkisen toiminnan jatke vai annetaanko seurojen tuoda paras panoksensa toimintaan seuratoiminnan lähtökohdat huomioon ottaen, muuttuvassa liikuntakulttuurissa.

2.5 Liikuntakulttuurin muutos

Liikuntakulttuuri muuttuu jatkuvasti ja sillä on yhteys myös urheiluseuratoimintaan. Syitä muutokseen ja eriytymiseen voidaan löytää koko yhteiskunnassa tapahtuneista muutoksista. Muutos ei rajoitu vain urheilun ja liikunnan harrastajiin, vaan yhteiskunnallisella ympäristöllä on vaikutuksensa. Liikuntakulttuuri on muuttunut vapaaehtoistoimijoiden ja itse lajin harrastajien osalta varsin paljon. Olisiko kukaan voinut kuvitella esimerkiksi 1970-luvulla, kun Suomi eli perinteisten lajien olympiavoittojen huumaa, että 2000-luvulla olympialaiset eivät olisikaan välttämättä yksittäisen huippu-urheilijan päätavoite. Tämän muutoksen voi todeta esimerkiksi olympialaisiin osallistuneiden lumilautailijoiden haastatteluiden perusteella. Tavoitteet näyttävät olevan elämän muilla osa-alueilla, myös vapauden ja kaupallisuuden puolella. Juuri lumilautailun esimerkissä perinteinen liikuntakulttuuri on kohdannut vaihtoehdoisen alakulttuurin. Tämä vaihtoehto on myös vastareaktio perinteiselle kilpaurheilulle. (Ojala 2015.)

Kokkonen (2015) on kuvannut viittä keskeisintä muutostekijää liikuntakulttuurissa. Suomen väestörakenteen muuttuminen on yksi merkittävä tekijä, joka vaikuttaa koko yhteiskuntaan ja liikuntakulttuuriin. Myös globaalit muutostekijät vaikuttavat aina kansalliselle tasolle asti. Erot liikkumisen määrässä ja terveydessä ovat myös yksi erittäin merkittävä haaste. Erot rikkaiden ja köyhien liikkumisessa ovat kasvaneet. Liikuntakulttuurissa itessään on myös käynnissä toimijasuhteiden muutos. Yrityssektorin merkitys kasvaa, mutta liikunnan järjestötoiminnan katsotaan myös pysyvän merkittävänä kansalaistoiminnan muotona. Eri sektoreiden yhteistyön ennustetaan lisääntyvän. Lisäksi joukkuepohjainen yksilöllisyys vahvistuu liikuntakulttuurissa. Yksilöllisyys siis vahvistuu edelleen. (Kokkonen 2015, 369.)

Myös huippu-urheilun muutoksilla on yhteytensä liikunnan kansalaistoimintaan. Kansalaistoiminta tapahtuu paljolti urheiluseuroissa, joilla on sekä harrastuksellinen että kasvatuksellinen tavoite. Tämän rakenteen yhdessä päässä on myös polku huippu-urheilun maailmaan, jossa etiikka ja moraalit ovat jatkuvan pohdinnan alla. Huippu-urheilu on vahvasti eriytynyt omaksi maailmaksi, mutta sen vaikutus näkyy kansalaistoiminnan alueella varmasti eri tavoin. Urheilun perinteet, yhteisöllisyys ja ihanteellisuus ovat kaukana eri lajien perusharrastajien elämismaailmasta ja arvoista. Huippu-urheilun kautta muo-

dostuu mielikuvia, jotka vaikuttavat nuorten harrastajien mielikuviin. Esimerkiksi aggressiivinen kilpailu voi aiheuttaa sen, että harrastus ei enää olekaan hyvä paikka kehittää itseään sosiaalisesti ja fyysisesti. (Kotkavirta 2004.)

Jos eri lajien harrastamisesta tulee aina vain kovempaa kilpailua jo varhaisessa harrastamisen vaiheessa, niin kansalaistoiminnan kautta järjestetty liikunta ja urheilu ovat oletettavasti kovan haasteen edessä. Jos kovat arvot tunkeutuvat perustason toimintaan, niin syntyy jännitteitä ja moraalisia ristiriitoja. Erot harrastamisen ja kovan kilpailun välillä voidaan ymmärtää ja selittää eettisen pohdinnan kautta. Harrasteurheilun etiikan ei tule lähentyä liikaa ammattietiikkaa, jota taas ammattimainen huippu-urheilu vaatii. (Kotkavirta 2004.)

Liikuntakulttuurin muutosten taustalla voidaan nähdä myös eriytymisen ilmiö. Se on käynnistynyt 1980-luvulla ja jatkuu yhä. Tämä ilmenee organisatorisena eriytymisenä sekä liikuntakulttuurin sisällä tapahtuvana tekemisen eriytymisenä. Jakolinja näyttää piirtyvän vapaaehtoisen kansalaistoiminnan ja huippu-urheilun välille. Tosin myös ammattimaiset käytännöt osin siirtyvät lasten liikuttamiseen. On kuitenkin muistettava, että kansalaistoiminnalla ja ammattimaisella toiminnalla on omat yhteytensä. Kansalaistoiminta luo pohjaa myös huippu-urheilulle. Organisatorisessa eriytyemisessä toinen jakolinja kulkee tuloksiin tähtäävän kilpaurheilun ja muun liikunnan välillä. Kunto, elämykset ja terveys ovat nostaneet päätään, kuten myös monet muut liikkumisen tavoitteet. Kilpailtavien lajien määrä on kasvanut, mutta samalla tavalla myös liikkumismuodot ovat lisääntyneet. Tätä kautta syntyy myös uusia ja erilaisia liikunnallisia yhteisöjä. (ks. Tutkimuskatsaus liikuntapoliittisen selonteon tausta-aineistoksi 2018, 120.)

Liikuntakulttuurin vaikuttavat myös monet ympäröivän yhteiskunnan muutokset. Suomi on muuttunut melko lyhyessä ajassa säännellyn talouden maasta urbaaniksi ja markkinavetoiseksi kilpailuyhteiskunnaksi. Tällä on selvät vaikutukset myös liikuntakulttuurin eriytymiseen ja muutokseen. Liikunta- ja urheiluseurat toimivat eräänlaisina yhteiskunnan peileinä. Liikuntakulttuuri ja erityisesti seuratoiminta on muuttunut monimuotoisemmaksi ja ammattimaisemmaksi. Parhaimmillaan ammattilaiset toimivat vapaaehtoisten apuna ja taustatukena. Tätä kautta myös harrastajien vaatimustaso on noussut selvästi. Suorituspaikoilta vaaditaan enemmän, harrastuskaudet ovat pidentyneet ja kustannustaso on noussut. Kansalaistoiminnan ja vapaaehtoistyön voimavarat ovat kuitenkin rajalliset.

Yhteiskunnallisesti arvokas toiminta voi olla vaarassa, koska vaativiksi opetettujen ihmisten toiveisiin voi olla aina vain vaikeampaa vastata. Osaltaan tätä kuvaa myös se, että uusia seuroja perustetaan hetkellisiä uusia tarpeita varten ja usein vain pienen ryhmän intressejä koskien. (Koski 2009b.)

Liikunnan kansalaistoiminnan ja seuratoiminnan taustarakenteet muuttuvat myös muiden yhteiskunnassa tapahtuvien tekijöiden kautta. Väestö ikääntyy, työelämä muuttuu, koulutustaso nousee sekä taloudelliset tilanteet vaihtelevat. Jos verrataan viimeisimmän kymmenen vuoden aikana tapahtuneita muutoksia, niin merkittävänä teemoina voidaan mainita eriytymisen jatkuminen, kustannusten nousu, ammattilaisuuden lisääntyminen, järjestömuutokset sekä istuva elämäntapa. (Koski & Mäenpää 2018, 19-23.)

2.6 Urheiluseuratoiminnan muutokset sekä tulevaisuudennäkymät

Muutoksia ei tosin aina voi tulkita kovin yksiselitteisesti tai niin helposti kuin yleensä tehdään. Muutokset ovat kiehtovia ja niitä korostetaan. Muutosten keskellä olisi oleellista tunnistaa se, mikä on pysyvää. Liikunta- ja urheiluseurat ovat oleellinen ja elävä osa yhteiskuntaa ja ne peilaavat yhteiskunnan muutoksia. Ne eivät ole irrallinen osa, vaan oleellisia paikallisia toimijoita, joilla on merkittävä rooli. (Koski & Mäenpää 2018, 101-102.)

Yhteiskunnan ja liikuntakulttuurin yleiset muutokset vaikuttavat suoraan myös urheiluseurojen toimintaan. Muutosten ennustaminen on kuitenkin hyvin vaikeaa. Muutokseen liittyen tulisi hahmottaa yhteiskunnassa aiemmin tapahtuneita muutoksia. Yleiset muutokset vaikuttavat kaikkeen kulttuuriin ja tätä kautta myös liikuntaan ja urheiluun. Urheilun ja liikunnan mielikuvamaailma on aikojen saatossa muuttunut ja saanut osakseen myös kritiikkiä. (Itkonen 1993.). Muutokseen vaikuttavat useat tekijät, kuten yhteiskuntarakenteen ja sen hetkiset resurssit. Nämä yhdessä luovat edellytyksiä liikunnan harrastamiselle ja rakenteille. Liikunnan ja urheilun organisaatiot paikantuvat tätä kautta aina yhteiskunnallisen tilanteen mukaan. Lajitarjonta on ja mahdollisuudet ovat laajentuneet ja kilpailu harrastajista on koventunut seurojen näkökulmasta. Näin seuratoimintaakin voidaan kuvata Pierre Bourdieun tapaan sosiaalisen toiminnan kenttänä, jossa toimijat kamppailevat muutoksessa valta-asemista ja määrittelyoikeuksista. (Itkonen & Laine 2015.)

Liikunnan kansalaistoiminta on joutunut liike-elämän ajatusmallien puristukseen. Myös julkinen hallinto odottaa liikunnan kansalaistoimijoilta tuloksia. Vapaaehtoistoimijoilla

tuloksenteko ei ole se ensimmäinen toiminnan motiivi. Tätä kautta liikunnan kansalaistoiminta on haasteiden edessä. Onneksi Suomessa ymmärretään liikunnan kansalaistoiminnan merkitys osana yhteiskuntaa ja hyvinvoinnin kokonaisuutta. Liikunnan kansalaistoimintaa voidaan pitää koko kansalaistoiminnan lippulaivana ja sen asema yhdistystoiminnassa on ehkä vähiten uhattuna. (Koski 2009b.) Vapaaehtoistyötä pidetään merkittävänä arvona ja liikunnan kansalaistoimintaa selvästi arvostetaan. Aina ei kuitenkaan tarvita isoa seuraa tai vapaaehtoisia, jotta aiemmin vain seuratoiminnan kentälle kuuluneita toimintatapoja voidaan ylläpitää.

Eriytynyt liikuntakulttuuri tulee hyvin esiin urheiluseuratoiminnan kentällä. Kuten jo aiemmin tuli esiin, niin Itkosen määrittelyn mukaan eriytyneen toiminnan kausi urheiluseuratoiminnassa alkoi 1980-luvulla. Tämä muutos on ollut siitä lähtien käynnissä. Huippu-urheilu ja kuntoliikunta ovat saaneet uusia muotoja ja lähteneet eri teille. Liikunta lähestyy myös muuta kulttuuria koko ajan ja kaupallisuus näkyy vahvemmin. (Itkonen 1999; Itkonen 2000.) Myös ihmisten asennoituminen osallistumiseen on muuttunut. Onko nähtävissä, että oman itsensä ajattelu on noussut vahvemiksi motiiviksi kuin aiemmin. Voidaan pohtia, onko yhteiskunnan kaupallistuminen ja arvojen mahdollinen koveneminen johtanut siihen, että oma etu on ensin turvattava.

Vapaaehtoisten toimijoiden sitoutuminen järjestötoimintaan on muuttunut. Ihmiset sitoutuvat enemmän itseensä kuin esimerkiksi järjestöihin. Osallistuminen on muuttunut selvästi lyhyeksi ja projektimaiseksi. Sitoutuminen tapahtuu enemmän elämäntilanteen mukaan kuin yhden järjestön. Jos elämäntilanne sallii, niin ihmiset voivat olla lyhyitä aikoja useissakin järjestöissä. Tämä tuo haasteen järjestötoiminnan pitkäjänteiselle kehittämiselle esimerkiksi urheiluseuran näkökulmasta. Vapaaehtoistoimijoista on joidenkin näkemysten pohjalta pulaa. (Juote 2007.) Syy projektimaiselle toiminnalle ja löyhälle kiinnittymiselle löytyvät harrastamisen ja sen sisällön muuttuneista motiiveista. Järjestöt myös itse toimivat juuri tämän mallin mukaan. Tiivis yhteistyö on saanut perääntyä projektien tieltä. (Itkonen 1999; Itkonen 2000.)

Seuran toiminnan on tarjottava elämyksiä ja haasteita sekä lisäksi toiminnan on uudistuttava. Jos nautinto häviää velvoitteiden alle, niin toiminta voi hiipua. Moni seuratoimija onkin uupunut kasvavan taakan alle. Tulosajattelu on lisääntynyt seuroissakin, mutta arvolahtokohtana toiminnan voittoa tavoittelematon luonne vielä elää. (Harju 2003, 42-44.)

Monet kuitenkin haluavat harrastaa seuramaisesti ja siihen on kehittynyt uusia toimintamuotoja.

Seurakentälle on yhä enemmän ilmestynyt pieniä muutaman hengen ryhmiä, joille seura on vain sen hetkisen toiminnan kehys. Kiireinen elämänrytmi vaatii järjestelmiä, jotka mahdollistavat kohdennettuja valintoja ilman suurempaa sitoutumista tai seuratoiminnan muodollisuuksia, puhumattakaan hallinnollisesta taakasta. Vapaaehtoistyön merkitys ja muodot muuttuvat, mikä osaltaan ajaa siihen, että seuroissa tulee yhä enemmän olemaan palkattuja työntekijöitä. Seurojen toiminnassa on mukana harrastajia ja toimijoita enemmän kuin koskaan ja lisäksi heidän vaatimustasonsa seuroja kohtaan ovat kasvaneet merkittävästi. Lisäksi työnjaon kasvu seuroissa on johtanut siihen, että toimijoita tarvittaisiin yhä lisää. Ammattimainen toiminta ja palkattu henkilöstö voi tuoda tähän apua mutta seuratoiminnan pysyvyyden kannalta on ymmärrettävä, että seura on seurassa toimivien ihmisten yhteisvastuullinen kokonaisuus. (Koski 2009a.)

Pienten seurojen lisääntyminen on osaltaan paluuta menneeseen. Yhden lajin seurassa voidaan keskittyä paremmin osallistujien omien intressien toteuttamiseen. Myös pienten seurojen kannattaa rekisteröityä, jotta ne noteerataan esimerkiksi tila- ja tukiasioissa. Näin ne saavat seuroille kuuluvan kohtelun. Muutosten myötä voidaan kuitenkin todeta, että aatepohjainen seurakulttuuri on hiipunut ja lajikulttuuri on noussut enemmän esiin. (Koski 2009a.)

Liikunnan harrastaminen tapahtuu pääosin seuroissa, joista on olemassa polkuja ammatillisuuteen. Tutkimusten mukaan voidaan todeta, että suomalaisten mielikuvissa lasten ja nuorten liikunnassa nähdään eri arvomaailma kuin ammattimaisessa huippu-urheilussa. Tämä on merkittävä käänne ymmärryksessä, koska pitkään Suomessakin pidettiin kiinni vain yhdestä urheilun arvoperustasta eli amatööriurheilusta, vaikka ammatillisuus oli jo muualla maailmassa tosiasia. Nykyään huippu-urheilu ymmärretään omana alueenaan, jolla on liike-elämän arvot ja normit. Samaan aikaan kuitenkin toivotaan, että nämä linjat eivät ulottuisi liikunnan kansalaistoimintaan ja hyväksi koettuun kasvatuspohjaan. (Ilmanen 2012.)

Vapaan kansalaistoiminnan varaan rakentuvaan seuratoimintaan kohdistuu monia merkittäviä yhteiskunnallisia muutospaineita. Näitä ovat esimerkiksi liikuntakulttuurin sisäiset muutokset, ammattimaistuminen, eriytyminen sekä järjestörakenteiden muuttuminen. Seurakentän ajatellaan palvelevan nykypäivänä kansalaisia monin eri tavoin ja tuottavan

lukuisia palveluita. Haasteita kohdistuu yhteisöllisyyteen, sosiaaliseen pääomaan, kilpaurheiluun, kasvatukseen ja yhteiskunnallisina toimijoina olemiseen. Erityisesti ihmisten vaatimustaso ja käsitys kulutusyhteiskunnasta on muuttanut ajattelua merkittävästi. Seuroille on myös asetettu entistä enemmän tehtäviä, joita aiemmin hoiti julkinen sektori. Seurat joutuvat myös kilpailemaan samoilla markkinoilla yritysten kanssa, toisaalta myös yhteistyömuotoja on havaittavissa. Vaatimustaso tuottaa jatkuvan resurssiongelman, joka ei helpotu ihmisten sitoutuneisuuden rakentumisella eri tavoin kuin aiemmin. (Koski & Mäenpää 2018, 19-23.)

Vapaaehtoisten toimijoiden määrä on avainkysymys, miten urheiluseuratoiminta selviää muutoksessa. Seurojen määrä on lisääntynyt ja näin vapaaehtoisten absoluuttinen määräkin on lisääntynyt. Suhteellinen osuus on sen sijaan hiukan pienentynyt tai ainakin pysynyt ennallaan. Vapaaehtoistoiminnalla on kysyntää ja varsinkin kestoaltaan rajatut tapahtumat keräävät vapaaehtoisia. Pitkäjänteisyys on kuitenkin selvästi vähentynyt. Muu vapaaamuotoinen kansalaistoiminta ja vapaa-ajan aktiviteetit haastavat perinteen. On myös havaittavissa, että vastikkeellisuus tulee kasvamaan. Esimerkiksi julkisten avustusten vastineeksi seuroilta odotetaan yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamista. Tällä hetkellä myös henkisen hyvinvoinnin arvot korostuvat yksilöillä. Materiaalisten tavoitteiden sijaan haetaan itsensä toteuttamista ja osallistumista ja omaan elämään vaikuttamista. Tässä yhteydessä liikunnan kansalaistoiminta voi tarjota hyvän toimintapohjan. Haasteena on kuitenkin se, kuinka hyvin seuratoimijat pystyvät tunnistamaan nämä muutokset ja ilmiöt. (Pekkala & Heikkala 2007, 26-30.) Myös muut yhteiskunnalliset muutostekijät haastavat liikunnan kansalaistoiminnan kenttää.

Urheiluseurojen kasvu- ja kehittymisvauhti on ollut 2000-luvulla varsin kova. Seuratoiminnan monimuotoisuuden ja laajentumisen myötä sen yhteiskunnallinen tehtävä on vahvistunut. Myös erilaiset kumppanuudet muiden toimijoiden kanssa ovat lisääntyneet. Seuratoiminta koskettaa näin suoraan tai välillisesti suurta osaa kansasta. Koko seurakenttää ajatellen tarjonta on monipuolistunut, mutta lajeihin keskittyminen on vahvistanut otettaan. Yhden lajin seurojen osuus on jo 70 prosenttia. Lajikulttuuri on näin saanut yliotetta seurakulttuurista. Yhden lajin seuroissa tosin resurssit kohdistuvat sen olemassaolon ydintehtävään tiukemmin. Tältä osin ollaan siis palaamassa joiltain osin myös siihen, että seurat voivat keskittyä tekemisen ytimeen monimuotoisuudesta ja ulkoisista paineista huolimatta. (Koski & Mäenpää 2018, 103-104.)

Pekkanen ja Heikkalan (2007) mukaan julkisen, yksityisen ja kansalaistoiminnan rajapinnat tulevat lähenemään. Hyvinvointipalvelujen järjestämisen paineita kohdistuu kaikille sektoreille ja tätä kautta erilaiset kumppanuudet toimijoiden välillä oletettavasti lisääntyvät. Liikunnan kansalaistoiminnan kannalta tilanne on kuitenkin hyvä, koska suomalaiset harrastavat liikuntaa kohtuullisen paljon. Se on hyväksytty ja moderni tapa sekä osa identiteettiä. (Pekkanen & Heikkalan 2007, 25-30.)

Billis (2010) kuvaa edellä mainittua rajapintojen lähestymistä hybridisaation kautta. Se on uusi, mutta merkittävä ilmiö kolmannella sektorilla. Siinä kolmas sektori ja siihen läheisesti liittyvät toimijat ovat joiltakin osin yhdistäneet voimiansa. Tämä on tapahtunut hienovaraisesti, jolloin kolmannen sektorin määritelmää ei ole jouduttu pohtimaan uudelleen. (Billis 2010, 46-49.)

Ammattimaistuminen on selvästi yksi isoimpia muutoksia seuratoiminnan kentällä. Osataan tähän tilanteeseen on johtanut se, että vapaaehtoisia ei löydy aiempaan tapaan ja heidän sitoutumisensa on lyhytaikaisempaa. Seuroilta vaaditaan enemmän ja seuroissa myös tavoitellaan yleisesti aiempaa parempaa tasoa. Tämä on johtanut paineisiin palkata seuroihin työntekijöitä vapaaehtoisten rinnalle. Näillä kaikilla tekijöillä on ollut myös vaikutusta siihen, että seurojen käytössä oleva eri alojen asiantuntemus ja osaaminen on lisääntynyt. Ammattimainen ote on lisääntynyt ja vapaaehtoisten osaaminen on kohonnut. (Koski & Mäenpää 2018, 57-76.). Aiemmin tämä koski enemmän suuria seuroja, mutta nykyään myös pienemmät seurat palkkaavat työntekijöitä. (Koski & Mäenpää 2018, 103-104).

On ennustettavissa, että seurat työllistävät jatkossa yhä enemmän ammattilaisia. Seurat ovat työllistämisenkin näkökulmasta merkittäviä yhteiskunnallisia toimijoita. Vuonna 2016 seuroissa oli töissä yli 5000 päätoimista ja 28 000 osa-aikaista työntekijää. Tätä kautta seurat voidaan nähdä myös taloudellisina toimijoina, vaikka vapaaehtoistyön suurta rahallista arvoa ei otettaisikaan laskuun. Seuratoiminnan osalta voidaan puhua jo miljardiluokan liikevaihdosta, joka on viimeisten 20 vuoden aikana yli kolminkertaistunut. Tämän lisäksi jää vielä paljon kuluja harrastajien itse maksettavaksi, jotka eivät näy budjeteissa. (Koski & Mäenpää 2018, 103.) Talouskasvun ja kustannusten myötä syntyy myös vaikutuksia, joihin seuratoiminta joutuu reagoimaan.

Ulkopuoliset aatteet ja yhteiskunnalliset tapahtumat heijastuvat myös seurojen toimintaan. Näiden merkitys on vankistunut ja muuttanut seurojen arkea. (Koski & Mäenpää

2018, 37.) Seurauskollisuus ja ajatus siitä, että joskus seuralta saatu korvataan omalla vapaaehtoistyöllä, on vähentynyt. Jos palveluista on maksettu täyttä hintaa, niin ajatus tunnesiteestä ja kiitollisuudenvelasta jää vähäiseksi. Seuran vaihto lajin perässä on näin ollen helppoa. Yritystermit myynti, markkinointi ja tuote ovat jo arkea monissa seuroissa. Myös uudet asiakkaat ja kumppanit ovat seurojen toiminnan kohteena. Kasvu ja kehitys tosin voivat jättää nykyiset jäsenet hiukan varjoon. (Koski & Mäenpää 2018, 107.)

Jatkossa on oleellista, millaiseksi ihmiset mieltävät tulevaisuuden urheiluseurat. Ihmiset voivat lähestyä seuraa kuin julkista palvelua. Tässä ajatusmallissa seuran resurssit kumpuavat jostain yhteisestä lähteestä, josta ei tarvitse huolehtia. Asiakkaaksi oppineet puolestaan saattavat mieltää seuran olevan eräänlainen valintamyymälä, josta rahalla saa tuotteita. Seura voidaan nähdä myös tuotantolaitoksena, jossa on aloituskohta ja lopputuote, esimerkiksi huippu-urheilija. Neljäs malli voi olla nykymotoinen liikunnan kansalaistoiminnan malli, jossa vapaaehtoisuus on suuri voima ja ihmisten muodostama yhteisvastuullinen kokonaisuus. (Koski 2009a.)

Yksi suurimmista muutoksista on varmasti liike-elämän toimintatapojen mukaantulo seurarakentälle, yksilöllisyyden korostuminen sekä harrastajien uusi rooli asiakkaina. Tämä tulee oletettavasti eriarvoistamaan harrastusmahdollisuuksia liikunnan parissa. On hyvin helppo havaita, kuinka julkisessa keskustelussa juuri korkeat osallistumismaksut nousevat esiin. Vapaaehtoisten määrä ei välttämättä riitä. Onko ainoa tapa ratkaista ongelmia raha ja tehokkuus? Onneksi on nähtävissä, että myös poliittisella tasolla ainakin välillä puututaan harrastamisen kalleuteen ja esitetään erilaisia vaihtoehtoja tilanteeseen. Opiskelijaurheiluseurat ovat kuitenkin vielä tavallista urheiluseuraa kauempana poliittisen päätöksenteon piiristä.

Urheiluseuratoiminnan haasteellisessa määrittelyssä näyttäytyvät monet eri tavoitteet, lähtökohdat sekä historiallinen jatkumo. Toiminnan aatteellisuus ja moninaisuus sijoittuvat toimintaympäristöön, jossa urheiluseurojen tavoitteet kohtaavat myös muutoksia. Näistä lähtökohdista tarkastellaan seuraavassa korkeakouluympäristöä opiskelijaurheiluseurojen toimintakenttänä.

3 KORKEAKOULUT OPISKELIJATURHEILUSEUROJEN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Opiskelijaturheiluseurat kiinnittyvät ympäröiviin toimijoihin samoin kuin urheiluseurat lähimpään ympäristöönsä. Korkeakoulujen ympäristössä toimiessaan seurojen lähimpiä yhteistyötahoja ovat korkeakoulut ja niiden liikuntapalveluja järjestävät toimijat eli korkeakoululiikunnat. Tässä yhteydessä on oleellista tarkastella korkeakouluja liikuntaympäristöinä sekä muodostaa kuvaa niiden toiminnasta ja kiinnittymisestä opiskelijaturheiluseuroihin. Ympäristö tuo paljon haasteita, mutta yleinen liikuntamyönteisyys ja ymmärrys terveydestä ovat vieneet korkeakoulujen liikuntatoimintaa jatkuvasti eteenpäin. Näin ollen myös opiskelijoiden urheiluseuratoiminnan paikkaa korkeakoululiikunnan ympäristössä on syytä paikantaa. Seuraavassa käsitellään korkeakoululiikuntaa, opiskelijaturheiluseuroja sekä UniSportia opiskelijaturheiluseurojen yhteistyökumppanina sekä toimintaympäristönä.

3.1 Korkeakoululiikunta Suomessa

Korkeakoululiikunnalla tarkoitetaan yliopiston tai ammattikorkeakoulun liikuntapalveluja, joita järjestetään korkeakoulun opiskelijoille ja henkilökunnalle. Korkeakoululiikunnat ovat oppilaitoskohtaisesti erinimisiä. Aiemmin käytössä oli laajasti termi Yliopistoliikunta, mutta tällä hetkellä nimikirjo on laajempi. Näiden toimijoiden nimiä ovat esimerkiksi UniSport, Unipoli Sport, Zone-sport, Campus sport, Lapin korkeakoululiikunta, Oulun korkeakoululiikunta, Jyväskylän korkeakoululiikunta tai Sykettä. (Korkeakoululiikunnan suositukset 2018, 29.)

Vuonna 2018 korkeakoulujen liikuntapalveluita järjestettiin suurilla paikkakunnilla yhteistyössä. Esimerkiksi UniSport ja Zone-sport toimivat pääkaupunkiseudulla. Jyväskylässä, Oulussa, Tampereella, Lappeenrannassa sekä Turussa liikuntapalveluita tuotetaan yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhteisvoimin. Näitä korkeakoululiikuntajoja on yhteensä yhdeksän kappaletta. Tämän lisäksi osa korkeakouluista järjestää liikuntaa muilla tavoin. (Korkeakoululiikunnan suositukset 2018, 28-29.)

Opiskelijoiden ja henkilökunnan liikuttamisella korkeakouluissa on hyvin erilainen historia. Osassa yliopistoja alettiin jo 1970-luvulla systemaattisesti kehittää liikuntaolosuhteita ja -palveluita. Näissä yliopistoihin on jo muodostunut pitkä perinne pitää yllä ja kehittää opiskelijoiden ja henkilöstön liikuntapalveluja. Näistä voidaan mainita esimerkiksi Jyväskylä, Helsinki, Turku, Oulu sekä Tampere. Ammattikorkeakouluissa ei alkuun koettu liikunnan järjestämisen olevan korkeakoulun tehtävä, mutta aktiivisten opiskelijakuntien kautta on tähänkin tullut vähitellen muutoksia. Eroja liikuntapalveluiden järjestämisessä on kuitenkin vielä paljon. (Tirkkonen 2018.)

Suomessa oli 1970-luvulla vain 12 korkeakoulua, joissa opiskeli noin seitsemän prosenttia 19-29-vuotiaista nuorista. Tällä hetkellä Suomessa on 40 korkeakoulua eli ammattikorkeakoulua ja yliopistoa. Näissä opiskelee lähes 300 000 nuorta aikuista. Nuorten aikuisten joukosta tämä vastaa jo lähes puolta. Tulevaisuudessa opetus- ja kulttuuriministeriö kaavailee, että jopa puolet nuorista suorittaisi korkeakoulututkinnon. Korkeakoulujen ja korkeakouluopiskelijoiden kasvun määrä on kasvattanut merkittävästi myös korkeakoululiikunnan yhteiskunnallista merkitystä. Korkeakoululiikunnan merkitys nuorten aikuisten liikunnan edistäjänä on huomattava. Korkeakoululiikunnan kehittäminen vastaamaan näistä haasteita edellyttää niin korkeakoulujen kuin valtionhallinnon tukea. (Korkeakoululiikunnan suositukset 2018, 21.)

Suuri korkeakoulutukseen osallistuvien määrä antaa mahdollisuuden vaikuttaa merkittävään määrään nuoria aikuisia. Liikunnan aloittamiseen motivaatioon voidaan vaikuttaa tai antaa mahdollisuuksia jatkaa kesken jäänyttä liikuntaharrastusta. Nuorella aikuisella kehittyvät asenteet ja muutokset ovat yleensä pysyviä. Pysyvillä muutoksilla voidaan vaikuttaa yksilön koko loppuelämän aikaan. (Uusimäki 2007, 7.) Korkeakouluympäristö luo tässä yhteydessä omat erityiset puitteensa ja mahdollisuutensa liikunnan harrastamiselle. Liikunta-asenteita voidaan muokata mahdollisimman positiivisiksi ja vaikuttaa opiskelijoiden terveyteen ja opiskelukyvyn ylläpitoon. (Uusimäki 2007, 17–18.)

Korkeakoululiikunnan tehtäväkentällä on kuitenkin haasteita. Korkeakouluopiskelijoista vain kolmannes liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Tässä on tosin tapahtunut pientä kehitystä. Korkeakoulusektoreiden välillä on myös jonkin verran eroja. (Miettinen & Kunttu 2011; Korkeakoululiikunnan suositukset 2018, 52.) Yliopisto-opiskelijat liikkuvat hiukan ammattikorkeakouluopiskelijoita enemmän. Yksinäisyyttä kokevat opiskelijat

käyttävät myös vähemmän liikuntapalveluita. Jos opiskelupaikkakunnalla on korkeakoululiikunta, jonka saavutettavuus ja palvelut koetaan hyviksi, niin liikuntapalveluiden käyttötodennäköisyys kasvaa. Merkittävää on, että palvelut ovat hyvin saavutettavissa. Opiskelijoiden tärkeimpänä liikuntapalveluna koetaan kuntosali. Tärkeänä pidetään myös sitä, että uusia lajeja voi kokeilla monipuolisesti. Ryhmäliikuntaa ja palloilua pidetään myös tärkeinä. (Korkeakoululiikunnan suositukset 2018, 52.)

Jos opiskelijoiden fyysistä aktiivisuutta voidaan parantaa, se todennäköisesti vahvistaa myös työkykyä eli opiskelijan kohdalla opiskelukykyä. Liikunnan elinkaarimallin mukaisesti korkeakoululiikunnalla on suuri merkitys nuorten aikuisten kohdalla. Liikunnan merkitys ymmärretään yleisesti tärkeänä, joten sama ajatus tulisi sisällyttää myös opiskelijoiden elämään. Opiskeluaikaan mahdollisesti sijoittuva pitkä tauko liikkumisessa voi nostaa kynnystä palata liikunnan pariin. (Ansala 2011; Korkeakoululiikunnan suositukset 2018, 99.) Myös seuratoiminnan tarjoama sosiaalisuus on vahva argumentti yksityistävissä maailmassa. Yksinäisyydestä johtuva sosiaalinen ja henkinen pahoinvointi on merkittävä ongelma, johon on mahdollista saada tukevia elementtejä sosiaalisuuteen rakentuvasta seuratoiminnasta. (Harju 2003, 45.)

Korkeakoulut ovat tällä hetkellä ainoa osa suomalaista koulutusjärjestelmää, jossa liikunnalla ei ole virallista ja lakisääteistä asemaa. Tämä vaikuttaa siihen, että liikuntaolosuhteet ja –palvelut ovat hyvin eritasoisia korkeakouluissa. Korkeakouluopiskelijat ovat siis hyvin eriarvoisessa asemassa liikuntamahdollisuuksien osalta. Joissakin taso on hyvä ja joissakin liikuntapalveluita ei ole ollenkaan. Hyvin järjestettyjen palveluiden taustatekijöinä ovat palkattu henkilöstö, riittävät liikuntatilat, monipuolinen tarjonta joko omana toimintana toteutettuna tai yhteistyössä seurojen tai yritysten kanssa. (Ansala 2011.)

Monissa suunnitelmissa ja opiskelijoiden näkemyksissä liikuntaa korostetaan opiskelukykyä vahvistavana tekijänä. Tätä ei kuitenkaan ole aina pystytty ottamaan huomioon liikunnan järjestämisessä tai motivoinnissa siihen. Opiskelu ei ole pelkästään opiskelua ja esimerkiksi myöhemminkin aloitetulla liikunnalla on selviä hyötyjä yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Osallistuminen vaatii kuitenkin uskallusta ja jos aiemmat kokemukset ovat negatiivisia, niin kynnys kasvaa. Tähän tarvittaisiin sopivaa ryhmää ja sosiaalista tukea. (Laakso 2011.)

Korkeakouluopiskelijoiden mahdollisuuksiin harrastaa liikuntaa kohdistuu myös muita haasteita. Opiskeluajan taloudellinen tilanne sekä ajankäytön haasteet voivat tuoda ongelmia. Opiskelun, harrastusten ja muun vapaa-ajan rajat saattavat hämärtyä. Lisäksi monen nuoren terveydentila on usein hyvällä tasolla, jolloin epäedullisen terveystyöskäytännön vaikutukset eivät ole vielä näkyvissä. Parhaimmassa tapauksessa korkeakoululiikunta pystyisi vastaamaan mahdollisimman monen opiskelijan liikuntatarpeisiin itse tai yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Laajassa tarjonnassa olisi liikuntaa aloittelijoille, kunto- ja harrasteliikkuville, omaa seuratoimintaa sekä kilpaurheilijoille urheiluakatemia-toimintaa. Myös korkeakoulun henkilökunta pitäisi saada aktiivisesti mukaan, jotta tietoisuus lisääntyisi. (Miettinen & Kunttu 2011.)

Opiskelijoiden Liikuntaliiton (OLL) vuonna 2007 tekemän selvityksen mukaan useimmissa korkeakouluissa korkeakoulu vastasi liikuntapalveluista vain osittain. Yhteistyötä tehtiin toisten oppilaitosten, opiskelija- tai ylioppilaskunnan, kunnan, yksityisen palveluntuottajan tai urheiluseuran kanssa. Esimerkkeinä voidaan mainita, että silloin vain muutamassa tapauksessa urheiluseura oli järjestämässä korkeakoulun liikuntapalveluja joiltain osin. Selvityksen perusteella voitiin todeta, että liikuntapalveluja järjestetään korkeakouluissa kohtalaisesti mutta kuitenkin monista palvelut puuttuivat täysin. (Uusimäki 2007, 27.) Tilanne vastasi siis lähes kymmenen vuotta sitten nykyistä tilannetta. Liikuntapalveluiden järjestämisessä korkeakouluissa on tapahtunut edistystä, mutta taso on vaihtelevaa.

Opiskelijat muodostavat mielenkiintoisen kohdejoukon tutkimusten kannalta, mutta juuri korkeakouluopiskelijoita on liikunnan suhteen tutkittu melko vähän. Grénman ym. (2018) tutkivat liikunnan merkityksiä ja niiden yhteyttä hyvinvointiin ja liikunnan määrään. Tutkimuksen mukaan opiskelijat pitivät tärkeinä terveyttä ja sisäisiä tekijöitä, kuten terveyden tavoittelua, hyvänolon tunnetta, iloa sekä kunnon kohottamista. Lisäksi opiskelijat tavoittelivat tasapainoisuutta, onnistumisia, rentoutumista ja virkistytymistä sekä paineiden purkua. Ulkoisten tekijöiden kohdalla merkityksellisinä nähtiin hyväkuntoisuus, fyysinen rasitus, ulkonäkö, liikunnan säännöllisyys, painonhallinta tai voiman ja lihassmassan hankinta. Sosiaalisuus ja kilpailu sen sijaan nähtiin vähemmän merkityksellisinä. Opiskelu-aika on kriittinen muutoskohta nuoren aikuisen elämässä, mikä saattaa vaikuttaa liikuntasuhteeseen heikentävästi tai vahvistavasti. (Grénman ym. 2018.)

Korkeakouluopiskelijoiden liikuntamahdollisuuksien tukeminen ja yhteys terveyteen ja muuhun hyvinvointiin nähdään edelliseen viitaten hyvin selvästi. Käytännössä liikuntamahdollisuuksien järjestäminen kohtaa kuitenkin haasteita, joita esimerkiksi korkeakoulujen erilaiset perinteet sekä liikuntatilojen käyttömahdollisuudet luovat. Tämän perusteella voidaan korkeakoululiikunnan saralla nähdä olevan aukkoja sekä mahdollisuuksia, joita esimerkiksi opiskelijaurheiluseurojen toiminta voisi täyttää.

3.3 Opiskelijaurheiluseurojen historia, muodot ja toiminta

Liikunnan harrastaminen on varsin ikäsidonnaista. Aktiivisuus on voimakkainta nuoruudessa. Työikäisillä tapahtuu puolestaan selvää heikkenemistä harrastusaktiivisuudessa. Eläkeikää lähestyttäessä liikuntaharrastuksen aktiivisuus jälleen nousee. Aikuisväestön osallistuminen urheiluseurojen toimintaan on voimakkainta 25–40 ikävuoden välillä, jonka jälkeen tapahtuu edellä mainittua laskua. Osasyynä tähän on ollut kilpaurheilun voimakas painottuminen. (Telama & Vuolle 1980, 15–16.) Urheiluseuran toimintaan osallistuminen ei ole vain kansalaisten kysynnän vaan myös urheiluseuran tarjonnan funktio. Esimerkiksi pienellä paikkakunnalla oleva kapea-alainen seura tarjoaa toimintaa vain pienelle kohderyhmälle. Jos taas seurojen liikuntatarjonta ja aatteellisuus vastaa paremmin koko väestön rakennetta on seuran helpompi rekrytoida jäseniä. (Heinilä 1986, 33.) Opiskelijaurheiluseurojen kohderyhmä pääsääntöisesti on juuri nuorten aikuisten kohdalla. Merkittävää on se, kuinka seurojen toiminta koskettaa eri taustoilla liikuntaa lähestyviä opiskelijoita tai korkeakoulujen henkilökuntaa. Joukossa voi olla liikuntaa aloittelevia, pitkään harrastaneita, paluun tekeviä tai sitten seurojen muista tehtävistä kiinnostuneita.

Seurat voivat tuottaa siis konkreettista hyötyä myös aikuisille. Esimerkiksi uutena paikkakunnalle muuttanut yksilö voi löytää seuratoiminnan kautta kiinnittymiskohtia uuteen asuinalueeseen. Seuran toimintaan osallistumisen kautta uusi alue ja sen kulttuuri voivat tulla tutuiksi. Liikunnan kieli voi toimia tässä yhteydessä välittävänä tekijänä myös eri kielitaustojen osalta. Seurojen monet eri tehtävät voivat myös tarjota tärkeitä rooleja, joissa yksilöt pääsevät hyödyntämään taitojaan ja osaamistaan sekä ankkuroitumaan ympäristöön. Tätä kautta yksilö pääsee myös osaksi seuran muodostamaa sosiaalista ja kulttuurista pääomaa. (Koski 2000a.) Korkeakouluopiskelijoilla eri opiskelutaustojen ja sitä

kautta muodostuneen osaamisen yhdistäminen voi olla hyvin arvokkaassa asemassa seuran kannalta. Tämä voi tarjota myös yksilön kannalta oleellista merkitystä ja kiinnittymiskohtia.

Osa on harrastanut liikuntaa lapsuudesta asti ja osa puolestaan aloittaa liikkumisen jälleen uudestaan aikuisena. Monissa tapauksissa myös lajit ja seurat voivat vaihtua. Haastavat elämäntilanteet ja –vaiheet vaikuttavat suuresti tähän. Parhaassa tapauksessa seurat tarjoavat pitkän polun lajin harrastamisessa. Lisäksi seurat voivat tarjota muita hyvin oleellisia yhteisöllisyyteen liittyviä toimintamuotoja. Seurassa voi liikkumisen lisäksi olla mukana monissa muissa toimissa ja näin kuulua yhteisöön. Varsinkin yhteisöllisyyden merkitystä ei ole ehkä vielä tarpeeksi nähty urheiluseurojen erityisvahvuutena. (Kauravaara 2018, 32-34.)

Korkeakoululiikunnan ja opiskelijoiden urheiluseuratoiminnan juuret ulottuvat aina 1830-luvulle saakka, Helsingin yliopiston Voimistelulaitokselle. Alussa toiminta oli varsin satunnaista ja lajeina olivat miekkailu sekä voimistelu. Voimistelu kuitenkin muodosti yliopistoliikunnan perustan mutta erityisesti kilpaurheiluun suhtauduttiin varauksella. Syksyllä 1896 innokkaimmat Ylioppilas Voimistelijat-seuran jäsenet järjestivät köydenvetokilpailun, joka oli alku koko yliopiston urheiluseuratoiminnalle. Tämän jälkeen yhdessä osakuntien kanssa ylioppilasvoimistelijat järjestivät kilpailutapahtumia, joiden lajikirjo laajeni vähitellen. Osakuntien urheilutoimikuntien aktiivisuus ei enää pitkään riittänyt ja opiskelijoiden keskuudessa ryhdyttiin suunnittelemaan oman urheiluseuran perustamista. Seuran nimeksi tuli Suomen Akateeminen Urheiluseura. Seuran perustamiskokous pidettiin 17.4.1903. Seuran oli tarkoitus olla kaikkien ylioppilaiden seura. Tarkoituksena oli akateemisten piirien urheiluharrastuksen kehittäminen ja lisääminen. Alussa suuren suosion saivat erityisesti osakuntien väliset yleisurheilukilpailut. Muitakin lajeja toki harrastettiin aktiivisesti. (Mykrä 2000, 9-11.) Helsingin yliopiston Yliopistoliikunnan ja nykyisen UniSportin juuret ulottuvat siis pitkälle historiaan.

Mittavaa urheiluseuratoimintaa korkeakoulutasolla oli aiemmin myös esimerkiksi Teknillisessä korkeakoulussa Espoon Otaniemessä sekä Tampereen teknillisessä yliopistossa. Teknillisen korkeakoulun urheiluseura eli Polyteknikkojen Urheiluseura (PUS) perustettiin vuonna 1903. Se hoiti aluksi kaiken opiskelijaliikunnan mutta myöhemmin se toimii opiskelijaliikunnan tukena sekä Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunnan (TKY)

urheilualayhdistysten avulla järjestettyjen palloilusarjoja sekä toiminta-avustusten jakajana. PUS:n aloitteesta vuonna 1924 perustettiin SAUL (Suomen Akateeminen urheiluliitto), joka oli OLL:n (Opiskelijoiden Liikuntaliitto) edeltäjä. Näin PUS on ollut merkittävä toimija koko opiskelijaliikunnan saralla. (Polyteknikkojen Urheiluseura.)

Myös Tampereella on ollut erittäin mittava ja mielenkiintoinen tapa järjestää korkeakoululiikuntaa vuonna 1990 perustetun opiskelijaurheiluseura TURVoKe ry:n kautta. Kyseinen seura järjesti Tampereen teknillisen yliopiston koko opiskelijaliikunnan monen vuoden ajan. (Turvoke ry.)

Liikunnan Riemu on myös erittäin hyvä esimerkki korkeakouluympäristössä toimivasta urheiluseurasta. Seura on perustettu vuonna 2011 ja sen jäsenistö koostuu pääosin Jyväskylän yliopiston opiskelijoista. Erityisesti liikuntatieteellisen tiedekunnan opiskelijoiden määrä seurassa on suuri. Seurassa on laajaa toimintaa niin kilpailu- kuin harrastetasollakin. Seura järjestää myös erilaisia liikuntatapahtumia ja kursseja. (Liikunnan Riemu ry.)

Edellä mainitut ovat UniSportin ohella esimerkkejä korkeakoululiikunnan ja opiskelijaurheiluseurojen toiminnasta ja yhteistyöstä. Tässä yhteydessä ei ollut tarkoitusta lähteä tekemään peruskartoituksen tapaan määrällistä selvitystä kaikkien opiskelijaurheiluseurojen määrästä ja toiminnasta koko Suomen mittakaavassa. Kuitenkin jonkin asteinen näkemys ja haarukointi toiminnan laajuudesta on paikallaan. Tähän tutkimukseen liittyen oli riittävä, että saatiin kuva kokonaisuudesta. Koko Suomen opiskelijaurheiluseurojen toiminnan, rakenteiden ja merkitysten selvittäminen on laajuudeltaan mahdollisen erillisen tutkimuksen aihe.

Opiskelijoiden Liikuntaliiton (OLL) korkeakoululiikunnan erityisasiantuntijalta saatujen tietojen mukaan korkeakoulujen yhteydessä toimivien opiskelijaurheiluseurojen määrä on 118 kappaletta. Pääpaino on selvästi yliopistojen puolella, 12 yliopiston yhteydessä. Alueellisesti pääkaupunkiseutu oli määrällisesti vahvimmin edustettuna 59 seuran voimin. Tampereella näitä seuroja oli yhteensä 21 ja Turussa 17 kappaletta. Itä-Suomessa, Jyväskylässä, Lapissa, Vaasassa ja Oulussa oli myös toimintaa. Seurojen määrä näillä yliopistopaikkakunnilla liikkui 3-6 välillä yliopistoa kohden. Lajitarjontaa oli runsaasti 47 eri lajin verran. Selvästi suosituimpia lajeja olivat pallonpuolelta esimerkiksi futsal, jalkapallo, jääkiekko, salibandy, sulkapallo ja lento-

pallo. Myös purjehdusta, ratsastusta, suunnistusta, golfia ja sukellusta oli lajitarjonnan joukossa usean seuran osalta. Kamppailulajit muodostivat myös varsin ison kokonaisuuden. Yksittäisempinä lajeina oli tarjolla voimailua ja eri tanssilajeja. Yleis-seuroja oli joukossa ainakin neljä kappaletta. Ammattikorkeakoulujen yhteydessä ei OLL:n listauksen mukaan ollut opiskelijaurheiluseuroja lainkaan. (Ansala, 11.12.2018.)

3.4 UniSport opiskelijaurheiluseurojen toimintaympäristönä

UniSport on yliopistolain 27 §:n mukainen Aalto-yliopiston, Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston yhteinen yksikkö. UniSportin tehtävänä on tarjota monipuolisia liikuntapalveluja mainittujen yliopistojen opiskelijoille ja henkilökunnalle sekä yliopistojen yhteisesti määrittellemille kohderyhmille. UniSportin tehtävänä on myös edistää liikunta-myönteistä ilmapiiriä sekä edistää mainittujen yliopistojen houkuttelevuutta opiskelija- sekä henkilöstörekrytoinnissa. UniSportin henkilökunta on palvelussuhteessa Helsingin yliopistoon ja henkilöstö- ja talousasioissa noudatetaan Helsingin yliopiston määräyksiä ja toimintatapoja. (UniSportin johtosääntö 2017.) UniSportin juuret ovat jo 1967 käynnistetyssä opiskelijaliikunnassa ja Yliopistoliikunnassa. UniSportin volyyymiä kuvaa hyvin myös lähes miljoona vuosittaista käyntikertaa.

UniSport on organisatorisesti ja tilojen osalta yliopiston sisällä ja näin hyvin kiinteä osa yliopistoyhteisöä. Juuri tämä mainittuun yhteisöön kuuluminen tekee UniSportista ainutlaatuisen toimijan pääkaupunkiseudulla. UniSport on prosessiorganisaatio. Toiminnan ja tulosten laadusta vastaa liikuntajohtaja, jolle vastuupäälliköt raportoivat prosessien kehittämisestä ja tuloksista. Suunnittelijat puolestaan raportoivat vastuualueistaan vastuupäälliköille. (UniSportin toimeenpanosuunnitelma vuodelle 2019.) UniSport on osa julkishallinnon organisaatiota, joten sen täytyy toimia emo-organisaatioiden rajoissa. Toiminta keskittyy siis opiskelijoiden opiskeluympäristöön sekä yliopiston työntekijöiden julkishallinnossa olevaan ympäristöön. UniSportia vastaavia toimijoita on Suomen korkeakouluissa, mutta laajuudeltaan vastaavat löytyvät enemmän muualta Euroopasta.

UniSportin parissa liikkuu melko hyvä osa edellä mainittujen yliopistojen henkilökunnasta ja opiskelijoista. Tämä tarkoittaa 35 prosenttia koko potentiaalisesta yli 57 000 hengen joukosta. UniSportilla on ainutlaatuinen mahdollisuus vaikuttaa pysyvällä tavalla

nuorten aikuisten elämäntapoihin. Myös henkilökunnan liikuntamahdollisuudet ovat UniSportin kautta monipuoliset. (UniSportin toimeenpanosuunnitelma vuodelle 2019.)

Pääkaupunkiseudun kaikki opiskelijat ja myös muut kuntalaiset voivat käyttää palveluita, mutta esimerkiksi kausikortin hinta on tällöin kalliimpi. Kaikki asiakasryhmät ovat tärkeitä, koska ulkopuolisen rahoituksen merkitys kasvaa jatkuvasti. Toimintaa on kuudella eri kampuksella. Helsingin alueella toimitaan keskustassa, Viikissä, Kumpulassa, Töölössä ja Meilahdessa. Espoon puolella liikuntatilat sijaitsevat Otahallissa. Tämän lisäksi keskustakampuksella on UniSportin hallinnollinen yksikkö.

UniSportissa yhden työntekijän eli liikuntasuunnittelijan toimenkuvaan kuuluu seuratoiminta, yhtenä osana kokonaistyönkuvaa. Seuratoimintaa koordinoidaan liikuntasuunnittelutiimistä käsin. Seuratoiminnan koordinointiin kuuluu harjoitusvuorojen jako seuroille sekä yhteydenpito seuroihin. Lisäksi vastataan siitä, että UniSportin www-sivuilla on mahdollisimman ajantasainen tieto opiskelijaurheiluseuratoiminnasta, kuten esimerkiksi kursseista ja käytössä olevista vuoroista. Tila- ja kurssiasioita suunnitellaan yhteensopiviksi UniSportin liikuntakeskusten muun liikuntatarjonnan kanssa.

UniSportin ja yliopiston opiskelijaurheiluseurojen yhteistyö perustuu vuonna 2009 käyttöön otettuun kumppanuussopimukseen (liite 1). Sopimuksen on tarkoitus nimensä mukaisesti vahvistaa kumppanuutta. Kumppanuusseurat saivat tiloja käyttöön silloiselta Yliopistoliikunnalta eli nykyiseltä UniSportilta. Sopimukseen kuului myös rahallisia tukia, jos seura harjoitteli yliopiston ulkopuolisissa tiloissa.

UniSportin perustaminen tarkoitti seuratoimintaprojektin käynnistämistä, jossa tavoitteena oli rakentaa toimiva järjestelmä Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston seurojen toiminnan koordinoimiseksi. Aalto-yliopistolla oli myös merkittävää urheiluseuratoimintaa ja edessä oli kahden melko erilaisen seuroja hallinnoivan järjestelmän saattaminen yhden katon alle. Svenska Handelshögskolan ei ollut vielä tässä vaiheessa mukana UniSportissa.

Aalto-yliopistolla ja sitä edeltäneillä teknillisellä korkeakoululla ja kappakorkeakoululla oli varsin aktiivista ja perinteikästä seuratoimintaa. Ennen UniSportin alkua varsinkin Aalto-yliopiston urheiluseura (AaltoUS) toimi aktiivisesti ja keräsi alleen lähes 30 lajiseuraa. Muutoksen ja yhdistymisen myötä Aalto-yliopiston urheiluseuran toiminta hiiptui pois ja seurat siirtyivät UniSportin tilojen ja rahallisen tuen piiriin. Tämä johtui siitä, että aiemmin Aalto-yliopiston urheiluseuralle ohjatut rahat ohjautuivat Aalto-yliopistolta

UniSportille. Rahoituksen muutos vaikutti suoraan AaltoUS:n rakenteisiin ja toimintaan. AaltoUS:n rahoitus muodostui Aalto-yliopiston tuesta ja opetusministeriön seuratuksi-hankkeesta.

Aiemmin tilat olivat ilmaisia yliopiston urheiluseuroille, jotka olivat mukana kumppanuussopimuksessa. Vuonna 2016 otettiin käyttöön kumppanuusseurojen osaltakin tilamaksut. Hiukan tätä aiemmin taloudellisista syistä jouduttiin myös luopumaan rahallista tuesta ulkopuolisiin tiloihin liittyen. Muutoksen myötä myös kumppanuusseurojen määrä väheni vuoden 2011 tilanteesta eli 54 seurasta nykyiseen noin 30 seuraan. Lajeja vuonna 2011 oli seurojen kautta tarjolla 44 kappaletta ja vuonna 2011 vastaava luku oli 28 kappaletta (liite 2).

UniSportin kanssa yhteistyötä tekevien opiskelijaurheiluseurojen lajikirjo on erittäin laaja. Vaikka muutoksia ja vähenemistä on tapahtunut, niin tälläkin hetkellä se on joidenkin lajien osalta jopa poikkeuksellinen. Esimerkiksi kamppailulajien osalta vastaavaa lajikeskittymää ei monessakaan paikassa ole. Myös palloilun, voimailun ja muiden lajien puolella on runsaasti tasokasta toimintaa. Joidenkin opiskelijaurheiluseurojen kanssa tehdään yhä yhteistyötä esimerkiksi näkyvyyden suhteen, vaikka seura ei enää käytäkään UniSportin tiloja tai saa rahallista tukea.

Toiminnan kannalta ratkaiseva tekijä on liikuntatilojen onnistunut yhteiskäyttö. Seuratoiminnan käyttöön tulevat vuorot suunnitellaan yhdessä UniSportin muiden työntekijöiden kanssa. Seurojen vuorot on sulautettava yhteen esimerkiksi vakiovuorojen ja muun ohjatun toiminnan kanssa. Tämä onnistuu suhteellisen helposti niissä tiloissa, jotka ovat täysin UniSportin käytössä. Niissä tiloissa, joissa on yliopiston muuta käyttöä, kuten opetustoimintaa, tilojen käyttö ja koordinaointi ovat haasteellisempaa.

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimustehtävä

Urheiluseuratoiminnalla on merkittävä rooli ja perinne suomalaisessa liikunnassa ja urheilussa. Seurojen toimintaan halutaan osallistua laajasti ja sillä on kulttuurisesti sekä rakenteellisesti merkittävä asema yhteiskunnassamme. Myös korkeakouluopiskelijat ovat perustaneet erilaisia urheiluseuroja vuosien varrella, jotka toimivat korkeakoulujen, eli yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteydessä. Opiskelijoiden muodostamat urheiluseurat ovat osana korkeakoulujen liikuntatoimintaa eri muodoissaan. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisena näiden opiskelijaurheiluseurojen rooli nähdään osana korkeakoululiikuntaa sekä miten nämä seurat sijoittuvat korkeakouluympäristöön. Samalla pyrittiin hahmottamaan myös opiskelijaurheiluseurojen paikkaa urheiluseuratoiminnan ja liikunnan kansalaistoiminnan kentällä. Lisäksi tavoitteena on hahmottaa opiskelijaurheiluseurojen tulevaisuuden näkymiä.

Tutkimustyössä pidetään tärkeänä tieteenfilosofisten lähtökohtien ymmärtämistä. Tätä kautta tutkimuksellisille ratkaisuille voidaan löytää perusteluja. Ontologiset ja epistemologiset käsitykset ovat tutkimuksessa keskeisiä käsitteitä, mutta myös ongelmallisia. Ontologian kautta voidaan pohtia tutkittavan ilmiön luonnetta, sen todellisuutta ja todistettavuutta eli sitä, miten tutkija ymmärtää tutkittavan kohteen. Epistemologia kautta avautuu puolestaan käsitys siitä, mikä suhde tutkijan ja tutkittavan kohteen välillä vallitsee. Lisäksi epistemologian avulla voidaan pohtia sitä, mikä asema arvoilla on ilmiön ymmärtämisessä eli, miten tutkittavasta kohteesta saadaan tietoa. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2002, 112-117.)

Edellä kuvatun mukaisesti ontologinen näkökulma opiskelijaurheiluseuroihin näyttäytyy niiden konkreettisena olemassaolona sekä näiden seurojen toiminnan kautta rakentuvana ilmiömaailmana. Epistemologian kannalta tässä yhteydessä tutkijan ja UniSportin opiskelijaurheiluseurojen suhde on varsin tiivis, mikä tulee ottaa huomioon tarkasti. Tämän ajattelun kautta avautuu tutkimusstrateginen taso eli, millä tavoin tutkimustehtävään on löydettävissä vastauksia. Tämä tutkimus sijoittuu liikunnan yhteiskuntatieteiden alueelle ja tätä kautta luonnollisesti myös sosiologinen näkökulma pyritään ottamaan huomioon.

Tutkimusstrategiana oli laadullinen tutkimus, jossa tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Tutkimuksen asetelmaan pyrittiin myös ottamaan mukaan sosiologinen

ajattelu, jossa sosiaalista ilmiötä tulkitaan yksilön, yhteisön, yhteiskunnan, instituutioiden tai sosiaalisten rakenteiden käsitteiden kautta. Sosiologisessa ajattelussa yksilöä ei voida käsitellä ilman hänen sidettään ympäröivään sosiaaliseen yhteisöön. Ihmisiin kohdistuva tutkimus tuo kuitenkin omat haasteensa. Myös tutkija itse haastetaan tässä yhteydessä. Tämän vuoksi on tärkeää, että kuitenkin säilytetään tieteen menetelmät ja pystytään sulkemaan pois omat asenteet ja vakaumukset. (Giddens & Sutton 2017, 5-11.) Näin siis yksinkertaiselta kuulostava asia muuttuikin valtavaksi sosiaalisten ilmiöiden ketjuksi. Koska sosiologia kattaa erittäin laajan kirjon elämänaloista, niin silloin sosiologisen ajattelunkin on oltava mahdollisimman joustavaa. Jäykkä ajattelu ja pitäytyminen tiukoissa menetelmällisissä valinnoissa johtaisivat siihen, että esimerkiksi muutosta ei voitaisi käsitellä tai takerruttaisiin liian pieniin yksityiskohtiin.

Vaikka omat asenteet ja vakaumukset on suljettava pois, niin esiyymmärryksellä tutkittavista aiheista on kuitenkin merkitystä. Juuri se voi syventää ja tuoda herkkyyttä tutkittavaan ilmiöön. Esiyymmärrys opiskelijaurheiluseuroista ja korkeakoululiikunnasta toi mukaan eräänlaisen tukirangan, jonka avulla pysyttiin tutkimustehtävän määrittämällä polulla. Esiyymmärrys puolestaan johtui siitä, että olen työni puolesta kiinnittynyt opiskelijaurheiluseuroihin pitkältä ajalta. Sulkusen mukaan sosiologiassa tutkija on aina osa omaa kohdettaan ja yhteiskuntaa (Sulkunen 1987). Näin siis vahva kiinnittyminen tutkimuskohteeseen voidaan nähdä myös hyvänä asiana.

Sosiologiassa laadullisilla menetelmillä päästään usein syvemmälle ilmiön ymmärtämisessä. Määrällisten menetelmien avulla saadaan kuitenkin laajaa tietopohjaa esimerkiksi vertailua ja muutoksen havainnointia varten. Eri menetelmillä voidaan saada samasta ilmiöstä myös eri tuloksia ja triangulaatiokaan ei välttämättä johda yhteen päätelmään. Sosiologiassakin on kuitenkin hyvä käyttää menetelmien yhdistelmiä ennakkoluulottomasti. Autenttisen tilanteen tai ilmiön tutkiminen antaa huomattavasti syvemmän käsityksen ilmiöstä, kuin jos tutkimustilanne olisi järjestetty tai kopio luonnollisesta tilanteesta. (Giddens & Sutton 2017, 50-60.) Teemahaastatteluilla ja tätä kautta haastateltavien omalla äänellä pyrittiin lähestymään tätä ajatusta. Lisäksi tähän pyrittiin mahdollisimman tiiviisti liittämään tutkimuksen teoreettinen viitekehys sekä asiantuntijoiden näkemyksiä korkeakoululiikunnasta ja opiskelijaurheiluseuroista. Tällä pyrittiin pääsemään mahdollisimman lähelle triangulaation tapaa tuottaa tietoa mahdollisimman monesta tulokulmasta. Tavoitteena oli selvittää opiskelijaurheiluseurojen näkemysten ja asiantuntemuksen kautta käsityksiä edellä mainitusta ilmiöstä seuraavan tutkimustehtävän avulla.

Tutkimustehtävä:

Mihin opiskelijaurheiluseurat paikantuvat urheiluseuratoiminnan ja liikunnan kansalaistoiminnan kentällä?

Millaisena opiskelijaurheiluseurat näkevät roolinsa?

Miten korkeakoululiikunta opiskelijaurheiluseurojen näkökulmasta hahmottaa seurojen merkityksen?

Millaisena opiskelijaurheiluseurat näkevät tulevaisuutensa?

Tutkimustehtävän kautta asetettuihin tavoitteisiin haettiin vastauksia laadullisin menetelmin. Kohteena olivat UniSportin kanssa yhteistyötä tekevät opiskelijaurheiluseurat, joilla oli pitkä historia korkeakoululiikunnassa. Kaksi ensimmäistä tutkimuskysymystä liittyvät opiskelijaurheiluseurojen toimintaympäristöön, paikantumiseen ja sitä kautta hahmottuviin rooleihin sekä merkityksiin. Kaksi muuta kysymystä liittyvät toiminnan mahdollisuuksiin, potentiaaliin ja tulevaisuuteen.

Kysymykset muodostettiin kolmesta eri lähtökohdasta. Yksi tulokulma oli tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys, joka antoi rajauksen ja ympäristön, jossa opiskelijaurheiluseuroja ilmiönä haluttiin tutkia. Toinen vaikuttava tekijä oli esiyymmärrys aiheesta, joka on muodostunut käytännön työelämässä opiskelijaurheiluseurojen parissa. Lisäksi näihin tekijöihin vaikutti eräänlainen intuitio opiskelijaurheiluseurojen asemasta ja paikantumisesta tämänhetkisessä ympäristössään.

Tutkimustehtävät näytettiin myös UniSportin johdolle, jotta mahdollisia lisäkysymyksiä voitiin vielä pohtia. Yksi näistä liittyi opiskelijaurheiluseurojen yhteistyöhön ylioppilaskuntien kanssa. Tämä saatiin liitettyä toimintaympäristöön liittyviin kysymyksiin.

4.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto koottiin haastattelemalla UniSportin kanssa yhteistyötä tekevien opiskelijaurheiluseurojen toiminnasta vastaavia avainhenkilöä, joita oli kuusi kappaletta.

Kahdessa haastattelussa oli mukana myös toinenkin edustaja seurasta, joten kokonaisuudessaan haastatteluissa oli mukana kahdeksan informanttia. Nämä henkilöt olivat nykyisiä ja entisiä puheenjohtajia tai aktiivisia seuran toiminnasta vastaavia henkilöitä.

Ennen varsinaisia haastattelutilanteita heidät joko tavattiin henkilökohtaisesti tai oltiin puhelimitse yhteydessä. Tässä vaiheessa kerrottiin tutkimuksen ideasta ja esitettiin haastattelupyynnö. Tutkimusteemaa pyrittiin jo tässä vaiheessa avaamaan mahdollisimman hyvin. Tämän jälkeen heille lähetettiin sähköpostilla ehdotus haastatteluajasta sekä teemahaastattelun runko (liite 3). Näillä keinoilla pyrittiin varmistamaan mahdollisimman hyvä ennakkovalmistautuminen ja motivaatio haastatteluun, sekä tarvittaessa tiedonkeruu seuran muilta ihmisiltä haastattelua varten. Aineiston luotettavuutta voidaan pitää tätä kautta hyvänä. Lisäksi luotettavuutta pyrittiin varmistamaan sillä, että teoreettinen viitekehys pidettiin koko ajan mukana selkärankana, johon haastatteluaineisto nojasi.

Haastattelut aloitettiin joulukuussa 2018. Viimeiset haastattelut tehtiin tammikuussa 2019. Haastattelut nauhoitettiin haastateltavan suostumuksella ja lisäksi kerrottiin aineiston säilytyksestä ja käyttötarkoituksesta, jotta toimintatapa oli mahdollisimman eettinen. Haastattelun aikana kirjattiin myös lomakkeelle pääkohtia, jotta teemat hahmottuivat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Haastatteluiden ja teoriapohjan materiaali oli arvioni mukaan riittävä, joten saturaatio toteutui tässä yhteydessä. Haastateltavien vastauksissa oli hyvin paljon yhteneväisyyttä. Ajatuksena oli kuitenkin koko ajan se, että mihinkään ennalta ajateltuun määrään ei ollut tarkoitusta jumiutua, vaan tarvittaessa tehdä lisää haastatteluja ja syventää prosessia työn edetessä, hermeneuttisesti ajatellen.

Kohdejoukko, eli UniSportin opiskelijaurheiluseurat, oli suhteellisen helposti saavutettavissa. Tavoittaminen onnistui sujuvasti aiemman yhteistyön johdosta. Monivuotisen yhteistyön johdosta oli myös helppo valita luotettavia informantteja. Toki voidaan sanoa, että kaikki UniSportin kanssa yhteistyötä tekevät opiskelijaurheiluseurat olisivat olleet luotettavia tiedonlähteitä.

Kohdejoukon kohtelu oli eettisesti pohdittava tarkasti. Liian läheisiä toimijoita ei voinut kohdella eri tavoin kuin henkilöitä, joihin ei aiemmin ole ollut välttämättä suoraa kontaktia. Oli myös varmistettava, että kohdejoukosta muodostuu riittävän kattava ja monipuolinen, jotta aineistoa voidaan pitää tutkimuksen kannalta luotettavana. Monipuolisuutta ja kattavuutta pyrittiin varmistamaan sillä, että kohteiksi valittiin eri lajien edustajia sekä eri tavoin toimivia opiskelijaurheiluseuroja. Luotettavuutta pyrittiin myös varmistamaan

sillä, että koottu ja litteroitu aineisto lähetettiin haastatteluiden jälkeen haastateltaville luettavaksi ja kommentoitavaksi. Oman ajattelun suhteen oli myös oltava jatkuvasti heireillä, jotta tutkijaroolissa pysyttiin mahdollisimman tiukasti, eikä tiedostamattomasti olisi edetty johonkin ympäristön tai oletusten kannalta suotavaan suuntaan.

Haastattelupaikoiksi valittiin kummallekin osapuolelle sopivia tiloja Helsingin yliopiston tiloista tai UniSportin liikuntakeskuksista. Näin voidaan ajatella, että tila oli neutraali ja sillä ei ollut vaikutusta aineiston keruuseen ja haastattelutilanteeseen. Tallennettua aineistoa kertyi 337 minuuttia. Litteroituna aineiston pituus oli 56 sivua. Teoreettinen viitekehys yhdistettynä kerättyyn aineistoon muodostivat toimivan kokonaisuuden. Tulososiota varten haastatellut seurat koodattiin yhdestä kuuteen esimerkiksi termillä Haastateltu seura 1. Tätä koodia käytettiin suorien lainausten yhteydessä.

4.3 Tutkimusmenetelmä

Tässä yhteydessä tutkimuksen tekijän esiymmärrys aiheesta oli merkityksellinen perustelu aineistonhankinnalle ja menetelmällisille valinnoille. Olin työskennellyt aiheen parissa jo vuosia, joten vain aiheen mahdollisimman syvällisen selvittämisen kautta oli mahdollisuus tuottaa uutta ja mahdollisimman merkittävää tietoa. Näin siis päädyttiin laadullisen tutkimuksen välineisiin. Tarkoitus oli päästä juuri Itkosen ja Kosken (2000) mainitsemalle lähietäisyydelle liikunnan kansalaistoimintaa, jotta toimijoiden tavoitteet, saavutukset ja itse toiminta tulevat parhaiten esiin (Itkonen & Koski, 2000).

Tutkimusstrategiana oli laadullinen tutkimus, johon tutkimusmenetelmäksi valittiin teemahaastattelu. Tieteenfilosofisesti asetelma oli fenomenologinen eli pyrittiin tutkimaan ihmisten kokemuksia opiskelijaurheiluseuratoiminnasta ja siitä, miten se ilmenee, mutta kuitenkin niin, että teoreettinen viitekehys loi raamit tutkimukselle. Fenomenologia on filosofian osa-alue, joka pyrkii tutkimaan ja tulkitsemaan ilmiötä (Metsämuuronen 2018, 18). Tutkimusta ei siis kuitenkaan tehty täysin ilman ennakkokäsitystä. Hermeneuttisesti ajatellen pyrittiin myös ymmärtämään aiheeseen liittyviä merkityksiä mahdollisimman syvällisesti ja useaan kertaan. Tieteenfilosofisesti näkökulma pyrki näin olemaan tämän ajattelun kautta fenomenologis-hermeneuttinen. Lähtökohtana oli avoimuus, jolla ilmiötä lähestyttiin. Tutkittavien opiskelijaurheiluseurojen edustajien kokemusten ja näkemysten kautta pyrittiin löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiin. Myös omat näkemyk-

seni ja kokemukseni muokkasivat tutkimuksen tekemistä. Ilman ennalta suunniteltua teoreettista viitekehystä ei tutkimusta kuitenkaan olisi ollut järkevää toteuttaa. Sen oli tarkoitus toimia selkärankana, johon saatuja tuloksia peilattiin. Opiskelijaurheiluseuroja halettiin nimenomaan tulkita liikunnan kansalaistoiminnan ja urheiluseuratoiminnan viitekehysten kautta, jotta vertailuasetelma jo olemassa olevaan ilmiökenttään olisi mahdollista.

Tämä tutkielma sisälsi myös tapaustutkimuksen piirteitä, koska tarkoituksena oli ymmärryksen lisääminen valitun tapausjoukon kautta. Haastateltavat seurojen edustajat valittiin huolella ja sillä perusteella, että mahdollisimman monipuolinen ja pitkään kokemukseen perustuva näkemys oli mahdollista saada esiin. Metsämuurosen (2008) mukaan tapaustutkimus voidaan käsittää yhdeksi keskeiseksi laadullisen tutkimuksen tiedonhankinnan strategiaksi. Laadullisessa tutkimuksessa lähes kaikki strategiat käyttävät lähestymistapanaan tapaustutkimusta. Voidaan jopa ajatella, että kaikki laadullinen tutkimus on tapaustutkimusta (Metsämuuronen 2008, 18.)

Tapaustutkimuksen avulla pyritään lisäämään ymmärrystä ilmiöstä, mutta varsinaista yleistämistä ei voida tehdä. Kohdetta on tarkoitus ymmärtää syvällisesti ja ottaa huomioon siihen liittyvä konteksti, kuten tämän tutkimuksen yhteydessä opiskelijaurheiluseurat korkeakoululiikunnan kontekstissa. Tuloksia voidaan kuitenkin pohtia laajemmassa mittakaavassa. Vastaavaa tutkimusprosessia voidaan arvioida tai soveltaa tuloksia mahdollisesti muualla. Huolellisella tutkimustoiminnalla yksittäistapauksenkin ylittävää tietoa voidaan saada ja se voi toimia kannustimena jatkotutkimuksille. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Laadullisen tutkimuksen tapaan aineisto voi muodostua varsin pienestä määrästä tapauksia. Aineiston tieteellisyyden kriteeri ei näin muodostu määrästä, vaan laadusta ja käsitteellistämisen kattavuudesta. (Eskola & Suoranta 1998, 18.). Tässä yhteydessä tämä tarkoitti sitä, että opiskelijaurheiluseurojen lähiympäristöstä pystyttiin aisantuntemuksen perusteella valikoimaan sellaiset näytteet, jotka olivat aineiston kannalta mahdollisimman relevantteja.

Teemahaastattelu on muodoltaan niin avoin, että vastaaja pääsee puhumaan varsin avoimesti. Näin vastaajan puheen voidaan katsoa edustavan vastaajien puhetta itsessään. Teemahaastattelun runko pidetään samana, joten kaikkien haastateltavien kanssa tulee käytyä samat asiat läpi. Teemahaastattelujen runko muodostaa myös analyysivaiheessa loogisen

kehyyksen, joka pitää kehikon koossa ja jäsentyneenä. (Eskola & Suoranta 1998, 18.). Teemahaastattelussa on mahdollista edetä joustavasti ja luontevasti. Hyvänä puolena voidaan pitää sitä, että ongelmatilanteissa voidaan heti tehdä tarkennuksia. Lisäksi tällä tavoin tutkijan tapa hahmottaa sosiaalista todellisuutta ei pääse liiaksi määräämään, millä tavoin kohde ilmaisee ajatuksiaan. Toisaalta teemahaastattelu pysyy melko pinnallisena, jolloin ainakaan henkilökohtaiselle tasolle ei päästä. (Sulkunen 1987, 47-48.)

Teemahaastatteluilla pyrittiin saamaan mahdollisimman tarkka kuva tutkimusaiheesta. Lähestymistapa pyrittiin pitämään hermeneuttisena ja avoimena mahdollisille avautuville uusille kerroksille. Perusteluna tälle toimintatavalle on se, että kyseessä on ihmisten tuottama sosiaalinen ilmiö, joka ei välttämättä avaudu täysin vain määrällisillä menetelmillä. Teemahaastatteluiden avulla voitiin myös varmistaa, että tutkimuksen kohdejoukon kanssa puhuttiin samoista aihealueista.

Vapaan puheen kautta ihmisten tulkinnat ja heidän merkityksenantonsa pystytään ottamaan huomioon. Juuri tästä syystä teemahaastattelu toimii esimerkkinä, kun halutaan tutkia vähemmän tunnettuja ilmiöitä. Teemahaastattelu edellyttää tarkkaa aihepiiriin perehtymistä ja haastateltavien tilanteen tuntemista, jotta kohdennus valittuihin teemoihin voi onnistua. Myös haastateltavien valinnalla on suuri merkitys. Ketä tahansa ei voida haastatella, vaan tutkittaviksi tulee valita sellaisia toimijoita, joilla voidaan arvioida olevan mahdollisimman laaja tietomäärä tutkittavasta aiheesta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Haastateltaviksi seurojen edustajiksi valittiin henkilöitä, jotka ovat olleet pitkään mukana opiskelijaurheiluseuransa toiminnassa. Näin voitiin varmistaa haastateltavan mahdollisimman laaja näkemys aihepiiristä sekä lisäksi kyky nähdä muutokset, joita toiminnassa ja ympäristössä on tapahtunut. Haastateltavat edustivat lisäksi sellaisia opiskelijaurheiluseuroja, jotka on perustettu keskimäärin yli 26 vuotta sitten, joten myös pitkän elinkaaren kautta muodostuu luotettavuutta aineistonhankinnan näkökulmasta. Heinilän ja Kosken (1991) mukaan seuran ikä kuvaa hyvin toimintaperinnettä, kokemuspääomaa ja jatkuvuutta. Toimintaperinne on osa seuran organisaatiokulttuuria, joka on muodostunut vuosien toimintakokemusten tuloksena. Ikä ei tosin kerro toiminnan sisällöstä välttämättä mitään. (Heinilä & Koski 1991, 34.) Tässä yhteydessä kuitenkin luotettavuutta haettiin juuri kokemuksesta sekä toimintaperinteestä ja sen tuomasta kokonaisnäkemyksestä, ei niinkään lajinäkökulmasta.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodosti yhdessä tutkimustehtävän kanssa teema-haastattelun rungon. Haastateltaville annettiin tilaa puhua aiheista vapaasti ja keskustelunomaisesti. Keskusteluun keskittyminen oli pääasia, ei niinkään tarkat kysymykset. Teemoista ja alateemoista pyrittiin keskustelemaan vapaasti ja tarvittaessa joustavasti.

Aihe on itselleni hyvin merkityksellinen ja uskon, että käytännön kokemus on syventänyt ymmärrystä aiheesta. Tämä oli varmasti eduksi, mutta toisaalta aiheen läheisyys tuotti erityisiä eettisiä kysymyksiä. Tutkimuksen kaikissa vaiheissa oli säilytettävä objektiivisuus. Toisaalta läheinen kiinnittyminen tutkittavaan aiheeseen toi sen edun, että haastattelutilanteessa voitiin joustavasti liikkua kysymysten ja aihepiirien välillä. Kaikki haastatteluissa esiin tulleet teemat olivat vuosien yhteistyön kautta varsin tuttuja. Tämä seikka lisäsi käsittelyn syvyyttä ja mahdollisti aihepiirien nopeankin yhdistelemisen haastattelijan yhteydessä.

Subjektiivisuus oli aiheen läheisyyden takia kuitenkin otettava tarkasti huomioon, kuitenkin unohtamatta sen tuomia hyviä puolia aiheen esiyymmärrykseen ja käsittelyyn. Hyvät kontaktit aihepiirin toimijoihin oli erittäin merkityksellinen seikka, kun pohdittiin mahdollisuuksia toteuttaa aineistonhankintaa mahdollisimman tehokkaasti. Esiymmärrys aiheesta toi tiettyjä etuja ja toisaalta subjektiivisuutta, jota oli hallittava.

4.4 Aineiston analysointi

Haastattelun ydinasiat kirjattiin haastattelun aikana paperille ja kirjoitettiin puhtaaksi mahdollisimman nopeasti. Näin pyrittiin olemaan koko ajan mahdollisimman hyvin kiinni aineistossa. Nauhoitettu teemahaastatteluaineisto litteroitiin myös mahdollisimman nopeasti jokaisen haastattelun jälkeen, jotta kaikki haastatteluun ja muistiinpanoihin liittyvä olisivat tuoreessa muistissa ja yhteys teoreettiseen viitekehukseen säilyi. Kahden kuukauden ajalle sijoittuneet haastattelut sekä heti haastatteluiden jälkeen aloitettu litterointi ja alustava analyysi muodostivat tästä tutkimusvaiheesta tiiviin kokonaisuuden, joka kehittyi myös ajatuksen tasolla koko ajan. Aineiston tulkintaa tehtiin näin ollen koko prosessin ajan. Viimeisimmissä haastatteluissa oli selvästi hyötyä siitä, että siihen mennessä kertynyttä aineistoa oli jo pohdittu ja analysoitu alustavasti. Litteroitu materiaali ja haastatteluaineistot säilytettiin turvassa lukitussa kaapissa tai levyasemalla salasanojen takana.

Aineiston analysoinnissa pyrittiin löytämään teoreettisesti mahdollisimman toimiva malli. Menetelmiä ja eri mahdollisuuksia on kuitenkin paljon. Tämän myötä on myös mahdollisuus ajautua liian yksityiskohtaiseen ja orjalliseen metodin käyttöön. Tarkoituksena oli analyysin alusta asti säilyttää kokonaiskuva tutkimustehtävän kautta muodostuneilla teemoilla. Näin pyrittiin välttämään riski, että liian yksityiskohtaisella tekstin analyysillä kadotettaisiin oleellinen yhteiskunnallinen ilmiötaso, jota haluttiin selvittää. Teemat muodostuivat teoreettisen viitekehyksen, esiymmärryksen sekä tutkimustehtävän kautta. Näin lähestyminen oli siis tämän ajattelun pohjalta teorialähtöinen. Teemahaastattelun kysymykset muodostivat varsinaisten tutkimustehtävän kanssa alustavan teema-rungon, jonka alla vastauksia analysoitiin.

Aineiston analysointi tehtiin sisällönanalyysillä ja siinä pyrittiin mahdollisimman tarkasti pitäytymään kyseisen analyysitavan teoreettisissa lähtökohdissa, kuitenkin säilyttäen edellä mainittu kokonaiskuva. Laadullisen aineiston analysointi on kuitenkin haasteellista ja mahdollisuus informaation kadottamiseen on helposti olemassa. Analyysissä aineisto kuitenkin pyritään tiivistämään ja lisäämään sen informaatioarvoa. Hajanaisestakin aineistosta on mahdollisuus saada selkeä ja mielekäs. Tutkijan mielikuviutus on erittäin tärkeä apuväline siinä, kun yritetään luoda hedelmällistä ja osuvaa tulkintaa tutkittavasta ilmiöstä. Havainnointi voi olla oivaltavaa ja aina toisesta vaiheesta toiseen etenevää. Fenomenologisesti ajateltuna tutkittava ilmiö tulisi nähdä mahdollisimman pelkistettynä ilman etukäteisoletuksia. Taustalla voidaan nähdä myös oletus siitä, kuinka yksittäistapaukset ovat esimerkkejä yleisestä. (Eskola & Suoranta 1998, 138-147.) Tutkittavan aiheen viitekehys sekä esiymmärrys loivat rajauksen ja rakenteen, jossa ilmiötä analysoitiin.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysiä voidaan pitää yksittäisenä metodina sekä myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää eri analyysikokonaisuuksiin. Sitä kuvaa myös systemaattisuus ja objektiivisuus, mutta toisaalta myös joustavuus. (Schreier, 2012, 1-5; Tuomi & Sarajärvi 2002, 93-105.) Tämä ajatusmalli toimi johtoajatuksena analyysissä ja vastauksia hakiessa. Prosessi hahmottui vähitellen ja eteni kerroksittain ymmärryksen lisääntyessä. Teemojen tarkentuminen ja varmentuminen kehittyivät analyysin edetessä.

Analyysin eteneminen alkaa jo tutkimuskysymyksen päättämisestä ja aineiston valinnasta. Analyysikehykseen valitaan se, mikä aineistossa on kiinnostavaa. Tämän jälkeen aineisto käydään läpi ja merkitään kiinnostavat asiat. Tässä vaiheessa muut aihealueet jäävät pois käsittelystä. Merkityt asiat kerätään muusta aineistosta erikseen. Nämä valitut asiat luokitellaan, teemoitetaan tai tyypitetään. Lopuksi nämä kootaan yhteenvedoksi. Kaikkia vaiheita on myös syytä testata. Haasteena edellä mainitulle muodostuu se, että aineistosta löytyy lähes aina paljon muitakin kiinnostavia aiheita, joita ei ole voinut etukäteen ajatella. Rajauksen ulkopuolella jätetty materiaali on vain jätettävä sivuun, ehkä odottamaan seuraavaa tutkimusta. Valitusta ilmiöstä on tosin kerrottava kaikki, mitä siitä voi saada irti. (Schreier, 2012, 6; Tuomi & Sarajärvi 2009, 94.)

Aineiston erottelu- ja merkintävaiheesta käytetään myös termiä koodaaminen. Se voi tapahtua juuri niin kuin tutkija itse haluaa. Tärkeää on kuitenkin, että koodimerkeillä jäsenetään aineistosta tärkeät asiat erilleen. Ne toimivat eräänlaisina sisään kirjoitettuina muistiinpanoina. Ne toimivat myös tekstin kuvailun ja jäsennyksen apuvälineinä. Niiden avulla voidaan myös palata tarkistamaan eri kohtia osoitteenomaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.) Koodaaminen tehtiin word-tiedostoon, johon oli koottu kaikki litteroitu haastatteluaineisto.

Edellä mainittujen toimenpiteiden jälkeen päästiin varsinaiseen analyysiin, eli luokitteluun, teemoitteluun tai tyypittelyyn. Luokittelua voidaan pitää yksinkertaisimpana aineiston järjestämisen muotona. Teemoittelu voi olla luokittelun kaltaista, mutta siinä painotuu, mitä kustakin temasta on sanottu. Tyypittelyssä aineisto ryhmitetään tietyksi tyypeiksi. Tässä vaiheessa on oltava selvillä, hakeeko aineistosta samuutta vai erilaisuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95-103.)

Analyysin tekeminen lähtee teknisesti liikkeelle alkuperäisilmaisujen pelkistämisestä. Seuraavaksi pelkistetyt ilmaisut ryhmitellään yhtäläisten ilmaisujen joukoksi. Samaa tarkoittavat ilmaisut yhdistetään samaan luokkaan ja annetaan tälle luokalle sisältöä kuvaava nimi. Tämä on kriittinen vaihe. Tämän jälkeen analyysiä jatketaan yhdistämällä saman sisältöisiä alakategorioita toisiinsa ja muodostetaan yläkategorioita. Yläkategorioille annetaan niitä kuvaavat nimet ja lopulta yläkategoriat yhdistetään yhdeksi kaikkia kuvaavaksi kategoriaksi. Näin luodaan sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Loogisen päättelyn avulla aineisto ensin puretaan osiin ja lopuksi kootaan uudelleen johdon-

mukaiseksi kokonaisuudeksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 102-103.) Tämä vaihe tehtiin excel-tiedostoon. Analysointia tehtiin myös määrällisesti, jotta lisäksi visuaalinen hahmottaminen oli mahdollista numerojärjestykseen koottujen teemojen määrästä.

Tutkimustehtävä ja sen alle jaoteltu teemahaastattelun runko muodostivat teemoittelun, jonka pohjalta aineistoa pelkistettiin excel-taulukoon. Pelkistykset koottiin aina jokaisen teemahaastattelun kysymyksen alle. Pelkistykset jaettiin vielä määrällisesti, jotta voitiin muodostaa kuva, miten suuri määrä painottui tietyn pelkistyksen alle. Tämän jälkeen muodostettiin yläluokkia. Koska aineistoa oli jo teemoiteltu ja jaettu tutkimustehtävän ja teemahaastatteluiden kysymysten alle, niin yläluokat muodostivat jo itsessään riittävän tason. Tästä ei ollut tarvetta edetä esimerkiksi alaluokkiin. Osista yläluokista muodostui jo lähes valmiita lauseita, jotka puolestaan toimivat vastauksina tutkimuskysymyksiin.

Ensin aineistosta etsittiin Tuomen ja Sarajärven (2009) kuvaaman teorian mukaan jokaisen haastatteluteeman alta kuvaavia lauseita tai oleellisia lauseenosia. Nämä kirjattiin ylös ja koodattiin aakkosten mukaan. Yhtä teemaa kuvasi esimerkiksi kohderyhmää kuvaava lause ”Pääasiassa Aalto ja HY”. Tästä muodostettiin koodi ja pelkistys Aa_yliopistot HY ja Aalto. Seuran päätarkoitusta selvittävän kysymyksen kohdalla vastaavasti lause ”Opiskelijoille liikunnallinen elämäntapa ja harrastus” pelkistettiin koodin Bb_liikunnallinen elämäntapa alle. Näin jatkettiin koko aineiston osalta poimimalla kutakin haastatteluteemaa kuvaavia lauseita tai lauseen osia kaikkien vastausten kohdalta.

Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä voidaan aineistoa luokitella aikaisemman viitekehysten perusteella. Tällöin analyysiä ohjaa aihealueeseen liittyvä teoria tai käsitejärjestelmä. Aineistolähtöisessä analyysissä puolestaan ei muodosteta etukäteen luokkia. Aikaisemmilla tiedoilla tai havainnoilla ei pitäisi olla yhteyttä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kannalta. Teoriasidonnaisessa analyysissä puolestaan hyödynnetään teoreettisia kytkentöjä, mutta ne eivät pohjautu suoraan teoriaan. Analyysiä ohjaa aikaisempi tieto, mutta tavoitteena ei ole testata teoriaa. Lähinnä tavoitellaan uusia ajatusuria. On kuitenkin ymmärrettävä, että täydellistä objektiivisuutta ei välttämättä voi saavuttaa. Käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät ovat tutkijan asettamia, mikä vaikuttaa aina tuloksiin. Aineiston analyysissä on kyse myös keksimisen logiikasta, johon ei ole välttämättä olemassa mitään ehdottomia sääntöjä. Kaikille aineiston analyysitavoille ei välttämättä tarvitse olla nimitystä. Sisällönanalyysiksi saattaa riittää, että on tehnyt uskottavan kuvauksen siitä, miten aineisto on kerätty. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97-116.)

4.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tässä tutkimuksessa pyrittiin avoimesti kuvaamaan esiymmärrys aiheesta ja sitä kautta muodostunut subjektiivisuus. Subjektiivisuus voidaan kuitenkin nähdä vahvuutena, joka toi syvyyttä aiheen käsittelyyn. Luotettavuutta pyrittiin vahvistamaan tarkoilla ja toistettavilla tutkimuksen vaiheilla sekä asianmukaisilla lähteillä. Informanttien tuottamaa tietoa pyrittiin lisäksi käsittelemään mahdollisimman objektiivisesti.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tarkka kuvaus tutkimuksen toteuttamisesta. Tarkkuus koskee kaikkia vaiheita tutkimuksessa, kuten haastatteluolosuhteita ja -paikkoja. Myös analyysivaiheiden eteneminen ja luokitteluiden synty on kuvattava mahdollisimman tarkasti ja luotettavasti. (Hirsijärvi ym. 2000, 214.)

Laadullisessa tutkimuksessa hyvin oleellisina kysymyksinä nousevat esiin totuus ja objektiivinen tieto. Näkemykset totuuden luonteesta vaikuttavat siihen, miten luotettavuuteen voidaan suhtautua. On myös ymmärrettävä havaintojen luotettavuus ja niiden puolueeton tulkinta. Tähän vaikuttaa se, kuinka tutkija suodattaa tietoa oman kehyksensä läpi. Tutkijan pitäisi siis olla puolueeton tulkitessaan aineistoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131-133.)

Laadullisessa tutkimuksessa arviointi pelkistyy kysymykseksi tutkimusprosessin luotettavuudesta. Lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiivisuus ja sen myöntäminen. Tutkija on tutkimuksen keskeisin työväline. Luotettavuuden kriteeri onkin tutkija itse ja luotettavuus koskee koko tutkimusprosessia ja sen tarkkuutta. (Eskola & Suoranta 1998, 211-214; 2008, 210.)

Objektiivisuus on haasteellista laadullisessa tutkimuksessa. Havaintojen luotettavuuden lisäksi on pohdittava myös puolueettomuutta eli, miten tutkija kuulee tiedonantajia. Jokin tekijä voi vaikuttaa siihen, miten tutkija suodattaa tietoa. Laadullisen tutkimuksen kohdalla on myönnettävä, että näin saattaa olla. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 135-136.)

Schreir (2012) kuvaa edellä mainittujen tapaan samoin, kuinka laadullinen tutkimus on tutkijalähtöistä ja aineiston tulkinta riippuu aina tutkijasta. Näin tulkinnoissa on eroja ja luotettavuuden osalta korostuvat systemaattisuus analysoinnissa ja tulosten esittämisessä. Luotettavuuden arviointi on siis hankalampaa, verrattuna esimerkiksi määrälliseen tutkimukseen, jossa objektiivisuus toteutuu todennäköisesti helpommin. Tutkijan on myös itse arvioitava tarkasti käsiteltävän aineiston luotettavuutta ja pätevyyttä. Lukijalle on tehtävä

ymmärrettäväksi jokainen analyysin vaihe ja osoittaa, kuinka tuloksiin on päästy johdonmukaisesti. (Schreier 2012, 26-28.)

Yksi käytetty menetelmä laadullisen tutkimuksen osalta on triangulaatio. Sen avulla voidaan ylittää henkilökohtaiset ennakkoluulot ja hyödyntää esimerkiksi useiden metodien, tutkijoiden, tiedonlähteiden tai teorioiden yhdistämistä tutkimuksessa. Myös analyysimenetelmien triangulaatio on yksi toimenpide luotettavuuden parantamisessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140-142.)

Edellä mainittuihin luotettavuutta lisääviin tekijöihin pyrittiin pääsemään mahdollisimman tarkasti. Luotettavuutta lisää myös se, että analyysikehikkoa ja koodeja testattiin, ennen lopullista analyysia, jota ei enää muutettu. Analyysia toistettiin myös eri päivinä kahden kuukauden haastattelu- ja analysointiprosessin aikana. (vrt. Schreier 2012, 194-198.) Tämän tehtävän osalta luotettavuus pyrittiin varmistamaan systemaattisen työskentelyn avulla. Lisäksi analyysiä tehtiin perättäisinä päivinä sekä jatkuvana prosessina heti ensimmäisestä haastattelusta alkaen. Samat teemat ja asiayhteydet toistuivat ja löytyivät aineistossa kaikilla kerroilla. Näin eri päivien kohdalla ei ollut vaihtelua, joka voitaisiin tulkita epävarmuudeksi tai liialliseksi menetelmälliseksi vaihteluksi. Lisäksi tulososion ensimmäisen koonnin jälkeen litteroitu aineisto luettiin uudelleen, jotta varmistuttiin siitä, että aineisto on käyty läpi ja varmistettu useita kertoja. Analyysin tasaisuus eri päivinä ja aikoina puoltaa sitä, että valittu tapa toimia oli johdonmukainen ja näin luotettavuutta lisäävä.

4.6 Eettisyyden varmistaminen

Etiikka moraalisisina päätöksinä ja valintoina kattaa koko tutkimusprosessin. Se lähtee aiheen valinnasta ja päättyy tutkimustulosten vaikutuksiin asti. (Kuula 2006, 11.) Myös inhimillisyys on yksi eettisyyteen vaikuttava tekijä. Jos esimerkiksi aiheenvalinta tai suunnittelu johtaa vaikeaan tilanteeseen, niin on helppoa siirtää vastuuta itsensä ulkopuolelle käyttäen moraalisia irtautumismekanismia. Tutkielman tekijä voi siis ajatella, että eettiset vastuut ovat muualla ja joku muu taho on pohtinut eettiset asiat valmiiksi. Kuitenkin vastuu näistä on myös tekijällä itsellään. (Niemi 2017.)

Liian pinnallinen tekemisen taso voi myös johtaa eettisesti huonoihin valintoihin. Tähän voi vaikuttaa esimerkiksi puutteellinen perehtyminen oman tieteenalan menetelmiin ja

käytäntöihin. Lisäksi liiallinen menetelmävetoisuus voi aiheuttaa ongelmia, joita yritetään korjata väkisin tutkimuksen kulun aikana. (Niemi 2017.)

Kohdejoukon rekrytoinnissa ja kohtelussa ei tulisi ilmetä minkäänlaista tarkoitushakuisuutta. Kohdejoukkoa ei voi valita tarkoitushakuisesti tai tutkittavia ei saa ohjata tiettyyn ennalta haluttuun suuntaan. Mitään tulkintaa ei myöskään voida tehdä samoilla periaatteille. (Niemi 2017.) Toki kohderyhmä on valittava niin, että se hyödyttää tutkimuksen etenemistä. Raja on kuitenkin vedettävä tarkasti.

Tutkimuskohde on vahvasti asianosainen ja on mietittävä tarkkaan, miten tutkimus vaikuttaa kohteeseen. Vaikutukset ovat usein välittömiä. Tutkimuskohde tulee siis ottaa huomioon tarkasti kohdejoukon rekrytoinnissa ja kohtelussa. Seurauseettisesti tätä joudutaan pohtimaan tavoitteiden ja kustannusten valossa. Periaatteellisella tasolla joudutaan puolestaan pohtimaan asianosaisten oikeuksia ja velvollisuuksia. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 80.)

Tutkimuksen merkitys tulee esiin vasta kun se julkaistaan. Julkaisematon tai salassa pidetty tutkimus ei täytä tieteellisiä kriteerejä. Eettiset pohdinnat koskevat yhtä paljon tutkimuksen tekemistä kuin julkaisemistakin. Yleisenä periaatteena voidaan pitää sitä, että tekijä julkaisee rehellisesti omissa nimissään vain sellaista, mitä on itse tehnyt. On myös ymmärrettävää, että kaikki tutkimustuloksiin vaikuttavat tekijät ovat tuotava julki, jotta kaikki tulkinnan ja toistettavuuden kannalta oleelliset asiat tulevat esiin rehellisesti. Raportoinnissa ja julkaisemisessa on luonnollisesti käytettävä tieteellisen tutkimuksen vaatimaa huolellisuutta, tarkkuutta ja täsmällisyyttä. On pyrittävä siihen, että lukija myös ymmärtää, mitä on tarkoitettu. Mitään ryhmää ei saa sulkea tarkoituksellisesti ulos käyttämällä vain suppean ryhmän käyttämää terminologiaa. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 80-113.)

Tulosten raportoinnissa pidettiin siitä linjasta kiinni, että ei tulisi pelätä tulosten vaikutusta omaan työnkuvaan. Myös vaikutusta opiskelijaurheiluseurojen ja UniSportin suhteeseen piti tarkastella objektiivisesti. Tiedostin sen, että tulokset voivat muuttaa toimijoiden näkemyksiä ja jatkossa työnteke voi vaikeutua, mutta toisaalta se voi myös helpotua. Tässä yhteydessä aineistolle oli oltava lojaali ja rehellinen. Mitään tuloksia ei olisi voinut jättää pois seurauksien pelossa. Liikunnan kansalaistoiminnan, urheiluseuratoiminnan sekä korkeakoululiikunnan teorettinen viitekehys antoivat tähän lähestymiskulman, josta pyrittiin pitämään objektiivisen tarkasti kiinni.

Kohdejoukon osalta eettinen toimintatapa varmistettiin mahdollisimman kattavalla informaatiolla siitä, mitä oltiin tutkimassa, miten ja miksi. Tutkittavilta pyydettiin myös lupa haastatteluiden nauhoittamiseen ja käyttöön tutkimusta varten. Eettisyys pyrittiin myös varmistamaan mahdollisimman tarkalla kuvauksella kaikista niistä toimista, joita tutkimuksen tekemiseen liittyi. Kaikki on näin tarkistettavissa tai toistettavissa.

5 TULOKSET

Seuraavassa esitellään tutkimuksen keskeisimmät tulokset. Tulokset esitetään tutkimustehtävän ja tutkimuskysymysten kautta muodostuneiden teemojen kautta. Kaksi ensimmäistä teemaa liittyvät opiskelijaurheiluseurojen toimintaympäristöön, paikantumiseen ja sitä kautta hahmottuviin rooleihin sekä merkityksiin. Kaksi muuta teemaa liittyvät toiminnan mahdollisuuksiin, potentiaaliin ja tulevaisuuteen. Haastateltujen opiskelijaurheiluseurojen vastaukset olivat hyvin yhteneväisiä lähes kaikissa teemoissa. Eriäviä näkemyksiä ei juuri ilmennyt.

Tulosten perusteella UniSportin kanssa yhteistyötä tekevät opiskelijaurheiluseurat profiloituvat vahvasti oman yliopistonsa seuroiksi. Urheiluseuratoiminnan ja liikunnan kansalaistoiminnan kentällä seurojen paikantuminen kohdistuu tätä kautta lähes täysin korkeakouluympäristöön. Teoreettiseen viitekehykseen nojaten opiskelijaurheiluseurat ovat urheiluseuroina kuitenkin rakenteiltaan normaaleja urheiluseuroja, kuten muutkin samoja lajeja tarjoavat urheiluseurat. Opiskelijaurheiluseurojen roolia hahmotettaessa tuli vahvasti esiin lajiosaaminen sekä tahtotila järjestää lajitoimintaa monipuolisesti. Erityisesti yhteisöllisyys sekä liikuntatilojen merkitys nousivat esiin monissa eri vastauskategorioissa. Voidaan siis sanoa näiden teemojen läpileikkaavaan vahvasti opiskelijaurheiluseurojen toimintaa. Osaltaan tämä näkyy myös näiden tekijöiden toistumisena tulososion eri kohdissa.

UniSportin piirissä toimivat opiskelijaurheiluseurat näkivät kuitenkin, että seurojen merkitystä ei täysin hahmoteta tai siinä on tapahtunut muutoksia. Myös liikuntamahdollisuuksien lisääminen korkeakouluympäristössä on mahdollista opiskelijaurheiluseurojen toiminnan avulla. Tämä vaatii onnistunutta yhteistyötä sekä toimivia taustarakenteita. Opiskelijaurheiluseurojen tulevaisuudennäkymät tukisivat tätä liikunnan laajalaisen järjestämisen tavoitetta, mutta toimintaympäristön muutokset muodostavat tälle haasteita. Erityisesti taloudellisen ympäristön muutokset yliopistolla nähtiin seurojen näkökulmasta erittäin isona haasteena.

Seurojen vastauksissa esiintyvät usein termit yliopisto ja seura. Tässä yhteydessä termit edustavat korkeakoulua, korkeakoululiikuntaa ja opiskelijaurheiluseuroja. UniSportin opiskelijaurheiluseurojen vastausten kautta pyritään linkittämään tutkittu ilmiö kiinni tähän kenttään. Tavoitteena oli näin siis muodostaa yksittäisten tapausten kautta polku

kohti yleisempää tasoa. Tulosten pohjalta voidaan hahmottaa opiskelijaurheiluseurojen toimintaa ja sijoittumista niiden lähimpään ympäristöönsä.

5.1 Liikunnallista elämäntapaa ja lajivalikoimaa yliopistolaisille

Haastattelun kohteina olleiden UniSportin kanssa yhteistyötä tehneiden opiskelijaurheiluseurojen jäsenmäärät vaihtelivat 40 ja 300 välillä. Tyypillisin jäsenmäärä oli 50 jäsenen tasolla. Vanhin seura oli perustettu vuonna 1969 ja nuorin puolestaan vuonna 2010. Seurojen keskiarvo iän suhteen oli 26 vuotta. Opiskelijaurheiluseurojen jäsenmäärä tässä yhteydessä näyttää pienemmältä, kuin Kosken mukaan suomalaisissa liikunta- ja urheiluseuroissa yleisesti on, eli noin 359 jäsentä seuraa kohden. (Koski & Mäenpää 2018, 48-58.) UniSportin yhteydessä toimivien opiskelijaurheiluseurojen osalta jäsenmäärät ovat harjoitusvuoroihin ja -tiloihin nähden kuitenkin varsin hyvällä tasolla. Opiskelijaurheiluseurat eivät ole näin ollen missään nimessä pieniä seuroja, vaan toimintaympäristöönsä suhteutettuna varsin hyvän jäsenmäärän kokoavia toimijoita. Osassa vastauksista tuli esiin, että harjoitusvuoroille ei ole mahdollista edes ottaa enempää harrastajia lisää.

Seurat määrittelivät pääkohderyhmäkseen selvästi Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston opiskelijat. Hanken ei tässä yhteydessä näyttäytynyt vielä kohderyhmänä, koska heidän mukaantulo UniSportiin oli haastatteluvaiheessa vasta hyvin tuore asia. Myös henkilökunta ja muut opiskelijat olivat tervetulleita mukaan toimintaan, mutta painotus ei selvästikään kohdistunut tähän ryhmään.

Helsingin yliopistolla perustetut seurat pitivät pääkohderyhmänään Helsingin yliopiston opiskelijoita ja Aalto-yliopiston puolella vastaavasti pääkohderyhmä muodostui Aalto-yliopiston opiskelijoista. Tämä johtuu varsin suurelta osin siitä, että opiskelijaurheiluseuroja perustettiin alun perin Helsingin yliopistolle ja harjoituspaikoille tässä ympäristössä. Aalto-yliopistolla sama perinne muodostui puolestaan Aalto-yliopiston ja sen edeltäjien ympäristöön ja liikuntapaikoille. Näin siis perinteet ja ympäristö muodostavat vahvan yhteyden jäsenhankinnan jatkumolle myös tälläkin hetkellä. Paikallisuus näytetään tässä yhteydessä vahvasti.

Päätarkoitukseksi ja olemassa olonsa syyksi seurat määrittivät lajiharrastuksen ja liikunnallisen elämäntavan mahdollistamisen jäsenistölleen eli yliopistolaisille. Vastauksissa näkyi tahto muodostaa jatkuva ja mahdollisimman matalan kynnyksen mahdollisuus harrastaa liikuntaa ikään ja taitoihin katsomatta. Lisäksi seurat painottivat joidenkin lajien kohdalla mahdollisuutta aloittaa uusi laji yliopistolla ja päätyä jopa maajoukkueeseen asti. Esimerkiksi kamppailulajeissa tällainen on ollut mahdollista. Toki tämä vaatii jonkin muun lajin harrastusta pohjaksi, josta osaamista ja fyysisen harjoittelun taustaa siirtyy toiseen lajiin. Myös yhteisöllisyys nähtiin erittäin vahvana seuran tarkoituksen ja olemassa olon elementtinä sekä koossa pitävänä voimana. Seurojen vastaukset olivat tässä yhteydessä hyvin yhteneväisiä ja ilmensivät aidosti liikunnan kansalaistoiminnan lähtökohtia.

”Kyllä se on se lajiharrastuksen tukeminen tai synnyttäminen. Mun mielestä, jos miettii sitä yliopistokontekstia, niin me tarjoamme myös opiskelijoille löytää se tapa, jolla liikunta tulee osaksi elämää ja voi jatkaa sitä. Monet on pelannut joutain ja muuttaa isoon kaupunkiin. On aika vähän lajeja, joita voi aloittaa toisissaan opiskeluvaiheessa. Kamppailulajit ovat juuri niitä. Voi rämistellä vielä maajoukkueeseen, kun aloittaa kaksikymppisenä. Ovi on aina auki ja on tervehtullutta sitoutumisesta riippumatta. Treenataan omien tarpeiden mukaan. Aika harvinainen ilmiö ja kova juttu. Ei löydy helposti monen seuran toiminnasta.”
(Haastateltu seura 1)

”Seuran sivuilta voi ottaa suoraan. Seuran tarkoituksena on edistää liikuntaa ja muuta siihen liittyvää kansalaistoimintaa seuran toiminta-alueella siten, että erilaisista lähtökohdista olevilla henkilöillä on mahdollisuus harrastaa kunto- ja terveysliikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua tai liikuntaan liittyvää yhdistystoimintaa edellytyksensä ja tarpeidensa mukaisesti.” (Haastateltu seura 4)

Vastausten perusteella opiskelijaurheiluseuroja on mahdollista hahmottaa myös seuratyypittelyn kautta. Seuratyypittelyn (Itkonen 2000, 2015) mukaan opiskelijaurheiluseuroissa oli lähes kaikkia seuratyypien muotoja. Ainoastaan julkisuus-markkinallista seuratyyppeä ei edustanut yksikään haastatelluista seuroista. Lähes kaikkien seurojen toiminnassa oli niin urheilullis-suorituksellisia kuin sosio-kulttuurisia piirteitäkin. (vrt. It-

konen 2000, 2015.) Tämä selittyy opiskelijaurheiluseurojen päätarkoituksen ja kohde-ryhmien kautta sekä mahdollisesti sillä, että opiskelijaurheiluseurat ovat tähän asti välttyneet kaupallisuuden ja markkinoiden kovimmalta paineelta.

5.2 Opiskelijaurheiluseurojen paikantuminen ja toimintaympäristö

Opiskelijaurheiluseurat tiukasti kiinni omassa yliopistossaan. Seurojen toimintaympäristö muodostui selvästi yliopiston ja UniSportin ympärille. Vastaukset olivat hyvin yhteneväisiä tämän seikan suhteen. Varsinkin UniSport näyttäytyi seurojen mukaan yliopiston edustajana ja yliopisto nähtiin ympäristönä, johon seurat oli aikoinaan perustettu. Erityisesti yhteistyö UniSportin kanssa nähtiin erittäin tärkeänä. Seurat eivät nähneet kaupunkia ja kunnallista liikuntatoimea oleellisena yhteistyökumppanina. Kaupunkialueeseen opiskelijaurheiluseurat kiinnittyivät lähinnä seuran säännöissä määritellyn kotipaikan mukaan. Yksi haastatelluista seuroista sai toiminta-avustusta kaupungilta, mutta sen laajempaa yhteistyötä ei kaupunkien kanssa ollut. Lajiliitot olivat seuroille virallinen yhteistyötaho, joka linjaa lajin toimintaa ylätasolla. Ylioppilaskuntien kanssa seuroilla oli yhteistyötä lähinnä toiminta-avustusten ja yhteiskäyttötilojen suhteen.

Tämän perusteella voidaan nähdä, että opiskelijaurheiluseurat kiinnittyvät omaan korkeakouluunsa erittäin vahvasti ja ovat korkeakoulujen urheiluseuroja, kuten yksi vastaajista hyvin tiivistää: ”tähän yliopistokontekstiinhan tämä on täysin rakennettu.” (Haastateltu seura 1) Toimintaympäristön merkitys kuvataan myös hyvin tiiviin yhteistyön rakenteina: ”...sellainen symbioottinen yhteistyö, se on ihan selkeä.” (Haastateltu seura 1)

Seurat kokivat siis vahvasti olevan oman oppilaitoksensa edustajia. Yliopisto näkyy hyvin vahvasti seurojen näkemyksissä, kun tarkastellaan kiinnittymistä ympäristöön. Yksi haastatelluista näki yliopistoyhteyden itsestään selvänä asiana: ”Yliopiston. Siis meillä aivan ehdoton.” (Haastateltu seura 2) Alueellisuudella ei nähty olevan merkitystä. Toisaalta seurat kiinnittyivät kuitenkin kansalliselle tasolle esimerkiksi kilpailutoiminnan kautta, kuten yhden seuran edustaja kiinnittymisen hahmotti: ”Yliopiston seura. Toiseksi kansallinen seura, yksi muiden joukossa.” (Haastateltu seura 6)

Vastausten perusteella voidaan nähdä, että opiskelijaurheiluseurat ovat urheiluseuroja, joiden toimintaympäristö on sijoittunut korkeakouluympäristöön ja linkittyä toimijoihin

siellä. Tilannetta voi verrata esimerkiksi normaaliin kuntaympäristössä toimivaan urheiluseuraan. Toimintaympäristön muodostavat rakenteet, joita ovat jäsenet, vapaaehtoiset, ympäröivä kenttä, itse laji sekä talous. (vrt. Heinilä & Koski 1991, 109; Koski 1990, 16.) Opiskelijaurheiluseurojen kiinnittyminen yliopistoon johtuu UniSportin liikuntatiloista ja yliopistoilta tulevasta jäsenistöstä. Toimintaympäristön laajentamiseen yliopiston ulkopuolelle ei tähän mennessä ole ollut tarvetta. Kaikki opiskelijaurheiluseurojen kannalta tarvittava on löytynyt siitä ympäristöstä, jossa opiskelijaurheiluseurat ovat aikoinaan syntyneet.

UniSport yliopiston arvomaailman välittäjänä. Seurojen näkökulmasta yliopiston ja UniSportin kautta välittyi avoin ja suvaitsevainen ilmapiiri, jossa kaikilla on mahdollisuus osallistua toimintaan. Myös akateemisen yhteisön vaikutuksen koettiin välittyvän yliopistoympäristössä esimerkiksi vihreinä arvoina ja toimijoiden korkeana koulutustasona, kuten seuraavasta vastauksesta ilmenee:

”UniSportin kautta välittyy henkilökohtaisen hyvinvoinnin ja yhteisön hyvinvoinnin parantaminen. Meidän seura pystyy samaistumaan tähän. Mulla on sellainen olo, että yliopisto ja UniSport edustaa vihreitä arvoja.” (Haastateltu seura 5)

Avoimuudella tarkoitettiin myös seuran toimintatapaa, joka näkyy seuraavassa vastauksessa:

”Varmaan sellainen yleinen avoimuus. Meillä ei ole mitään karsintaa tai ei käännytetä ketään. Se on ihan oleellinen ero verrattuna muihin seuroihin, joissa ryhmäjaot menevät tason mukaan.” (Haastateltu seura 6)

UniSportin ideologian mukainen avoimuus välittyi tämän perusteella hyvin myös opiskelijaurheiluseurojen toimintaan. UniSportin asiakas, joka osallistuu esimerkiksi ryhmäliikuntaan tai opiskelijaurheiluseurojen toimintaan kohtaa siis todennäköisesti yhteneväisen arvomaailman ja toimintatavat myös opiskelijaurheiluseurojen toiminnassa.

Vastausten perusteella yliopistomaailma tuo selvästi erityispiirteitä ja persoonallisuutta opiskelijaurheiluseuroihin. Yliopistoyhteys toi seurojen mukaan akateemisen omaleimaisuuden yhteisöön, kuten moni haastateltava toi esiin: ”...Eli juttuja mietitään tar-

kemmin ja pohditaan ja piirretään esim. fläpille kaavioita. Pitkään mukana olleet sanovat, että yliopisto ehdottomasti näkyy.” (Haastateltu seura 3) Ajatusmaailma ja ihmisten sama elämäntilanne ja ympäristö näkyivät myös vahvasti yliopistoyhteyttä hahmotettaessa.

”Ajatusmaailma ja se tapa ajatella myös kriittisesti kuuluu tällaiseen yliopistomaailmaan. Saatetaan hyvin paljon keskustella lajiasioista ja spekulatiivisesti myös muista asioista. Se on sellainen hyvä ja yhdistävä tekijä. Se koetaan rikkautena.” (Haastateltu seura 2)

Myös UniSportin liikuntapaikkojen läheisyys toi seurojen toiminnan lähemmäksi opiskelijoiden arkea. Parhaimmillaan opinnot, asuminen ja liikkuminen sijoittuivat hyvin tiiviisti yhteen.

Arvomaailman osalta seurat tosin näkivät myös muutoksia, jotka tulivat esiin talouspainneiden ja harjoitusvuorojen maksullisuuden myötä, kuten yksi haastatelluista mainitsee: ”Ensi kosketus UniSportiin oli, kun kuulin kokouksessa, että UniSport alkaa periä vuokria. Siinä oli sellainen fiilis, että UniSport mahdollistaa olemassaolon, mutta tuntui kolkolta ja viralliselta. Maksullisuus toi jotenkin virallisuuden fiiliksen.” (Haastateltu seura 3) Kaikille avoin toiminta nähtiin yhtenäisesti arvona, joka leikkaa läpi kaikki toimintatasot yliopistoympäristössä. Taluspaineet puolestaan yhdistettiin siihen, että arvomaailma olisi kaupallistunut ja muuttunut kovemmaksi.

Toimintaympäristön rajoitukset ja mahdollisuudet. Vastauksien perusteella voidaan nähdä, että yliopistoympäristö tai UniSport eivät rajoita opiskelijaurheiluseurojen toiminnan sisältöä. UniSport koettiin vahvana toiminnan mahdollistajana. Tämä tarkoittaa liikuntatiloja ja ideologiaa, jotka tukevat opiskelijaurheiluseurojen toimintaa. Harjoitusvuorojen maksullisuus ja hintojen nousu ovat kuitenkin muodostuneet asteittain seuroille toimintaa rajoittavaksi tekijäksi. Tämä seikka näkyi hyvin vahvasti vastauksissa kaikkien seurojen kohdalla. Rajoittavana tekijänä nähdään pääosin harjoitusvuorojen hinnat, kuten yksi vastaajista tiivistää: ”Maksullisuuden myötä on jouduttu pudottamaan vuorojen määrää. Se on ollut rajoittava tekijä.” (Haastateltu seura 2) Talouden paineet nähtiin myös uhkana, jonka osaltaan arvioitiin vaikuttavan myös jäsenmäärään. ”Pitää varautua siihen, että salimaksut tulevat nousemaan mikä vaikuttaa jäsenmaksuihin ja siihen, että se tulee karsimaan kohderyhmää eli köyhiä opiskelijoita.” (Haastateltu seura 3)

Nämä tekijät osaltaan näyttävät vaikuttavan myös siihen, että seurat kokivat heillä olevan potentiaalia järjestää enemmän toimintaa kuin nyt on mahdollista, kuten yksi seuran edustaja tiivistää: ”Fakta on, että pystyttäisi parempaan.” (Haastateltu seura 1) Mahdollisuus vuokrata harjoitusvuoroja UniSportilta on kuitenkin muodostunut rajoittavaksi tekijäksi, joten seurojen ei ole mahdollista laajentaa toimintaansa. Täyttä potentiaalia ei ole näin mahdollista saada käyttöön esimerkiksi kurssi- ja kilpailutoiminnan osalta.

5.3 Yhteistyömuodot toimintaympäristön kanssa

Yhteistyön osalta korkeakoulua ja etenkin korkeakoululiikuntaa toimijana voi osittain verrata kuntaan tai kunnan liikuntatoimeen, joka tekee yhteistyötä urheiluseurojen kanssa liikunnan järjestämiseksi. Yleisesti urheiluseurojen yhteistyön tavoitteet ovat muuttuneet yleisesti resurssipainotuksesta enemmän yhteistyöhankkeiksi, joissa fokus on itse toiminnassa. Mitä suurempi seura on kyseessä, niin sitä todennäköisemmin ympäristön kanssa muodostuu aktiivista yhteistyötä ja verkostoja. (Koski 1994, 115.) Opiskelijaurheiluseuratkin tarvitsevat omat yhteistyötahonsa ja verkostonsa.

UniSportin lisäksi opiskelijaurheiluseurojen yhteistyötahoja olivat pääasiassa yliopiston muut urheiluseurat. Varsinkin kamppailulajien kohdalla yhteistyötä tehtiin tapahtumien ja markkinoinnin yhteydessä. Myös saman lajin urheiluseurat yliopiston ulkopuolella nähtiin joissain yhteyksissä yhteistyötahoina. Tässä tosin oli vastausten perusteella eriväisyyttä. Kaikkien lajien osalta yhteistyö ei välttämättä ole ollut tarpeellista tai mahdollista. Yritysyhteistyötä seurat tekivät jonkin verran. Yritysyhteistyö sisälsi sponsori-toimintaa tai esimerkiksi jäsenhintaisia tuotteita yhteistyöyrityksessä. Yritysyhteistyössä oli suuria eroja seurojen kesken ja se oli hyvin yksittäistä.

Yliopiston ja UniSportin merkitys opiskelijaurheiluseuran toiminnalle elinehtona. Kuten jo aiemmin tuli esille, niin opiskelijaurheiluseurat ovat vahvasti oman korkeakoulunsa urheiluseuroja. Yliopiston ja UniSportin merkitys koettiin erittäin suurena. Yliopisto ja UniSport muodostavat identiteetin, ympäristön ja toimintaedellytykset seuroille. Erityisesti UniSport on opiskelijaurheiluseurojen toiminnan kannalta näistä merkityksellisin. UniSportin rakenteiden kautta muodostunut taloudellisesti edullinen malli pitää seuro-

jen toimintaa yllä nähtiin merkittävänä. Liikuntatilojen merkitys nähtiin tässä yhteydessä äärimmäisen tärkeänä tekijänä seurojen toiminnan kannalta. Yliopisto institutiona muodostaa puolestaan opiskelijaurheiluseurojen kannalta merkityksellisen identiteetin seuroille, kuten seuraavista vastauksista voidaan päätellä.

”No se ainakin tällä hetkellä tarjoaa tämän toimintaympäristön. Onhan se tärkeä yhteistyökumppani. Osa seuran identiteettiä. Ollaan opiskelijaseura. Esimerkiksi Suomen mittakaavassa muitakin seuroja toimii yliopistopaikkakunnilla, mutta näin tiivistä yhteistyötä ei ole liikuntapalveluja tarjoavien tahon kanssa.”
(Haastateltu seura 2)

”Käytännössä kaikki harjoitusolosuhteet sijaitsevat täällä UniSportin tiloissa. Jos mitään täällä mahdollisia lajeja järjestetään, niin UniSportin tiloissa ne järjestetään.” (Haastateltu seura 5)

”Se on erittäin tärkeä. Koko harjoitustoiminta tapahtuu UniSportin tiloissa. Myös kisatoimintaa haluttaisiin harjoittaa siellä. Ei ole vakiovuoroja muualla.”
(Haastateltu seura 4)

”Onhan se ihan valtava. Seura on perustettu suoraan silloisen Yliopistoliikunnan alaisuuteen. Perustettu yliopistolla ja kohderyhmä on yliopistorukka. Jos mentäisiin muualle, niin aloitettaisiin nolllista. Kyllä se on tähän ympäristöön ja tähän puitteisiin sorvattu se tekeminen ihan alkaen sitä, että seuraa ei olisi, jos tätä ympäristöä ei olisi.” (Haastateltu seura 1)

Oma korkeakoulu, johon opiskelijaurheiluseura on perustettu, nähtiin erittäin tärkeänä. Erityisesti kuitenkin UniSport näyttäytyi vastauksissa kaikista tärkeimpänä toimijana opiskelijaurheiluseuran näkökulmasta katsottuna. Vastausten perusteella korkeakoululiikunnan merkitys opiskelijaurheiluseuran kannalta on siis oleellinen. Korkeakoululiikunta toimii keskiössä kiinnityspisteenä, näkyvyyden tuottajana sekä alustana opiskelijaurheiluseuroille. Korkeakoululiikunta eli tässä yhteydessä UniSport on linkki ja suodatin muun ympäröivän kentän sekä opiskelijaurheiluseurojen välillä

Yhteistyö ylioppilaskunnan tai yliopiston kanssa vaihtelevaa. Ylioppilaskunnan kanssa tehtävän yhteistyön kanssa oli havaittavissa selvä jako Aalto-yliopiston ja Helsingin yliopiston kesken. Aalto-yliopiston ylioppilaskunta näyttäytyi varsin aktiivisena toimijana

varsinkin tapahtumayhteistyössä. Kummankin oppilaitoksen ylioppilaskunnan toiminta-avustus nähtiin kuitenkin tärkeänä.

”AYYltä tulee yhdistystukea. Se on meille merkittävä. Ylioppilaskunnan kanssa järjestetään tapahtumia, kuten esim. huomenna on talvipäivä, missä olemme mukana. Itse yliopiston kanssa ei tehdä yhteistyötä, mutta ylioppilaskunnan kanssa.” (Haastateltu seura 5)

Yliopiston ja ylioppilaskuntien merkitys nähtiin hyvin vaihtelevana. UniSport kuitenkin oli kaikkien haastateltujen seurojen mukaan tärkein yhteistyötaho, kuten seuraavasta ilmenee: ”HYYN kanssa ei ole minkään näköistä. AYY:n kanssa ei mitään. Yliopiston kanssakaan ei ole mitään, vain UniSportin kanssa.” (Haastateltu seura 4) Tämä johtuu UniSportin liikuntatilojen käyttömahdollisuuksista sekä näkyvyydestä UniSportin www-sivuilla.

Yhteistyö muiden seurojen kanssa vähäistä. Opiskelijaurheiluseurat tekivät yhteistyötä yliopiston muiden seurojen kesken jonkin verran. Osalla seuroista toiminta oli myös varsin itsenäistä ja tarvetta yhteistyöhön ei ilmennyt. Tässä yhteydessä seurojen vastaukset eriytyivät jonkin verran eli yhteistyötä saattoi olla jonkin verran tai ei ollenkaan. Syynä tähän oli lajien erilaisuus. Erilaisia spekulatioita myös seurojen yhteisestä hallinnosta ja lajijaostoista oli nähtävissä, mutta mihinkään konkreettisiin toimiin ne eivät olleet edenneet. Myöskään seurojen hybridisaatiosuunnitelmia ei ollut nähtävissä. Yhteistyö painottui tapahtumayhteistyöhön ja markkinointiin varsinkin kamppailulajiseuroilla. Osalla seuroista yhteistyöpohdintoihin liittyi myös näkymiä tulevaisuuden suunnitelmista ja siihen, että yhteistyö käytännössä voi olla haastavaa, kuten eräässä yksilölajin seuran näkemyksessä tulee esiin:

”Jos päädytään miettimään yhteistyötä, niin se liittyy siihen, että kannattaako nykyistä toimintaa jatkaa. Muut seurat ovat luonteeltaan kuitenkin melko erilaisia. Varsinkin muihin seuroihin yhdistyminen on haastava.” (Haastateltu seura 6)

”Spekulaatiota on, että yliopistorukan lajit yhtenä seurana, mutta toisi ehkä enemmän byrokratiaa. Lajivuorot kuitenkin rajoittavat yhteistyötä. Tasalta moikataan ja jatketaan omille teille.” (Haastateltu seura 1)

Yhteistyön muodostuminen eri toimijoiden kanssa keskittyy kohtuullisen vähäiseen joukkoon. Opiskelijaurheiluseurat näyttävät tätä kautta melko itsenäisinä toimijoina, joilla ei ole ollut tarvetta laajenemiseen yliopiston ulkopuolelle. Poikkeuksen muodostavat kamppailulajiseurat, joilla lajiyhteistyö yliopiston ulkopuolisten seurojen kanssa näyttäytyi muita opiskelijaurheiluseuroja laajempaan.

”Meillä on hyvät välit yliopiston seuroihin. ”toisen seuran” kanssa meillä on kesäisin yhteistreenit. ”Toisen kaupungin seurassa” on meidän tyylisuunnan pääopettaja. Siellä järjestetään leirejä ja meillä on vierailusopimus, että he saavat käydä vierailemassa meidän treeneissä ja me heidän treeneissä.” (Haastateltu seura 3)

5.4 Opiskelijaurheiluseurojen roolit ja merkitykset

Opiskelijaurheiluseurat kokevat olevansa merkityksellisiä. Opiskelijaurheiluseurat näkivät merkityksensä vahvoina yliopistolaisten liikuttajina ja pitkäaikaisen harrastuksen tarjoajina. Seurojen lajitarjontaa nähtiin tärkeänä lisänä UniSportin muun liikuntatarjonnan kirjossa, kuten yksi haastatelluista kuvaa:

”Se on yksi laji lisää Unisportin tarjontaan. Pystyy tarjoamaan lajin, joka sopii kaikille omalla tasolla. Ei ole tasolla tai sukupuolella väliä aloittaessa. Pystyy tulemaan mukaan toimintaan ja oppimaan omalla tahdillaan. On ehdottomasti matalan kynnyksen laji.” (Haastateltu seura 2)

Opiskelijaurheiluseurojen tarjoamien lajien puitteissa merkittävänä piirteenä voitiin havaita matalan kynnyksen vahva painottuminen sekä se, että harrastajat voivat harjoitella itselle sopivalla tasolla, mutta kuitenkin yhteisöllisesti samassa tilassa. Toki yksilölajien kohdalla tätä on helpompi toteuttaa, mutta samoja painotuksia oli nähtävissä myös joukkuelajien puolella. Yksi seura koki myös, että he ovat saaneet mukaan toimintaansa myös hyvin vaikeasti liikutettavia ihmisiä:

”Eli näitä ihmisiä, jotka eivät muuten liikkuisi millään ja istuisivat vaan koneen äärellä. Tämä porukka gravitoituu seuraan päin ja jää sinne liikkumaan. Se on aika iso juttu.” (Haastateltu seura 3)

Seurat kokivat myös lisäävänsä hyvinvointia ja osa seuroista näki, että seura voi olla myös vetovoimatekijä opiskeluaian jälkeenkin.

”Toivotaan että pystytään tarjoamaan jatkuva, pitkäkestoinen ja kasvattava liikuntavaihtoehto ryhmäliikunnan ja kuntosalin lisäksi. Meidän kaltaisten lajien kautta löytyy liikunnan kipinä ja sellainen pitkäkestoinen ja jatkuva harrastaminen gradun jälkeenkin. Ei katkea.” (Haastateltu seura 1)

Ympäristön arvostus muuttunut opiskelijaurheiluseurojen näkökulmasta. Opiskelijaurheiluseurojen näkökulmasta katsottuna seurojen järjestämisen toiminnan merkitys ymmärretään UniSportissa hyvin. Merkityksen katsottiin kuitenkin muuttuneen. Tämän suhteen seurojen vastaukset olivat yhteneväisiä. Siirtyminen Yliopistoliikunnasta UniSportiin on ollut merkittävä muutosta aiheuttanut tekijä ja käännekohta, joka liittyy esimerkiksi taloudellisiin seikkoihin. Vaihtelua on tosin ollut myös UniSportin aikakaudella nähtävissä, kuten yksi haastatelluista kuvaa: ”Välillä täysin selvää eli UniSportin puolella nähty, että kaikki yliopistokontekstin liikuntapalvelu on yhdessä yliopistoliikunnan aikaansaamaa ja välillä kadoksissa.” (Haastateltu seura 1) Haastateltavat kokivat, että aiemmin seurat olivat enemmän osa liikunnan järjestämistä opiskelijoille Yliopistoliikunnassa ja UniSportissa. Myös tapa järjestää liikuntaa yhteisvoimin koettiin toimivana ajatuksena, kuten yksi haastatelluista kuvaa: ”Välillä ajatus, että porukkahen tekee juuri sitä, mitä tässä yritetään saada aikaiseksi.” (Haastateltu seura 2) Myös seuraava näkemys kuvaa hyvin ymmärrystä yhteisen tekemisen ja toimivuuden tunteesta: ”...Onpa edullista ja kätevää yliopistoliikuntaa.” (Haastateltu seura 1) Seurat näkivät, että vaikka seurojen järjestämisen toiminnan merkitys ymmärretään, ovat taloudelliset tekijät yliopistoympäristössä väistämättä vaikuttaneet kokemukseen merkityksestä. ”Tulosvastuullisuus on noussut rinnalle tai ohi humaanimmasta tarkoituksesta, kyllä se näkyy.” (Haastateltu seura 1) Yksi taloutta muuttanut tekijä on ollut se, että Helsingin yliopiston yhteistoimintaneuvottelut vuosina 2015-2016 ja siitä johtuneet rahoitusleikkaukset näkyivät suoraan UniSportin piirissä olleiden opiskelijaurheiluseurojen rahallisessa tuessa. Rahallinen tuki jouduttiin leikkaamaan kokonaan pois sekä lisäksi vuonna 2016 liikuntasalivuorot tulivat opiskelijaurheiluseuroille asteittain maksullisiksi. Taloudellisten syiden lisäksi myös liikuntatiloista käydään kilpailua. Näillä seikoilla on vai-

kutusta, kun pohditaan sitä, miten merkitys koetaan. Tämä tarkoittaa sitä, miten lopullinen liikuntatilojen lukujärjestys muodostuu ja näyttäytyy käytännössä. Parhaimman vuoron saanut toimija koetaan todennäköisesti arvokkaimmaksi.

Jäsenistön toiveisiin vastataan hyvin. Vastausten perusteella opiskelijaurheiluseurat vastaavat hyvin jäsenistönsä toiveisiin. Näin siis seurojen itsensä määrittelemä merkitys kohtaa hyvin ympäristön toiveiden kanssa tässä suhteessa. Opiskelijaurheiluseurojen jäsenet odottavat ympärivuotista ja laajaa liikuntatoimintaa. Jäsenistön toiveena on edulliset mahdollisuudet harrastaa eri lajeja edullisesti ja matalalla kynnyksellä. Opiskelijaurheiluseurat pystyvät vastausten perusteella tällä hetkellä vastaamaan tähän toiveeseen. Resurssit tosin rajoittavat tätä.

”Jos mieltii harrastajien puolesta, niin vaikuttavat odottavan jatkumoa ei kerta-luonteista juttua. Ympärivuotista ohjattua toimintaa odotetaan ja pitkälle ajalle. Kesä- ja joulutauotkin tuntuvat pitkiltä. Pitäisi päästä tekemään, kaikki hinkuvat jo tekemään.” (Haastateltu seura 1)

”Opiskelijat haluavat yleensä sitä edullista toimintaa. Monesti kuulee sen opiskelijajäseniltä, että olisi kiva osallistua, mutta maksaa paljon. Kyllä se sieltä kentältä kuuluu, että homma pitäisi pitää opiskelijabudjetille sopivana.” (Haastateltu seura 2)

”Me tarjotaan kisatoimintaa ja harjoitus- ja valmennustoimintaa sekä turvallista treeniä. Sitten on kauden päätöstapahtumia.” (Haastateltu seura 4)

Vastauksista voidaan myös päätellä, että lajitarjonnan lisäksi yhteisöllisyys koettiin asiana, jota jäsenistö haluaa. Tosin sen luonne ja määrä saattoivat tulla myös positiivisena yllätyksenä, kuten erään seuran edustaja asian näki: ”Mitä he eivät odota on, että he saavat lajitaitojen lisäksi kavereita, tukea ja yhteisön sekä ihmisiä, joista tulee tärkeitä.” (Haastateltu seura 3)

Yhteisöllisesti alkeista huipulle. Opiskelijaurheiluseurojen laaja-alaisuus näkyy yhteisöllisenä toimintana, jossa aloittajat ja pidemmälle ehtineet voivat parhaimmillaan harjoitella samassa. Laaja-alaisuus kattaa harjoittelun, kilpailutoiminnan ja liikuntasalien ulkopuolelle sijoittuvan yhteisöllisyyden. Näin siis Telaman (1986) kuvaamat liikunnan

sosiaaliset motiivit rakentavat liikunnan, yhdessäolon, mielihyvän, virikkeiden ja ystävien kanssa myös opiskelijaurheiluseurojen toiminnan ydinaatteen.

Opiskelijaurheiluseurojen toiminnassa voi harrastaa alkeistasolta kilpailutoimintaan saakka. Toiminta näyttäytyy erittäin laaja-alaisena ja runsaasti mahdollisuuksia sisältävänä. Lisäksi seurojen toimintamuodoissa nousee erittäin vahvasti esiin myös yhteisöllisyys. Seurojen näkemykset olivat tähän liittyen hyvin yhteneväisiä, lähes identtisiä. Yhteinen lajin harrastaminen ei tapahdu siis vain harjoitusvuoroilla, vaan sitä oli eri muodoissaan myös varsinaisen lajitoiminnan ulkopuolellakin. Tämä tarkoitti esimerkiksi erilaista virkistystoimintaa, kilpailutapahtumia sekä matkoja esimerkiksi kansainvälisiin kilpailuihin. Toiminnan osalta myös jatkuva harrastusmahdollisuus ja kilpailutoiminta nähtiin tärkeänä. Merkittävänä piirteenä toiminnan luonteessa oli myös se, että eritasoiset ja eri aikoihin aloittaneet harrastajat pystyivät harjoittelemaan samassa tilassa, mikä lisäsi yhteisöllisyyden tunnetta. Kamppailulajeilla oli myös piirteenä se, että ulkopuolisia erittäin korkean tason opettajia vieraili lajitapahtumissa. Tätä kuvaa hyvin seuraava toteamus, joka koski erästä leiriä harrastajan näkökulmasta: ”Mahdollistettiin siis näin todella iso senseikokemus.” (Haastateltu seura 3)

Opiskelijaurheiluseurojen jäsenet ovat mukana seurojen toiminnassa yhteisöllisyyden ja opiskelijamaailmaan sopivan arvomaailman vuoksi. Seuran aate ja henki muodostuvat pitkälle edellisten tekijöiden kautta. Luonnollisesti tietyn lajin harrastaminen kiinnittää seuraan, mutta oheistoimintojen kautta rakentuva yhteisöllisyys on vahva mukana pitävä tekijä. Vastauksissa tämä näyttäytyi kannustavana ja luottavana ilmapiirinä sekä vastapainona opiskelulle ja työlle. Tämä tiivistyi hyvin eräessä näkemyksessä: ”Voidaan tehdä rennosti ja vapautuneesti hymyillä. Pitää hauskaa, nauttia yhdessä tekemisestä, sellaista vastapainoa.” (Haastateltu seura 5) Lisäksi kavereiden ja hyvän mielen nähtiin olevan tärkeitä asioita. Myös opiskelijoiden ja henkilökunnan yhteinen harrastus samassa tilassa oli tärkeä asia. ”Meillä käy myös tutkijoita ja professoreita, eli sekoittuu aika hyvin.” (Haastateltu seura 6) Kokonaisuudessaan seuraava lause tiivistää hyvin arvoja sekä toiminnan henkeä: ”Pyritään ottamaan kaikki ihmiset mukaan toimintaan kilpailemaan ja kokeilemaan.” (Haastateltu seura 2)

Yksi yhteisöllisyyttä hahmotettaessa esiin tullut elementti oli kaveripiiri. Seurojen jäsenistön keskuudessa oli havaittavissa yhtenä yhteisöllisyyden muodostajana seurojen si-

sällä muodostunut kaveripiiri. Tämä tuli esiin varsinaisessa lajitoiminnassa sekä sen ulkopuolella. Sitä voidaan vastausten perusteella pitää todella tärkeänä rakenteena opiskelijaurheiluseurojen toiminnassa. Kaverisuhteista muodostui siis pitkiä ja myös opiskelijoita ja henkilökuntaakin yhdistäviä, kuten seuraavat näkemykset hyvin kuvaavat: ”On sellainen iso kaveripiiri, johon käsittäisin, että kaikki kuuluvat.” (Haastateltu seura 2) ”...siis kyllä meillä tosi pitkäaikaisia kaverisuhteita syntyy. Myös rajat ylittävää, että opiskelijoiden ja henkilökunnan välille muodostuu myös kaverisuhteita.” (Haastateltu seura 4) Hyvän ilmapiirin todettiin olevan yksi tekijä, joka muodostaa kaverisuhteita.

”Pitkäkestoinen ja yhteisöllinen harjoittelu. On paljon porukalla tekemistä, vaikka on yksilölaji. Yhteisöllisyys painottuu. Kaverit ja hyvä fiilis. Kannustetaan kaveria päivästä riippumatta. Mukava paikka olla. Yhteisöllisyyteen liittyy myös korkea Luottamus treenikaveria kohtaan, se tuntuu kiihdyttävän yhteisöllisyyttä ja tunteita. Koetaan yhdessä vahvojakin tunteita. Hiki ja hymy vuodesta toiseen. Porukkaa käy edelleen ensimmäiseltä alkeiskurssilta vuodesta 2000 lähtien.” (Haastateltu seura 1)

5.5 Opiskelijaurheiluseurojen toiminnan mahdollisuudet ja potentiaali korkeakouluympäristössä

Liikuntamahdollisuuksien ja sosiaalisen pääomaan lisääjä. Seuroilla olisi pääosin hyvä mahdollisuus järjestää kaikki seuran omaan lajiin liittyvä toiminta UniSportissa. Tämä tarkoittaa ohjattua lajitoimintaa, kursseja ja kilpailuja. Monen seuran toiminnassa avautuisi tämän ajattelun kautta selkeä polku aloittajasta eteenpäin hyvinkin pitkälle lajin piirissä, kuten yksi haastatelluista tiivistä:

”Me tarjotaan se kaikki mahdollinen ja eri aspektit siihen lajiin. Tarkoituksella se ainoa taho, joka tässä yhteydessä tarjoaa lajia. Ehdoton lajin tarjoaja täytenä kokonaisuutena.” (Haastateltu seura 1)

Liikuntatilat ja seurojen ohjaajaresurssit koettiin kuitenkin rajoitteena, jotta seura voisi täysin oman lajinsa sisällä tarjota mahdollisimman laajan kirjon harrastajan näkökulmasta: ”Kyllä meillä on mahdollisuus ottaa koko potentiaali. Ainoa, mikä rajoittaa tilat.” (Haastateltu seura 4)

Vastausten perusteella myös tässä yhteydessä nähtiin yhteisöllisyys, kaveripiiri ja sosiaalinen pääoma merkittävänä osana seuran toimintaa, varsinaisen liikunnan lisäksi. Opiskelijaurheiluseurojen rooli on ja olisi siis parhaimmillaan paljon laajempi kokonaisuus kuin pelkkä harjoitusvuoro.

Tämän perusteella Harjun kuvaama seuratoiminnan tarjoama sosiaalisuus on vahva argumentti, kun pohditaan opiskelijaurheiluseuratoiminnan laajaa roolia. Yksityistyvässä maailmassa sosiaalinen ja henkinen pahoinvointi on merkittävä ongelma, johon on mahdollista saada tukevia elementtejä sosiaalisuuteen rakentuvasta seuratoiminnasta. (Harju 2003, 45.) Seurojen rooli olisi tässä yhteydessä kiinnittää liikunnan kautta yksilöitä yhteisöllisyyteen. Esimerkiksi muualta muuttanut opiskelija voi löytää seuratoiminnan kautta yhteisön, jonka kautta kiinnittyä ja ankkuroitua laajemmin koko yliopistoyhteisöön ja ympäristöön. Tällä voi olla siis vaikutusta myös opintojen etenemiseen ja kokonaisvaltaiseen yksilön hyvinvointiin. Liikunnan kieli voi toimia välittäjänä myös eri kieli- ja kulttuuritaustojen osalta. Seurojen monet eri tehtävät voivat tarjota yksilöille tärkeitä rooleja, joissa he pääsevät hyödyntämään taitojaan ja osaamistaan osana seuran muodostamaa sosiaalista ja kulttuurista pääomaa. (vrt. Koski 2000a.) Seurojen vastaukset olivat tässä yhteydessä varsin yhteneväisiä. Kaikilla haastatelluilla oli näkemys siitä, että heidän seuransa voisi ottaa vahvan roolin UniSportissa.

”Joo ehdottomasti koko lajipaketti. Se on ollut hassua, että kurssit ovat olleet erillään. Meidän seuran jäsenet ovat viimeisen kymmenen vuotta pyörittäneet kursseja, Olisi fiksuja, että kurssitoiminta integroitaisiin meidän seuran toiminnan alle. Sitä kautta saisimme paremmin siirrettyä kursseilta lajista kiinnostuneita ihmisiä seuran toimintaan ja jatkosteppeihin lajin pariin.” (Haastateltu seura 6)

Resurssit. Opiskelijaurheiluseurojen resurssit muodostuvat vapaaehtoisista ja heidän osaamispääomastaan, liikuntatiloista sekä taloudellisista tekijöistä. Haastatelluissa opiskelijaurheiluseuroissa oli vapaaehtoisia toimijoita vähimmillään seitsemän ja enimmillään 25 seuraa kohden. Keskiarvo seuraa kohden oli noin 15 vapaaehtoista. Vapaaehtoisilla oli useita rooleja. Tehtävät sijoittuivat seuran hallitustyöskentelystä ohjaukseen ja valmennukseen. Lisäksi erilaisin tapahtumiin ja kilpailuihin osallistui tämän edellä mai-

nitun joukon lisäksi seurojen sisältä vapaaehtoisia. Osassa seuroista oli lisäksi hallinto-vapaaehtoiset ja ohjaajat erikseen. Osassa puolestaan kaikki vapaaehtoiset hoitivat tehtäviä hyvinkin monipuolisesti ja päällekkäisesti. Liikuntatilojen merkitys resurssina tulee esiin, kun opiskelijaurheiluseurat määrittelevät talouden näkökulmia sekä toiminnan tulevaisuutta.

Vapaaehtoisuus täysin korvaamatonta. Liikunnan kansalaistoimijoiden tuottama kulttuuri on monella tavalla merkittävää ja se tulee esiin vahvasti myös opiskelijaurheiluseurojen kohdalla. Urheiluseuroissa ihmiset synnyttävät tärkeää vapaaehtoisuuskulttuuria. Tätä kautta uudet sukupolvet ja tässä tapauksessa uudet opiskelijat kiinnittyvät opiskelijaurheiluseurojen historialliseen jatkumoon sekä nykyisyyteen. (vrt. Itkonen 2000b.)

Vapaaehtoisuus pitää yllä sosiaalista pääomaa, joka rakentuu seuratoiminnan kentillä. Vapaaehtoistyön alueella luottamus, sosiaaliset siteet ja verkostot ovat merkityksellisiä. Erityisesti urheiluseuratoiminnan piirissä nämä tekijät korostuvat. (Yeung 2002, 68–69.) Nämä rakenteet tulivat vahvasti esiin myös opiskelijaurheiluseurojen kohdalla. Yleistä vapaaehtoistoiminnan muutosta ei kuitenkaan ollut nähtävissä opiskelijaurheiluseuroissa. Vapaaehtoisuus näyttäytyi hyvin perinteisenä ja toimintaan sitoutuneena. Tässä yhteydessä vastaukset poikkeavat siis yleisestä Kosken kuvaamasta urheiluseuratoiminnan nykytilanteesta, jossa sosiaalisen kentän muuttuminen on vaikuttanut yksilölliseen sitoutumiseen. (vrt. Koski 2000b.)

Vapaaehtoisuuden merkitys koettiin seuroissa täysin korvaamattomana. Ilman vapaaehtoisia toimintaa ei olisi olemassa. Vapaaehtoisuuden nähtiin kuuluvan oleellisena osana monen lajin luonteeseen sekä yleensäkin järjestötoimintaan korkeakoulussa. Moni vapaaehtoinen seuratoimija halusi antaa takaisin uusille harrastajille, mitä oli itse saanut aloittaessaan. Joissain seuroissa vapaaehtoiset maksoivat jäsenmaksunkin, jotta pääsisivät ohjaamaan. Myös vahva itsensä kehittäminen koettiin tärkeäksi elementiksi vapaaehtoisuudessa. Lisäksi yhteisöllisyydellä nähtiin olevan vahva yhteys vapaaehtoisuuden motivaatiotekijöihin. Erään kamppailulajiseuran kohdalla seuraava vastaus kuvaa hyvin edellä mainittua ajatusmaailmaa:

”Semmoisista itämaisistä lähtökohdista, että korkein oppimisen taso on opettaminen ja että voi auttaa muita ihmisiä eteenpäin on kovempi juttu kuin mitä itse voi ikinä tehdä.” (Haastateltu seura 1)

Vapaaehtoisuus nähtiin vastauksissa yhteneväisesti elintärkeänä ja itsestään selvänä elementtinä. Vapaaehtoisuutta näyttää pitävän yllä intohimo lajia kohtaan sekä halu opettaa ja ohjata muita harrastajia. Pakko ei näkynyt millään tavalla tässä yhteydessä.

”Se on täysin korvaamaton. Meidän seura ei voisi toimia, jos meillä ei olisi vapaaehtoisia. Meillä on jopa sellainen rakenne, että ohjaajat maksavat jäsenmaksun, että pääsevät ohjaamaan. Ohjaajat käyvät toki meidän treeneissä. Vapaaehtoisia motivoi se halu antaa takaisin tälle yhteisölle ja viedä lajia eteenpäin ja tuoda siihen uusia asioita ja visioita. Tehdä siitä mahdollisimman hyvä paikka opiskelijoille treenata.” (Haastateltu seura 3)

”Motivoinnin osalta, niin sen hengen ja aatteen puolelta tulee se, että tämä on niin hauskaa ja sitä kautta virkistävää toimintaa, että haluaa olla mukana ja syvemmillä. Liittyy juuri tähän yliopistoyhteyden erityispiirteisiin eli ”kampus” on täynnä vapaaehtoistoimintaa. Ihmiset oletusarvoisesti olettavat, että totta kai tämä tehdään vapaaehtoisesti. Sen täällä vähän täällä ”kampuksella” tapa tehdä, se on mukavaa. Siitä saa sen hyvän fiiliksen ja sitä hyvää fiilistä voi jakaa muille.” (Haastateltu seura 5)

”Se on elintärkeä, kaikki perustuu vapaaehtoisuuteen. Seuraa ei olisi, jos ei olisi vapaaehtoisia. Hallitukselle ja jäsenille ei makseta palkkioita. Ihmisiä motivoi laji ja lajin pysyminen elossa. Totta kai myös se porukka ja se seura.” (Haastateltu seura 6)

Edellä esiin tulleet vapaaehtoisuuden merkitykset ja motivaatiotekijät helpottavat uusien vapaaehtoisten rekrytointia. Vapaaehtoiset rekrytoidaan lähes täysin omien seurojen sisältä ja heille ei makseta mitään palkkioita. Tähän asti vapaaehtoisia on ollut helppo saada mukaan toimintaan. Lisäksi seuran näkyvyydellä koettiin olevan merkitystä tässä yhteydessä ja sillä, että vapaaehtoisuuden polku toiminnan sisällä on muodostunut toimivaksi, kuten yksi seuran edustaja kuvaa: ”...siinä on sellainen hyvä 40 vuodessa kehitetty kaunis liukuhihnasyteemi.” (Haastateltu seura 3)

Jäsenistön erikoisosaaminen täydentää osaamispääomaa. Seurojen sisällä oli paljon myös erikoisosaamista, jota eri alojen opiskelijat ja henkilökunta pystyivät tuottamaan. Tätä kautta saatiin osajia esimerkiksi seuran taloushallintoon, viestintään, www-sivu-

jen ylläpitoon sekä lääkäreitä kilpailutapahtumien ensiapuun. Toiminnan ei katsottu ensisijaisesti nojaavan tähän, mutta sitä pidettiin erittäin käytännöllisenä seikkana. Tarvittaessa erikoisosaamista hankittiin seuran ulkopuolelta ja tämä liittyi lähinnä valmennukseen ja ravintoasioihin. Seurojen osaamistasoa pidettiin kokonaisuudessaan hyvällä tasolla. Lisäksi seurojen valmentajat ja ohjaajat kävivät vierailemassa muissa seuroissa ja muista seuroista vierailtiin vastavuoroisesti yliopiston seuroissa. Opiskelijaurheiluseurojen ohjauksen ja valmennuksen tason voidaan nähdä olevan hyvällä tasolla. Erityisesti kamppailulajiseurojen osalta ohjaajaksi ja opettajaksi kehittymiselle oli selviä kehityspolkuja. Myös vuosien varrella kertynyttä osaamispääomaa pidettiin merkittävänä. Seuraavassa tiivistyy hyvin opiskelijaurheiluseuroista löytyvä osaamisen kirjo.

"No meillä on esim. konkreettisesti lääkäreitä. Heitä on sitten käytetty esim. kisatapahtumissa EA-henkilöinä. Ainakin on osaavaa porukkaa. Meillä on myös liikunnanohjaajaksi valmistuneita ja aika monet on suorittanut näitä valtakunnallisia yhteisiä valmennustasoja (VOK-tasot) ja löytyy myös 2 ja 3 tason käyneitä. Pyritään kouluttamaan porukkaa, että olisi osaavia vetäjiä. Käytetään siis osaavia vetäjiä. Eri ihmisillä on myös erikoisosaamista esim. markkinoinnin osalta työn tai opiskelun puolesta. On kuvataiteilijoita, joita on hyödynnetty esim. 20-vuotisjuhlalogan suunnittelussa. Aina kun tiedetään, että joko joku osaa, niin pyritään sitä sitten hyödyntämään jollain tavalla. Ulkopuolelta ei seuran pyörittämiseen tarvita apua. Jos joku erikoisosaamista tai joku tosi spesifia tarvitaan, niin sitten on voitu ulkopuolelta pyytää apua." (Haastateltu seura 2)

Tässä yhteydessä opiskelijaurheiluseurat eivät poikkea Heinilän (1986) kuvaamasta mallista, jossa jäsenistöllä on urheiluseurassa keskeinen rooli. Tämän toiminnan tueksi seuran toimijat tarvitsevat vakautta, jatkuvuutta sekä perinteitä. Liialliset tai suuret muutokset voivat horjuttaa näitä toimintaedellytyksiä sekä jatkuvuutta. (Heinilä 1986, 15-19.) Muutoksia opiskelijaurheiluseurojen toimintaympäristössä oli kuitenkin selvästi havaittavissa. Suurin näistä muutoshaasteita aiheutui talouden aiheuttamista tekijöistä.

5.6 Opiskelijaurheiluseurojen tulevaisuus

Talous tiukalla ja liikuntatilat vähenemässä. Talous ja liikuntatilat muodostavat opiskelijaurheiluseurojen kannalta erittäin kriittisen kohdan. Talous liittyy hyvin vahvasti liikuntatilojen käyttöön. Ilman tiloja ei suurinta osaa urheiluseuratoiminnasta olisi. Liikuttamisen on aina tapahduttava jossain tilassa. Opiskelijaurheiluseurojen kohdalla tämä tarkoittaa pääsääntöisesti UniSportin liikuntatiloja. Näin muodostuu välitön yhteys tiloja hallinnoivaan ympäristöön. (vrt Itkonen 1996, 78, 277-279, 320.) Tätä kautta muodostuvat myös taloudelliset rajat seuran toiminnalle. Opiskelijaurheiluseurojen on rahoitettava liikuntatilojen vuokrat jollain tavalla. Jäsenmaksut olivat selvästi seurojen suurin tulonlähde. Taloudellisten paineiden vuoksi seurat näkivät, että jäsenmaksuja on korotettava tasaisesti. Haasteen muodostaa se, että opiskelijoiden maksukyky koettiin rajalliseksi ja jäsenmaksuja ei näin voida rajattomasti korottaa. ”Nyt ollaan siinä vaiheessa, että mietitään että seuraava nosto on kipurajoilla.” (Haastateltu seura 6) Ylioppilaskunnan toiminta-avustus koettiin tärkeäksi, mutta se ei ratkaise seuran taloutta. Seuroilla oli kuitenkin vahva tahtotila järjestää laadukasta toimintaa opiskelijoille ”...Välillä kysytään opiskelijoilta, mikä on raja. Se on tietysti aika yksilöllistä. Toivotaan, että kenenkään ei tarvitsisi rahan takia jäädä pois.” (Haastateltu seura 3) Seuroilla oli myös jonkin verran tuloja kilpailutoiminnasta ja satunnaisista tapahtumista ja esimerkiksi paitamyynnistä. Joitakin sponsoreita oli myös ja tätä kautta esimerkiksi alennettuja hintoja varustehankintoja ajatellen.

Seurojen harjoitusvuorot olivat UniSportin tiloissa ja tilojen merkitys koettiin erittäin tärkeänä asiana seuran toiminnan kannalta. Lisäksi varustetasoa pidettiin hyvänä. Erityisesti kamppailulajeja varten suunniteltu tatamisali koettiin ensiarvoisen tärkeänä, koska vastaavaa tilaa ei muualla seurojen toiminta-alueella ole. Seurojen toiveina oli nähtävissä, että nykytilanteen säilyttäminen olisi hyvä asia:

”Olosuhteet ovat tällä hetkellä pitkälti optimaaliset. Meillä on hyvään aikaan ja hyvä määrä vuoroja ja hyvillä sijainneilla. Toimii meille tosi hyvin. Jos ei tarvitsisi muuttaa tätä ikinä, niin se olisi hyvä.” (Haastateltu seura 3)

Talouden muutokset ovat kuitenkin vaikuttaneet tilojen käyttöön, vuorojen vähenemiseen ja sitä kautta myös jäsenmääriin. Näin tilojen käyttömahdollisuudet muodostavat oleellisen osan opiskelijaurheiluseuran toimintaa ja vaikuttaa monella tasolla. Pienetkin

muutokset harjoitusvuorojen kellonajoissa tai liikuntatiloissa vaikuttivat harrastusaktiivisuuteen. UniSportin tilavuokrat ovat kuitenkin monen seuran osalta kohtuullisia, joten ulkopuolisiin vuoroihin ei ole vielä täysin jouduttu turvautumaan. Liikuntatilojen ja harjoitusaikojen merkitystä kuvaa hyvin seuraava näkemys, kun seuran edustaja vertaa toimintaa aikoihin, jossa harjoitusajat sekä liikuntatilat olivat kyseisen seuran toiminnan kannalta nykyistä paremmat:

”Jäsenmäärä oli melkein tuplat verrattuna nykyiseen. Eli siitä, kun katsoo eron siihen, että treenit sijoitetaan useampaan saliin, niin ajat menevät enemmän äärihyökkäyksille tunnetusta prime-timesta, niin siitä näkee heti, mitä seuraa. Me tipahdettiin aika kovaa. Me ollaan nyt taas jäsenmäärässä nousussa. Kyllä se oli jossain vaiheessa huolestuttavaa katseltavaa. Porukkaa vaan häviää.”

(Haastateltu seura 1)

Muutosten aiheuttama kierre. Seurojen toiminnassa ja toimintaympäristössä on tapahtunut kahdenlaisia muutoksia. Toisaalta seurojen toiminta on laajentunut ja jäsenmäärä kasvanut, kun tarkastellaan viimeisen viiden vuoden ajanjaksoa. Toisaalta taas vuonna 2016 käyttöön otetut salivuoromaksut ja niiden vuosittaiset nostot ovat olleet erittäin suuri muutos seurojen toiminnan kannalta. Talouden muutokset koettiin merkittävinä myös siksi, että kaikki UniSportin myöntämät taloudelliset tuet ovat jääneet pois vuonna 2016. Osaksi seurat kokivat myös, että seurat olivat Yliopistoliiikunnan aikana enemmän osa yhteisen liikunnan järjestämisen organisaatiota kuin UniSportin aikana. Seurat kokivat, että eräänlaista etäännyttämistä oli havaittavissa ja, että seurojen toiminta jää UniSportin muun liikuntatarjonnan alle.

”Maksullisuus on vaikuttanut todella paljon seuran budjettiin. Sitä ei voi olla korostamatta. Kyllä se on oikeasti tosi merkittävä juttu. Ollaan jouduttu miettimään uudelta kantilta koko seuran toiminta. Haaste on siinä, jos vuoromaksut nousevat ja jäsenmäärä laskee, niin siinä on ristiriita.” (Haastateltu seura 2)

Maksullisten harjoitusvuorojen vuoksi moni seura on joutunut vähentämään harjoitusvuorojen määrää tai etsimään vuoroja muualta. Seurojen jäsenmaksuja on nostettava, mutta vähitellen myös jäsenten määrä vähenee, koska opiskelijajäsenillä on rajalliset mahdollisuudet maksaa nousevia jäsenmaksuja. Tarjonnan pelätään seurojen osalta rajautuvan jatkossa vain maksukykyisille opiskelijoille, kuten yksi haastatelluista arvioi:

”Tietenkin joudutaan koko ajan nostamaan jäsenmaksuja eli opiskelijoilta vedetään suoraan lompakosta. Tarkoittaa sitä, että kasvu on hitaampaa. Jos niin kuin ajatus olisi se, että hyödyntäisi resurssit maksimiin ja yrittäisi tarjota mahdollisimman laadukasta mahdollisimman monelle, niin tällä tavalla sitä lähinnä suppiloidaan vain osalle.” (Haastateltu seura 1)

Kuvattu tilanne lähestyy opiskelijaurheiluseurojen kohdalla Itkosen kuvaamaa yhteiskunnan muutosta, joka on johtanut pohdintaan kolmannen sektorin asemasta ja rakenteista. Vapaaehtoisuus, intressipolitiikka sekä kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen eivät enää ehkä olekaan toiminnan perusrakenteita. Palvelutarpeisiin vastaaminen, kilpailukyky ja tehokkuus nousevat vahvasti esiin. (Itkonen 2015.)

Opiskelijaurheiluseurat ovat pyrkineet vastaamaan muutoksiin, mutta vaihtoehdot koetaan rajallisina. Lähinnä keinoina ovat olleet jäsenmaksujen nostot sekä harjoitusvuorojen vähentäminen.

”No jäsenmaksuja korottamalla. Jäsenmaksut ovat nousseet viimeisen neljän vuoden aikana 100 prosenttia. Sitten on myös tehty progressiivisia muutoksia niin, että jäsenmaksut ovat vielä kalliimpia ei-opiskelijoille. On pyritty, että ei kohdistettaisi muutoksia opiskelijajäseniin seuran ideologian mukaan. Myös vuoroja karsimalla ja optimoimalla, mitkä ovat tärkeitä vuoroja. Haetaan balanssia, että jäsenistöä ei paljoa lähtisi.” (Haastateltu seura 6)

”No se on nopeasti mietitty. Jäsenmaksuihinhan se pääosin perustuu. Se on se meidän suurin tulonlähde. Niitä nostellaan sitten vähän väliä. Jäsenmaksuilla rahoitetaan. Ei voida jatkuvasti nostaa. Juju on siinä, että toimitaan yliopiston yhteydessä ja suunnataan opiskelijoille.” (Haastateltu seura 1)

Kuvattu tilanne aiheuttaa ristiriidan opiskelijaurheiluseurojen tahtotilan ja käytännön kanssa. Opiskelijaurheiluseurojen tavoitteena on järjestää matalan kynnyksen lajitarjontaa opiskelijaystävälliseen hintaan. Ympäristön muutokset johtavat kuitenkin tilanteeseen, jossa haasteisiin on vaikeata vastata. Jäsenmaksuilla on yhteys opiskelijoiden maksuvalmiuteen. Vastauksissa esiin tullut huoli jäsenmaksujen nostosta liittyy olennaisesti myös Kuntun ym. (2016) tutkimuksessaan esiin tuomaan trendiin opiskelijoiden toimeentulon heikkenemisestä. Syitä tähän ovat asumisen kalleus ja työmarkkinoiden epävarmuus.

Itse opiskelijaurheilueurojen kesken ei nähty olevan mitään varsinaisia konflikteja. Lähinnä harjoitusvuorojen kellonajat ja paikat voivat aiheuttaa yleistä keskustelua. Henkinen konflikti nähtiin olevan lähinnä talouden paineiden ja liikunnan järjestämisen väillä. Vastaukset olivat yhteneväisiä kaikkien seurojen suhteen tältä osin. Suuri huolenaihe on, miten järjestää opiskelijoille edullista ja laadukasta toimintaa, jos hintoja on nostettava ja vuoroja vähennettävä?

”Se hankala yhtälö, miten tarjota sopivanhintaista ja opiskelijaystävällistä hintaa ja toimintaa sekä selvittää jäsenmaksuista. On pohdittu, että onko varaa pitää neljää vuoroa, mikä on tällä hetkellä. Toistaiseksi pysytään siinä. Hankala yhtälö, mikä vaikuttaa seuratoimintaan.” (Haastateltu seura 2)

”Jäsenmaksun osalta koitetaan vuosittain kysellä muutamilta opiskelijoilta, että missä kipuraja on. Sen yli ei voi kauheasti mennä, koska kohta ei ole ketään maksamassa jäsenmaksuja. Vuokrahaman on kiinteä summa, joka ei riipu jäsenmäärästä. Joudumme arpomaan sen suhteen, missä balanssi menee ja koitetaan löytää taso, jossa on riittävästi jäseniä kattamaan vuokrat. Viidellä jäsenellä se ei onnistu. Sitä ei voi rajattomasti nostaa. Opiskelijoiden maksukyky on se raja.” (Haastateltu seura 3)

UniSport ei näyttäytynyt talouden leikkaajana, vaan talouden paineet yhdistettiin lähinnä yliopistotasolle. Seuratasolle tämä kuitenkin näyttäytyy konkreettisina toimina UniSportin välityksellä.

”...Ehkä se on se taloudellinen tilanne yliopistolla, mikä näkyy ja välittyy seuratoimintaan UniSportin kautta.” (Haastateltu seura 4)

Muutokset ja haasteet vaikuttavat myös seurojen tulevaisuuden suunnitelmiin ja visioihin. Suunnitelmat sisälsivät realismia, mutta myös positiivisia näkymiä. Tältä osin vastauksissa oli jonkin verran eroavaisuuksia.

Tahtoa kehittää sekä kaipuuta menneeseen. Seuroilla oli selviä kehittämissuunnitelmia, jotka liittyivät näkyvyyden parantamiseen ja toiminnan laadun sekä sisällön kehittämiseen. Tähän liittyi myös toive paluusta Yliopistoliikunnan aikaiseen yhteistyömalliin, jossa seurojen tarjoama liikunta rinnastuisi UniSportin palveluvalikoimaan paremmin.

Aiemmin esimerkiksi kamppailulajiseurojen kurssitarjonta oli Yliopistoliikunnan lajivalikoimassa muiden kurssien joukossa näkyvillä ja ohjaajille maksettiin myös palkkaa.

Realistisena tavoitteena ja toiveena kuitenkin nähtiin pitää nykyinen tilanne ja taso yllä. Jotkut seurat tosin näkivät valitettavan realistisena vaihtoehtona kehittymiselle ja tulevaisuudensuunnitelmille myös toiminnasta luopumisen. Vastaukset tässä yhteydessä olivat hyvin yhteneväisiä siinä suhteessa, että ylläpito nähtiin vähittäisvaatimuksena. Kehittämisideoissa ja suunnitelmissa oli sen sijaan hiukan enemmän hajontaa. Osalla seuroista näkyi selvästi taloudellisiin haasteisiin vastaaminen erilaisilla toimilla, kuten sponsorien hankinnalla. Osassa vastauksista välittyi myös kokemus väsyttävästä selviämistaistelusta.

”Varmaan se, että pitäisi pystyä paremmin näkemään paremmin se meidän tilanne ja toinen vaihtoehto, että seuraa ei ole. Viimeisessä syyskokouksessa hyvin nähtiin selvästi se, että vapaaehtoisilta lähtee motivaatio hoitaa sitä, kun se on sellaista selviämistaistelua. Kukaan ei sellaista jaksa. Sitten se ei enää ole mielekästä.” (Haastateltu seura 6)

”Me ollaan mietitty, miten toimintaa pystytään ylläpitämään vähintäänkin samana. Kuitenkin asiat muuttuvat jatkuvasti. Miten voidaan lisätä lajien moninaisuutta, miten voidaan madaltaa kynnystä kokeilla ja saada liikuntaa ilman, että tarvitsee miettiä, että uskaltaako mennä mukaan. Talouspuolen osalta voidaan miettiä sponsoreita ja sitä, miten talous muodostuu mahdollisimman kestäväksi ja tukee tätä toimintaa.” (Haastateltu seura 5)

”Meillä olisi halua kehittää lajitoimintaa vielä ammattimaisemmaksi, että meillä olisi kisaorganisaatio omana ja höntsäporukka omanaan. Pyrittäisi tarjoamaan seuran jäsenille ihan huipputreenimadollisuudet. Lisäksi jäsenistön kasvattaminen sitä kautta. Siitä lähdetään, että tulosrajoja ei ole.” (Haastateltu seura 4)

Realistisia visioita. Seurat näkivät ympäristön realiteetit hyvin selkeästi ja ajatuksia luovuttamisestakin oli havaittavissa, kuten edellä tuli esiin. Visiot seurojen toiminnasta lähivuosien päähän olivat kuitenkin yleisesti varsin eteenpäin suuntautuneita ja positiivisia. Jäsenmäärää pyrittiin nostamamaan ja palauttamaan esimerkiksi menestysvuosien

tasolle. Kilpailutoimintaa haluttiin vahvasti kehittää ja yleisesti kehittää laatua ja monipuolisuutta. Lisäksi seurat toivoivat, että seurojen osaaminen saataisiin paremmin käyttöön osana UniSportin liikuntapalveluja. Myös tavoite nykytilan ylläpidosta nähtiin tavoiteltavana visiona jo itsessään. Vastauksissa näkyi myös opiskelijaurheiluseuratoiminnan nostaminen paremmin esiin koko korkeakoulukentässä. Kokonaisuudessaan visiot olivat hyvin realistisia. Pitkä käytännön kokemus urheiluseuratoiminnasta korkeakouluympäristössä ja koetut muutokset näkyvät vastauksissa.

”Päästäisiinkö me takaisin siihen tuplaan. Se on todettu, että se harrastajamäärä voidaan tuollaisessa salissa pyörittää ilman, että joudutaan pilkkomaan, niin on 80-100 aktiivisen harrastajan määrissä. Sieltä myös kasvaa aktiivisia veittäjiä ja se mahdollistaa kasvun. Harrastajamäärät olisi kiva saada takaisin aiemmalle 80-100 tasolle. Homma toimii samalla vaivalla. Mieluummin kasveetaan kuin näivetytään. Näivettyminen ei kiinnosta. Jos nykyisen porukan puolittaa, niin se ei ole enää seuratoimintaa. Sitten se on vain potkurinki ja seuraorganisaatio on hukkaan heitettyä toimintaa. Lähellä on käyty. Menee hukkaan.”
(Haastateltu seura 1)

”Toivoisin, että meillä olisi edelleen vähintään kolme ohjattua treeniä viikossa. Samankokoinen aktiivinen jäsenistö. Sosiaalista toimintaa, kuten tähänkin asti on ollut. visio olisi, että toiminta pysyisi ennallaan ja toiminta kehittyisi ja puitteet eivät muuttuisi ihan liian paljon. Ei päästäisi kuihtumaan ja mitään katastrofeja tapahtuisi. Visio säilyä hengissä.” (Haastateltu seura 3)

”Seuran visio on olla pystyssä ja palvella edelleen tarkoitustaan. Mehän ollaan oltu seurana myös aktiivisia esim. OSM-kisojen järjestäjänä. Me voidaan tuoda hyvin helposti lisäarvoa kilpailujen järjestäjänä. Jos Suomeen luotaisiin aktiivisempi yliopistourheiluympäristö, niin uskoisin, että meidän tyyppinen seura olisi tosi keskeinen yhden lajin osalta. Myös muiden yliopistojen kanssa voitaisiin olla aktiivisia ja sopia asioista. Sellainen olisi tosi hienoa. Seuran hallituksen on tarkoitus kehittää seuran toimintaa, mutta yksin ei oikein voi kehittää. Siitä tuleeekin se, että itseisarvo on vain pysyä. Eteenpäin ei silloin hirveästi mennä.”
(Haastateltu seura 6)

Uhkana toiminnan loppuminen. Seurat näkivät varsin yhteneväisesti, että suurimmat uhat toiminnalle olivat harjoitusvuorojen väheneminen, harjoitusvuorojen hintojen nousu sekä se, että vapaaehtoisia ei saada enää mukaan toimintaan ohjaajiksi ja valmentajiksi. Jatkumona tälle nähtiin yhtenä uhkana myös jäsenmäärän väheneminen. Talouspaineiden aiheuttama kierre muodosti näin siis suurimman uhkan toiminnalle, kuten alla olevista vastauksista on nähtävissä.

”Talous heijastaa aika paljon yleiseen yhteisöllisyyteen, kiinnostukseen ja fiilikseen pitkällä aikavälillä. Kuitenkin tällainen yliopistoseura vaatii palon talkoohenkeä ja sitä halua tehdä, jotta voidaan tehdä palkatta töitä yhteisen harrastuksen vuoksi. Se voi olla uhattuna.” (Haastateltu seura 6)

”Ehkä juuri vuorojen karsiminen eli maksut nousevat tai kellonajat huononevat. Vuorot ovat huonoon aikaan ja ei saada osallistujia. Ehkä myös se, että sarjoissa joukkueiden väheneminen on uhka. Sarjat ovat iso osa meidän toimintaa. On haastava lähteä pelaamaan muualle kuin UniSportin sarjaan.” (Haastateltu seura 5)

Vastauksissa tuli esiin myös ymmärrys siitä, että UniSportin liikuntatilat ovat monipuolisessa käytössä myös muiden lajien ja toimintamuotojen osalta. Tässä nähtiin myös pelkoa siitä, että opiskelijaurheiluseuratoiminta jää muun toiminnan varjoon, kuten yksi vastaajista arvioi: ”...onko joskus vaarana, että yksityiset isommat asiakkaat vievät enemmän ja enemmän tilaa ylioppilaskunnan ympäristössä toimivilta seuroilta?” (Haastateltu seura 5)

”Jos ne maksut vain nousee koko ajan, niin se on uhka. Jossain vaiheessa se yhtälö menee vain vaikeaksi. Mikäli jäsenmäärää ei pystytä kasvattamaan ja se vaikka vähenee, niin sen yhtälön miettiminen suhteessa vuoromaksuihin. Eli missä kohtaa ne käyrät menevät hankaliksi. Myös se, jos UniSportilla ei ole tarjota tiloja, vaikuttaa merkittävästi.” (Haastateltu seura 2)

Kosken (2000b) mukaan liikunnan kansalaistoimintaan osallistumisen on oltava mielekästä, miellyttävää ja kiinnostavaa. Tekeminen on koettava merkitykselliseksi, mutta muutokset vaikuttavat tähän suuresti. Osallistuminen toimintaan vapaaehtoisten sekä jäsenistön kannalta voi olla muutoksen ajanakin mielekästä. Tämä vaatii kuitenkin sitä, että haasteisiin on voimavaroja vastata.

Vastausten perusteella uhkanäkymiin reagoiminen on tapa, jolla opiskelijaurheiluseurat pysyvät mukana korkeakoululiikunnassa. Seurat tarvitsevat vapaaehtoisia, jäseniä sekä kohtuuhintaisia liikuntatiloja toimintaa varten. Seurojen vastaukset olivat tässä yhteydessä yhteneväisiä. Eräs vastaajista tiivistääkin tämän asian juuri näiden teemojen ympärille: ”Se on sinänsä hassua, että ei me enempää tarvita. Tilat ja ajat ja vetäjät.” (Haastateltu seura 1) Vastauksissa voitiin havaita myös se, että vapaaehtoisten säilyttämisen lisäksi muihinkin haasteisiin on vastattava.

”Ensimmäinen on, että toimintaa ei ole ilman vapaaehtoisia. Toiminnan jatkuvuus on hyvällä mallilla vapaaehtoisten käsissä. Innokkaita osallistujiaakin on. Vuosittain tulee aina uusia. Voidaan myös laajentaa piiriä voimakkaammin, jos on tarvetta. Näyttää kuitenkin siltä, että tarvitsemme yritysyhteistyötä tai muuta yhteistyötä, mistä saadaan taloudellista tukea.” (Haastateltu seura 5)

Mukana pysymiselle nähtiin ehtona myös inhimilliset tekijät. Jos toiminnasta vastaaminen jää vain vähäiselle joukolle, niin kuormittumisen vaara on suuri.

”Tilat, jäsenet, vetäjät. Ihmiset ovat kiireisiä ja vähemmän aikaa jää vapaaehtoistoiminnalle. Vetäjien laadukkuus voi kärsiä. Toiminta ei saa henkilöityä ja näin kuormittaa yksilöä liikaa, ettei kukaan pala seuratoiminnassa loppuun.”
(Haastateltu seura 2)

Vastausten perusteella voidaan nähdä, että UniSportin yhteydessä toimivat opiskelijaurheiluseurat ovat vakavasti otettavia urheiluseuroja. Näissä seuroissa ohjaamisen ja opetuksen taso ovat korkealla ja vastaa jäsenistön toiveita. Opiskelijaurheiluseuroilla olisi myös mahdollisuuksia ottaa isompaa vastuuta korkeakoululiikunnan kentällä. Kiinnittyessään vahvasti omaan korkeakouluunsa nämä seurat ovat kuitenkin haavoittuvaisia lähiympäristönsä muutoksille. Erityisesti taloudelliset tekijät sekä liikuntatilojen käyttömahdollisuudet aiheuttavat huolia toiminnan tulevaisuudesta.

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Seuraavassa pohditaan, miltä korkeakouluympäristössä toimivat opiskelijaurheiluseurat näyttävät ilmiönä tämän tutkimuksen valossa. Lisäksi arvioidaan tutkimusasetelmaa, sen onnistumista ja käytännön hyötyjä sekä linkittymistä liikunnan yhteiskuntatieteiden kentälle. Lopussa tuodaan esiin myös aiheeseen liittyviä jatkotutkimusehdotuksia.

6.2 Tutkimustehtävän ratkaiseminen

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli hahmottaa opiskelijaurheiluseuroja ilmiönä. Tätä varten haastateltiin UniSportin kanssa yhteistyötä tekeviä opiskelijaurheiluseurojen avainhenkilöitä. Seurojen edustajilta haettiin vastauksia neljään eri teemaan. Opiskelijaurheiluseuroja paikannettiin urheiluseuratoiminnan, liikunnan kansalaistoiminnan sekä korkeakoululiikunnan kentälle. Lisäksi opiskelijaurheiluseurojen omaa näkemystään heidän roolistaan selvitettiin. Myös seurojen näkemystä siitä, miten UniSport näkee seurojen merkityksen, pyrittiin hahmottamaan. Neljänneksi haluttiin selvittää opiskelijaurheiluseurojen tulevaisuuden näkymiä.

Teoreettinen viitekehys tutkimuksen taustalle rakentui aikaisemmista tutkimuksista sekä kirjallisuudesta, jossa käsiteltiin liikunnan kansalaistoimintaa sekä urheiluseuratoimintaa mahdollisimman monista näkökulmista. Tämän lisäksi tarkasteltiin korkeakoululiikunnan rakenteita, jotta opiskelijaurheiluseuroja oli mahdollista paikantaa niiden lähimmässä viitekehyksessä.

Edellä mainittuihin tutkimustehtäviin saatiin tällä tutkimuksella vastauksia ja tietoa opiskelijaurheiluseuroista pystyttiin lisäämään ja joiltain osin myös muuttamaan. Teemahaastattelulla päästiin riittävään syvyyteen ja näin voidaan ajatella, että valittu tutkimusmenetelmä oli toimiva ja luotettava. Haastateltavia seurojen edustajia oli riittävästi, koska vastaukset olivat hyvin yhteneväisiä ja saturaatio näytti toteutuvan. Lisäksi haastatteluaineistoa kertyi riittävästi onnistunutta analysointia varten. Haastateltavat olivat erittäin hyvin perillä urheiluseuratoiminnasta ja sen linkittymisestä opiskelijamaailmaan. Tätä kautta vastaukset olivat erittäin analyyttisiä, mikä teki analyysivaiheesta luotettavan sekä kohtuullisen tiiviin. Haastateltavien vastaukset eivät poikenneet sivupoiluille, joten litterointivaihekin oli kohtuullisen nopea.

Jo haastatteluiden aikana pystyttiin tekemään nopeita ratkaisuja, jotka tehostivat keskustelua ja haastatteluiden syvyyttä. Haastateltavia olisi voinut olla vielä muutama enemmän, vaikka yhteneväisyys toteutuikin jo kahdeksalla haastateltavalla asianmukaisesti. Yksi lisähaastateltava olisi voinut olla myös tässä vaiheessa korkeakoululiikunnan edustaja, jolloin jo tässä vaiheessa olisi saatu myös vertailukohtaa opiskelijaurheiluseurojen näkemyksille.

Osa teemahaastattelun kysymyksistä voitiin todeta jo heti alkuvaiheessa turhiksi. Osa kysymyksistä puolestaan yhdistyivät sujuvasti toisiinsa. Toisaalta tämä yhdistäminen toi joihinkin vastauskokonaisuuksiin hiukan toistoa. Osaltaan tähän joustavuuteen vaikuttivat myös oma esiymmärryksen aiheesta, pitkä työkokemus opiskelijaurheiluseurojen parissa sekä ehkä merkittävimpana erittäin hyvät haastateltavat. Analyysimenetelmänä sisällönanalyysi tuotti loogisesti tuloksia, jotka voitiin useilla analyysikerroilla varmistaa mahdollisimman samankaltaisiksi. Lisäksi hermeneuttinen prosessi, jossa useaan kertaan palattiin alkuun ja tutkimuksen eri vaiheisiin tuotti johtopäätöksen, että teoreettinen viitekehys ja tutkimusaineisto tukivat valittua tutkimusasetelmaa.

Tutkimusprosessi oli jatkuva, jossa lyhyetkin työvaiheet muodostivat pitkällä aikajännteellä katsottuna toimivan kokonaisuuden. Ajatus eli siis koko prosessin ajan ja alitajunnalle sekä intuitiolle annettiin mahdollisuus työstää tutkimusprosessia. Toisaalta tutkimuskohteen läheisyyden suhteen oli syytä olla tarkkana, jotta ei ajauduttu edunvalvontamaiseen työskentelyyn, joka ei sovi välttämättä tutkimustoimintaan. Näillä edellä mainituilla tekijöillä voidaan ajatella olevan merkitystä myös tämän tutkimuksen luotettavuuden kannalta.

Liikunnan yhteiskuntatieteiden ja liikuntasosiologian kannalta ajateltuna tutkimustulokset hahmottavat opiskelijaurheiluseuraa ilmiönä sekä näiden seurojen lähintä kiinnittymisympäristöä. Terminä voisi tosin olla myös opiskelijaliikuntaseura, jolloin urheilun tuoma kilpailullisuuden kaiku jäisi vähemmälle. Termi opiskelijaliikuntaseura kattaisi ehkä kuvaavammin seuroissa tarjolla olevan laajan liikunnan kirjon.

6.2 Tulosten suhde aikaisempaan tutkimukseen ja taustateoriaan

Vakavasti otettavia urheiluseuroja. Tutkimustulosten suhdetta teoreettiseen viitekehykseen pohdittaessa tulee esiin muutamia merkittäviä eroja verrattaessa aiempaan urheiluseuratutkimukseen. Vastausten perusteella opiskelijaurheiluseurat voidaan ilmiönä paikantaa perustellusti vakavasti otettavien urheiluseurojen joukkoon, toisin kuin sijoittamalla niitä löyhien kevytseurojen ryhmään. Tätä voidaan pitää tämän tutkimuksen yhtenä merkittävimpänä tuloksena. Tämä perustuu siihen, että opiskelijaurheiluseurat näyttäytyivät vastausten perusteella sijoittuvan erittäin hyvin liikunnan kansalaistoiminnan ja urheiluseuratoiminnan viitekehyksessä urheiluseurojen ydinjoukkoon. Tätä kautta vahvistuu myös opiskelijaurheiluseurojen uskottavuus ja perustelu yhtenä liikunnan järjestäjänä korkeakoululiikunnan kentällä.

Aiemmin oppilaitosten urheiluseurat liitettiin samaan kevytseurojen kategoriaan kuin työpaikkojen ja kaveriporukoiden autonomiset ja ehkä jopa vain hetkelliset seurat. Tietoa näistä seuroista ei ole ollut, koska niiden kiinnittyminen lajiliittoihin ja muihin järjestöihin on ollut vähäistä. (vrt. Mäenpää, & Korkatti 2012, 17-21.) Tutkimuksen alussa esitetty oletus siitä, että opiskelijaurheiluseurat ovat enemmän tai jotain muuta kuin edellä mainittu kevytseura tai ”opiskelijahöntsä”, muuttui tämän tutkimuksen myötä.

Opiskelijaurheiluseurat eivät siis ole olemassa vain hetken tarkoitusta varten pienelle joukolle. Tästä kertoo osaltaan myös UniSportin piirissä olevien opiskelijaurheiluseurojen iät. Haastateltavissa seuroissa oli mukana jo 40 tai 50 vuoden taipaleen tehneitä rekisteröityneitä yhdistyksiä, jotka ovat jatkumona järjestäneet oman lajinsa liikuntatoimintaa ja kehittäneet sitä vuosien varrella. Tämän tyyppisiin urheiluseuroihin on mahdollista luottaa yhteistyökumppaneina. Lisäksi vuosien mittaan kertynyt osaamispääoma on yksi merkittävimpiä elementtejä, kun ajatellaan laadukkaan ja luotettavan liikuntatoiminnan järjestämistä. Pitkä sitoutuminen yliopistoon sekä tahtotila järjestää liikuntaa korkeakouluympäristössä ovat myös erittäin merkittäviä tekijöitä tässä yhteydessä.

Lisäksi vapaaehtoisuuden merkitys ja uskollisuus omaa seuraa kohtaan näyttäytyivät opiskelijaurheiluseuroissa hyvin perinteisenä. Nykyinen yhteiskunnallinen muutos ei ainakaan vielä näytä vaikuttaneen siihen, että intohimo lajiin, ohjaamiseen ja valmentamiseen olisi muuttunut yksilöidymmiksi projekteiksi, kuten Juote (2007) on kuvannut. Se, että osa opiskelijaurheiluseurojen ohjaajista maksaa jäsenmaksun, jotta pääsevät ohjaamaan, kuvaa intohimoa lajia kohtaan hyvin vahvasti. Lisäksi yhteisöllisyys näyttäytyi

ehkä hiukan vahvempana ilmiönä opiskelijaurheiluseurojen kohdalla, kuin miltä se näyttäytyy urheiluseurojen kohdalla yleisesti. UniSportin kanssa yhteistyötä tekevät opiskelijaurheiluseurat ovat vasta viime vuosina joutuneet kohtaamaan merkittäviä taloudellisia haasteita. Tämä voi osin selittää sitä, miksi opiskelijaurheiluseurojen aate ja aitous ovat pysyneet muuttumattomina näinkin pitkään.

Vahva paikantuminen korkeakouluympäristöön tuo myös haavoittuvaisuuden. Opiskelijaurheiluseurat ovat ympäristönsä ja kiinnittymisensä kautta kuitenkin haavoittuvia lähimmän ympäristönsä muutoksille. Esimerkiksi muutokset harjoitustiloissa tai taloudessa vaikuttavat hyvin nopeasti seuran toimintaan ja toiminta voi huonoimmassa tapauksessa loppua. Opiskelijaurheiluseuroilla ei ole esimerkiksi turvanaan liikuntalakeja vastaavaa seurojen toimintaa tukevaa perusideologiaa, jota kuntiin tai kaupunkeihin kiinnittyneillä urheiluseuroilla on. Ne opiskelijaurheiluseurat, jotka mahdollisesti kiinnittyisivät myös kunnan tai kaupungin liikuntatoimeen, olisivat todennäköisesti hiukan vahvemmalla pohjalla esimerkiksi liikuntatiloihin ja tukiin kohdistuvissa muutoksissa. Tosin tämä tarkoittaisi opiskelijaurheiluseuroille sitoutumista kunnan liikuntatoimen määritelmiin tuettavasta urheiluseuratoiminnasta. Monessa tapauksessa tämä tarkoittaa esimerkiksi junioritoimintaa, jota ainakaan UniSportin yhteistyöseuroilla ei ollut. Siirtyminen esimerkiksi kohti kunnallista liikuntatoimea johtaisi todennäköisesti opiskelijaurheiluseurojen eriytymiseen korkeakouluista. Näin opiskelijaurheiluseuroista tulisi mahdollisesti vähitellen normaaleja kuntatasolla toimivia urheiluseuroja, jos toiminta jatkuisi.

Urheiluseurojen toimintaympäristöllä on merkittävä riippuvuussuhde. Muutoksiin ja ympäristöön sopeutuminen on seuran toiminnan elinehto. Osalle seuroista löytyy aina oma lokeronsa. (Koski 1990, 83.) Muutokset johtavat uudelleen paikantumiseen. On tehtävä valintoja, jotka voivat johtaa torjuntaan tai hyväksymiseen. (Itkonen 1996, 79.) Osalle opiskelijaurheiluseuroja muutokset voivat aiheuttaa siirtymistä enemmän kohti yksityisiä liikuntamarkkinoita tai kuntien liikuntatoimia. Tämä johtaa todennäköisesti myös opiskelijaurheiluseurojen toiminnan taloudelliseen uudelleentarkasteluun.

Opiskelijaurheiluseurat tuottavat vaikeasti mitattavaa pääomaa. Taloudelliset paineet luovat kuvan kovenevasta yhteiskunnassa, jossa vain mitattava tehokkuus ja tuottavuus

näyttävät tuovan oikeutuksen ja perustelun eri toiminnoille. On kuitenkin hyvä muistaa, että ainakin tähän asti urheiluseuroissa tehtävää työtä on arvostettu ja pidetty edullisena tapana järjestää liikuntaa. Urheiluseuratoimintaan latautuu paljon taloudellisia resursseja. Jos näitä palveluja järjestäisi jokin muu taho kuin urheiluseurat, niin tarvittaisiin erittäin suuria taloudellisia panostuksia. (vrt. Koski 2000a). Opiskelijaurheiluseurojen mahdollisuudet tässä kilpailussa ovat kuitenkin valitettavan rajallisia. Vastauksissa esiin tulleet uhkakuvat toimintaedellytysten heikkenemisestä ovat hyvin realistisia ja opiskelijaurheiluseuratoiminnan taloudellisen tuottavuuden lisääminen on haasteellista.

Liikuntatarjonnan lisäksi opiskelijaurheiluseuratoiminnalla on erittäin merkittäviä rooleja sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden muodostamisessa. Yhteisöllisyys nousi esiin lähes kaikissa teemoissa liittyen opiskelijaurheiluseurojen toimintaan. Edellä mainittujen tekijöiden mittaaminen ja todistaminen ovat kuitenkin hyvin haasteellisia tehtäviä. Liikuntatoimintaa voidaan osoittaa kävijämäärinä ja vuokratuloina, mutta esimerkiksi yhteisöllisyyttä tai sosiaalista pääomaa ei voida mitata minään yksikköinä. Nämä tekijät eivät tule näkyviin mittareissa, joita esimerkiksi eri toimintojen taloudellinen perustelu saattaa edellyttää. Opiskelijaurheiluseurat pyrkivät järjestämään opiskelijanäkökulmasta edullista toimintaa, joten jäsenmaksujen kautta tuotot jäävät tietylle tasolle. Tämä vaikuttaa suoraan mahdollisuuksiin hankkia parhaita mahdollisia harjoitusvuoroja, mikä vaikuttaa puolestaan jäsenmääriin.

Liikunnan ja varsinkin urheiluseuratoiminnan rahallista arvoa on vaikea mitata ja esittää. Erilaisia laskelmia toki on olemassa. Liikunnan kansalaistoimijat ovat kiinnittyneinä organisaatioihin, jotka jakavat tiloja ja rahallista tukea. Haasteena on, että nämä organisaatiot joutuvat yhä enemmän osoittamaan taloudellista tulosta hetkellisesti tai lyhyellä aikajänteellä. Silloin perinteinen urheiluseuratoiminta voi jäädä jalkoihin esimerkiksi tila- ja tukiasioissa. Kävijämääriä voidaan aina osoittaa ja taloudellista etua ja hyötyä voidaan teoreettisesti laskea ja esittää. On kuitenkin pohdittava, onko liikunnan kansalaistoiminnan vaikuttavuutta syytä edes mitata millään taloudellisilla mittareilla. Voisiko liikunnan kansalaistoiminnan ja urheiluseuratoiminnan tuotos olla itseisarvo?

Arvovalinnat esimerkiksi seurojen liikuntatilojen jaossa ovat vaikeita. On hyvin vaikea määritellä, onko sadan hengen aktiiviliikkujien liikuntatunti arvokkaampi kuin urheiluseuran järjestämä tunti, jossa esimerkiksi vasta-alkajia saatetaan liikunnan pariin. Opis-

kelijaurheiluseurojen kurssitoiminnan ja muun ohjatun toiminnan rahallinen arvo voidaan toki laskea vastaavasti, kuten vapaaehtoistyön arvioita on yleisesti tehty. Se olisi kuitenkin vain teoreettinen arvio ilman käytännön tuottoa.

Yhteisöllisyys rakentuu todennäköisesti opiskelijoiden ja ympäristön yhteneväisen arvoja ja ajatusmaailman kautta. Tällaiseen toimintaan opiskelijan on oletettavasti helpompi kiinnittyä kuin korkeakoulun ulkopuolisiin urheiluseuroihin. Toki monien lajien huippuja kilpaurheilu vaatii erikoisseuransa, mutta osassa lajeissa tämä on hyvin mahdollista myös opiskelijaurheiluseuroissa. Vastausten perusteella opiskelijaurheiluseuroissa oli tarjolla monia eri tasoja, joihin tulla mukaan. Tämä voi madaltaa kynnystä esimerkiksi jatkaa kesken jäänyttä harrastusta tai jopa aloittaa alusta. Yhteisöllinen ja samanhenkinen ilmapiiri voivat tässä yhteydessä olla merkittävässä asemassa.

Vastauksissa vahvasti esiin nousseen yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman liittymisen liikuntaan ja seuran toimintaan muodostavat rakenteita, joissa esimerkiksi yksinäisiä opiskelijoita voidaan saada mukaan merkityksiä luovaan toimintaan. Näillä tekijöillä on merkitystä myös, jos pohditaan opiskelijaurheiluseurojen mahdollisuuksia olla mukana lisäämässä liikuntaa korkeakouluissa perustellusti.

Opiskelijaurheiluseuratoiminnan tarjoaman liikunnan kautta opiskelija voi päästä kiinni yhteisöön ja välttyä esimerkiksi yksinäisyydeltä. Opiskelijaurheiluseuran ilmapiiri ilmentää vastausten perusteella oppilaitoksen arvomaailmaa, joten opiskelijoilla on todennäköisesti matala kynnys kiinnittyä samaan arvomaailmaan liittyvään toimintaan. Tosin on kuitenkin vaikea ennakoida tai todistaa, että esimerkiksi yksin paikkakunnalle muuttanut henkilö pääsee opiskelijaurheiluseuratoiminnan kautta yhteisöön mukaan, vie opinnot läpi aikataulussa, menestyy ja on jatkossa yhteiskunnalle tuottava yksilö.

Talouden uhat ja muutospaineet. Liikuntakulttuurin muutokset ovat ulottumassa myös opiskelijaurheiluseurojen toimintaan. Erityisesti taloudellisen tilanteen kiristyminen ja sen aiheuttama kierre näyttäytyi opiskelijaurheiluseurojen toiminnan näkökulmasta pahimmalta muutokselta ja uhkalta. Tilavuokrat vaikuttavat siihen, että jäsenmaksuja on nostettava, mikä puolestaan näyttää vähentävän jäsenistön määrää. Vastausten perusteella näytti hyvin vahvasti siltä, että varsinkin opiskelijajäsenten maksukyvyyn rajat ovat

koetuksella. Myös jatkuva paine toiminnan loppumisesta väsyttää seuratoimijoita. Vastauksissa tuli esiin myös kaupallisuuden nouseminen perinteisempien arvojen rinnalle. Yhteiskunnan taloudelliset muutokset ja paineet siirtyvät näin käytännön toimijoille.

Opiskelijaurheiluseurat näkivät taloustilanteen realistisesti ja siihen oli seuroilla myös kehityssuunnitelmia. On kuitenkin hyvä ymmärtää, että urheiluseurojen toiminta on hyvin monen tekijän summa ja varsin monitahoinen ilmiö. Onneksi yhdenkään toiminta-alueen kehittäminen ei ole turhaa kokonaisuuden kannalta. Taloushaasteisiin vastaaminen kehittää todennäköisesti myös muuta seuran toimintaa. (vrt. Heinilä & Koski 1991, 107.) Todennäköisesti opiskelijaurheiluseurojen toiminnassa tullaan olemaan tilanteessa, jossa jäsenmaksuja on korotettava ja käytännössä todeta, missä osallistumiskynnyksen raja kulkee.

Jää nähtäväksi, miten opiskelijoiden maksuhalukkuus näkyy muutostilanteessa. Aarresola (2019) kuvaa, kuinka saksalaisten Swiertzyn ym. (2018) tekemän tutkimuksen mukaan urheiluseurojen jäsenet olivat valmiita turvaamaan seuratoiminnan jatkuvuutta, jos seuraa kohtaa taloudellinen kriisi tai harjoitusvuorojen väheneminen. Erityisesti urheiluseuroissa, joissa oli suuri vapaaehtoisten määrä, halukkuus maksuhalukkuuteen oli suurempi. Opiskelijaurheiluseurojen kohdalla vastauksissa esiin tulleet maksujen nostamisen haasteet voivat osaltaan kuitenkin estää tätä selviytymisstrategiaa. Tosin Itkosen (2015) mainitsema liikunnan kansalaistoiminnan ennakoimattomuus voi tässä yhteydessä tuoda uusia toiminnan muotoja sekä rakenteita myös opiskelijaurheiluseurojen piiriin. Monet uudet toimintamuodot ovat kuitenkin ilmestyneet kentälle ennustamatta.

Ilmiö uhattuna tilakamppailussa. Opiskelijaurheiluseurojen roolia hahmotettaessa tuli vahvasti esiin lajiosaaminen ja tahtotila järjestää lajitoimintaa monipuolisesti. UniSportin piirissä toimivat opiskelijaurheiluseurat näkivät kuitenkin, että seurojen merkitystä ei täysin hahmoteta tai siinä on tapahtunut muutoksia.

Käytännössä tämä konkretisoituu liikuntatilojen käyttöön. Eräänlainen taistelu käytettävistä olevista liikuntatiloista ratkaisee hyvin paljon sitä, mitä kaikkea opiskelijaurheiluseurojen toiminnalla voidaan saavuttaa. Hyviin kellonaikoihin ja hyviin liikuntatiloihin sijoittuvalla toiminnalla on todennäköisesti mahdollisuuksia kasvaa. Haasteellisemmat harjoitusajat ja -tilat johtavat todennäköisemmin kierteseen, jossa kamppaillaan jäse-

nistä ja maksukyvyistä. Opiskelijaurheiluseuratoimintakin on tässä yhteydessä Bourdieun kuvaamalla sosiaalisen toiminnan kentällä kamppailemassa valta-asemista ja määrittelyoikeuksista. (vrt. Itkonen & Laine 2015.)

Yleisesti voidaan ajatella, että suurin osa ihmisistä haluaa liikkua siihen aikaan päivästä, milloin työssäkäynti ja opinnot sen sallivat. Näin siis ajallisesti hyvin paljon eri liikunnallisia toimintamuotoja toivotaan sijoittuvan samoihin kellonaikoihin ja rajalliseen määrään liikuntatiloja. Tämä puolestaan johtaa toiminnan arvojen pohdintaan eli, mikä on arvokkainta toimintaa parhaaseen aikaan. Ero voi kahden toimijan välillä olla hyvin pieni, mutta lopputuloksena voi olla toimijan kannalta eri liikuntatila tai kellonaika.

Onko opiskelijaurheiluseurojen tuottama pääoma riittävän merkityksellistä, jotta taistelussa tilasta pysytään mukana? Tiloja hallinnoiva toimija arvioi tämän merkityksen. Merkityksen ymmärtäminen puolestaan edellyttää laajaa käsitystä liikunnan kentästä. Toisaalta, vaikka käsitys toiminnan merkityksestä olisikin laaja, voivat ulkoiset paineet johtaa siihen, että lopputulos seuratoimijan näkökulmasta ei ole toivottava. Näkökulma vastaa Bourdieun konfliktiteoreettista näkökulmaa, jossa toimijat tavoittelevat sosiaalisen pääoman kentällä erilaisia panoksia, jotka lähtevät heidän intresseistään. Onnistumisen todennäköisyys punnitaan sen mukaan, kuinka paljon erilaista pääomaa kentällä on tavoiteltavissa. (vrt. Siisiäinen 1999, 89-90.) Ratkaisevaa opiskelijaurheiluseurojen näkökulmasta on se, saadaanko seurojen resurssit vastaamaan tavoiteltavia panoksia kentällä.

Liikuntamahdollisuuksien lisääminen korkeakouluympäristössä on todennäköisesti hyvin mahdollista opiskelijaurheiluseurojen kanssa. Tämä vaatii yhteistyötä ympäröivien toimijoiden kanssa sekä toimivia rakenteita. Opiskelijaurheiluseurojen toiminnalla voidaan täydentää korkeakoululiikunnan liikuntatarjontaa. Joissain korkeakouluissa opiskelijaurheiluseura voisi olla jopa ainoa liikuntatarjonnan järjestäjä.

Opiskelijaurheiluseurojen omat tulevaisuudennäkymät tukisivat sitä, että ne olisivat vahva osa liikunnan järjestämistä korkeakouluympäristössä, mutta toimintaympäristön muutokset muodostavat tälle haasteita. Erityisesti taloudellisen ympäristön muutokset yliopistolla nähtiin seurojen näkökulmasta erittäin isona haasteena. Jos resurssit kaventuvat, niin toiminta voi hiipua tai loppua. Näin opiskelijaurheiluseuratoiminta voi hävitä myös ilmiönä etenkin, jos korkeakoululiikunta opiskelijaurheiluseurojen lähimpänä toimintaympäristönä asteittain siirtyy lähemmäs kaupallisten toimijoiden mallia.

Hiipumisen tai lopettamisen vaihtoehtona voi olla myös muutokseen sopeutuminen. Toisaalta, jos korkeakoulu näkee liikunnan merkitykselliseksi toiminnaksi ja se näkyy esimerkiksi strategisena valintana opiskelijoiden ja henkilökunnan hyvinvoinnin kannalta, voi opiskelijaurheiluseurojenkin toiminnan ja tilojen subventointi olla jatkossakin mahdollista. Korkeakoululiikunnan pitäisi saada riittävää rahoitusta korkeakoululta, jotta eri tavoin järjestetty liikunta olisi mahdollista.

6.3 Tulosten yleistettävyys ja menetelmän rajoitukset

Opiskelijaurheiluseuratoiminta näyttäytyi ilmiöltä, joka kohtaa muutoksia. Lähiympäristön muutokset vaikuttavat opiskelijaurheiluseuroihin todennäköisesti nopeasti. Näin ollen kiinnittymishetki tutkimukseen on tärkeää. Opiskelijaurheiluseura ilmiönä voi olla myös katoava, joten ilmiön tutkimushetki voi olla hyvinkin ainutlaatuinen. Ilmiöstä saadaan kiinni hetkellisessä aikaikkunassa, johon vallitseva ympäristön tilanne vaikuttaa. Tämä voi myös vaikuttaa jonkin verran tulosten yleistettävyyteen. UniSportin kanssa yhteistyötä tekevästä opiskelijaurheiluseuroista saatiin hyvä kokonaiskuva vuodenvaihteessa 2018-2019.

Jos tutkimus tehtäisiin esimerkiksi syksyllä 2019, niin tulokset voisivat olla erilaisia. Tuloksissa on varmasti yleistettävyyttä opiskelijaurheiluseurojen toimintaan myös Suomen mittakaavassa, mutta vielä laajempaa kokonaiskuvaa varten tarvittaisiin ehdottomasti lisää tutkimusta ja isompaa, mahdollisesti kvantitatiivista otantaa. Tästä voisi taas jatkaa edelleen syvemmin kvalitatiivisen tutkimuksen parissa. Aikaresurssit ovat tosin aina rajoittavana tekijänä.

Triangulaatiota ei varsinaisesti päästy käyttämään tämän tutkimuksen yhteydessä täydellisesti. Sitä kohti tosin pyrittiin pääsemään. Se on ehdottomasti yksi luotettavuutta lisäävä tekijä. Jos tässä yhteydessä olisi käytetty opiskelijaurheiluseurojen lisäksi korkeakoululiikunnan henkilökuntaa informantteina tai käytetty lisäksi määrällistä tutkimusotetta joiltain osin, olisi päästy triangulaatioon. Jatkotutkimuksien kohdalla tätä olisi ehdottomasti käytettävä. Varsinkin, jos tavoitteena olisi selvittää opiskelijaliikunnan tai opiskelijaurheiluseurojen tilaa koko Suomen tasolla.

Tämän tutkimuksen osalta tutkimusasetelmaan ja –menetelmään liittyi siis jonkinasteinen rajoitus yleistettävyydestä. Kvalitatiivisella menetelmällä ja teemahaastatteluilla

saatiin kuitenkin syvällinen käsitys opiskelijaurheiluseurojen toiminnasta UniSportissa kuuden seuran osalta. Ilmiöstä saatiin kiinni ja yhtäläisyyksiä koko Suomen opiskelijaurheiluseurojen todennäköisesti on, koska liikutaan korkeakouluympäristössä ja opiskelijamaailmassa. Tämä tutkimus voitaisiin hyvin toistaa tarkasti myös toiselle kohdejoukolle, eli menetelmällisesti ei ole kyse ainutkertaisesta tavasta toimia. Opiskelupaikkakuntien osalta on kuitenkin varmasti eroja. Ilmiö on myös hyvin vahvasti yliopistoihin painottuva. Ammattikorkeakoulujen opiskelijaurheiluseuratoiminnan rakenteet oletettavasti poikkeavat myös perinne-erojenkin vuoksi.

6.4 Käytännön hyödyt ja kehittämissuhteet

Käytännössä tutkimuksen tuloksia päästiin hyödyntämään heti tulosvaiheen analyysin jälkeen. Ajankohtaisia tuloksia voitiin käyttää perusteluina ja argumentoinnissa liittyen esimerkiksi liikuntatilojen käyttösuunnitelmiin. Myös opiskelijaurheiluseurojen kentältä koko UniSportin osalta saatiin tutkimustuloksia vahvistavia käsityksiä liittyen juuri tilankäyttösuunnitelmiin. Tutkimustulokset eräällä tavalla saivat luotettavuutta myös käytännön kautta. Jatkossa tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää opiskelijaurheiluseuratoiminnan perusteluna eri suunnittelu- ja kehittämissuhteissa. Tutkitun tiedon kautta ei tarvitse kehittää ja suunnitella toimintoja vain luulojen ja oletusten varassa.

Tutkimustulosten perusteella liikuntatiloihin liittyvät teemat ovat vahvasti osa opiskelijaurheiluseurojen arkea. Jotta liikuntatilojen monipuolista käyttöä myös korkeakoulun ulkopuolella voitaisiin hyödyntää, niin olisi hyvä vahvistaa ja avata yhteyksiä kuntien liikuntatoimiin. Opiskelijaurheiluseurojen merkitystä liikuttajina tulisi perustella myös muun julkisen sektorin suuntaan, jotta opiskelijaurheiluseurat pääsisivät esimerkiksi kuntien liikuntatoimien avustusten sekä harjoitusvuorojen piiriin ja että nämä seurat tunnustettaisiin paremmin. Osa opiskelijaurheiluseuroista joutuu maksamaan tällä hetkellä kalleinta hintaa kuntien liikuntatiloista, kuten yritykset, kaveriporukat ja muut yksityiset toimijat. Jos opiskelijaurheiluseurojen toimintaedellytykset halutaan turvata, niin tämä tarkoittaa kohtuuhintaisia harjoitustiloja sekä kohtuullisiin kellonaikoihin sijoituvia vuoroja.

Kaikissa korkeakouluissa ei tällä hetkellä ole mahdollisuuksia järjestää liikuntapalveluita esimerkiksi liikuntatilojen puutteen vuoksi. Opiskelijaurheiluseura voisi olla joissakin näissä tapauksissa hallinnollisesti kevyempi vaihtoehto pääsyyn muiden toimijoiden liikuntatiloihin ja tätä kautta toimintakulttuurin aloittamiseen. Tämä vaatii luonnollisesti aktiivisia toimijoita ja tahtotilaa, varsinkin jos toiminta joudutaan aloittamaan alusta. Mahdollisesti yhteistyö ja kumppanuus korkeakoulun ja paikallisten urheiluseurojen kanssa voisi myös avata mahdollisuuksia. Jokin seuran jaosto tai yksittäinen harjoitusvuoro voisi mahdollisesti olla suunnattu korkeakoulun opiskelijoille ja henkilökunnalle. Ohjauksen taso ja turvallisuus tulee kuitenkin ehdottomasti varmistaa ennen toiminnan aloittamista, jotta kokeiluista ei tule lyhytikäisiä.

Vastausten perusteella opiskelijaurheiluseurat tekivät yhteistyötä eri tahojen kanssa jonkin verran. Tässä on yksi mahdollisuus tehostaa toimintamahdollisuuksia tulevaisuudessa. Jatkossa opiskelijaurheiluseurojen on todennäköisesti lisättävä eri yhteistyömuotoja muiden alueen urheiluseurojen ja liikunta-alan toimijoiden kanssa. Isommat seurat lajijaostoinen tai seurojen yhdistymiset voisivat tuottaa vahvempaa jalansijaa opiskelijaliikunnan kentällä. Yhteistyötä on myös syytä tehostaa ylioppilas- ja opiskelijakuntien suuntaan, jotta tietoisuus opiskelijaurheiluseurojen toiminnasta leviäisi mahdollisimman hyvin opiskelijoiden joukkoon.

On tärkeää, että toimijat eri tasoilla ymmärtävät liikunnan kansalaistoiminnan ja opiskelijaurheiluseurojen merkityksen, rakenteet sekä välitykset tämän ilmiön ympärillä. Liikunnan kansalaistoiminta nähdään myös vuoden 2018 Valtioneuvoston liikuntapoliittisessa selonteossa merkittävänä ja kehittämisen arvoisena liikuntakulttuurisena toimintana. Tavoitetilana nähdään, että valtaosa liikunnasta organisoituisi juuri autonomisen liikunnan kansalaistoiminnan kautta ja osallistumismahdollisuudet olisivat mahdollisimman laaja-alaiset ilman yksilöiden taloudellisia esteitä. Vastuu toiminnan kehittämisestä jakautuu niin yhteiskunnan kuin liikunnan kansalaistoimijoiden vastuulle. (Valtioneuvoston liikuntapoliittinen selonteko, 34.) Kyseessä on näin siis ajankohtainen ja perusteltu ilmiö.

Opiskelijaurheiluseuratoiminnan kehittäminen voi vaatia myös uusien innovaatioiden ja ajatusmallien syntyä. Opiskelijaurheiluseuratoiminnan ympäristössä on lukuisia rakenteellisia aukkoja, joita voidaan avoimella ja luovalla suunnittelulla täyttää. Tämä vaatii

ulostuloa suljetuista piireistä uusiin foorumeihin ja verkostoihin, joissa ideoita ei tyrmätä ja luovuus saa vapaata tilaa. (Harmaakorpi & Melkas 2008, 7.) Esimerkiksi opiskelijaurheiluseuratoiminnan kehittämistä varten voitaisiin perustaa suunnitteluryhmiä, joissa eri korkeakoulujen seuraedustajat voisivat vaihtaa ideoita ja näkökulmia.

Opiskelijaurheiluseurat kannattaa ehdottomasti ottaa mukaan suunnitteluun korkeakoulujen, korkeakoululiikunnan ja muiden toimijoiden kanssa, yhteissuunnittelun tapaan. Näin päästään Suomen (1998) kuvaamaan intressiryhmien väliseen merkitykselliseen vuoropuheluun. Samalla mahdollistetaan myös mahdollisimman hedelmällinen erilaisien näkökulmien esiin saattaminen. (Suomi 1998, 30.) Opiskelijaurheiluseurat on hyvä ottaa aidosti suunnitteluun mukaan asiantuntijoina. Myös vanhoista toimintatavoista pitää olla valmiutta luopua, jotta mahdollisesti jotain uutta voitaisiin luoda. (Salmikangas 2004.)

Liikunnan kansalaistoiminnan parissa toimivat eivät toki itsekään voi vain kritiikittömästi ajatella kaiken tapahtuvan ja olevan valmiina. Seurojen toimintaan osallistuvat eivät ehkä myöskään ajattele, mitä rakenteita toiminnan taustalla on. Toiminta voi näyttäytyä jäsenille itsestäänselvyytenä. Liikunnan kansalaistoiminnalle ei voida asettaa toisaalta liikaa velvoitteita, koska vapaaehtoisuuteen perustuva toimintakenttä voi silloin joutua liian kovan paineen alle. Liikunnan kansalaistoiminnasta saadaan yhteiskunnallisesti paras anti irti, kun kaikki sen ympärillä olevat toimijat ymmärtävät merkitysrakenteet oikein.

Liikunnan järjestäminen opiskelijaurheiluseurojen toiminnan kautta on parhaimmillaan tehokasta ja edullista korkeakoulun näkökulmasta, mutta se voi myös kuormittaa seura-toimijoita liikaa. Minkään sektorin ei tulisi yksin jäädä kehittämään toimintaa, vaan julkista ja kolmatta sektoria tarvitaan yhdessä luomaan mahdollisimman hyvät puitteet liikunnan kansalaistoiminnalle myös korkeakoulutasolla. Myös kaupallinen sektori voi olla hyvä kumppani edellä mainittujen mukana.

6.5 Jatkotutkimushaasteet

Liikunnan kansalaistoiminnan perusteiden merkitysrakenteiden ja dynamiikan ymmärtämiseen tarvitaan tutkimusta. Tutkimus hyödyttää perustellusti kaikkia liikunnan kan-

salaistoiminnan parissa toimivia. (Koski 2000b.) On erittäin tärkeää, että liikunnan kansalaistoimijat ja niiden ympärillä oleva hallinto ymmärtävät tutkimustiedon merkityksen. Ympäristön on myös hyvä ymmärtää, mitä seuratoiminnalta voi vaatia ja edellyttää. Vapaaehtoisilla toimijoilla ei välttämättä ole mahdollisuutta kuitenkaan toteuttaa sitä kaikkea, mitä seuroilta nykyään toivotaan ja edellytetään.

Tämän tapaustutkimuksen myötä heräsi muutamia jatkotutkimusaiheita, joita voisi hyödyntää laajemmassa mittakaavassa. Yksi näistä on laajempi selvitys opiskelijaurheiluseuroista koko Suomen tasolla, kuten aiemmin oli jo esillä. Korkeakouluissa on erilaisia liikuntamahdollisuuksia ja perinteitä. Näiden vaikutusta opiskelijaurheiluseuroihin ja yleensäkin urheiluseuratoiminnan järjestämiseen erilaisissa korkeakouluissa olisi mielenkiintoista pureutua tutkimaan. Tapaustutkimuksen kautta lisättiin ymmärrystä ilmiöstä, mutta tutkimuksen edetessä nousi havaintoja myös opiskelijaliikunnan tilanteesta. Opiskelijaliikunta ei Grénmanin ym. (2018) mukaan ole laajasti tutkittu. Opiskeluaika on kriittinen hetki liikunnan aloittamisen tai lopettamisen suhteen. Myös Valtioneuvoston vuoden 2018 liikuntapoliittisessa selonteossa esiin nostettu opiskelijoiden liikuntamahdollisuuksien kehittäminen nosti esiin muutamia tähän aiheeseen liittyviä jatkotutkimusaiheita.

Opiskelijaliikunnan merkitystä, asemaa sekä tähän vaikuttavia taloudellisia paineita olisi hyvä selvittää. Tähän voisi tuoda näkemystä myös selvitys opiskelijaliikunnan muutoksesta 2000-luvulla tai jopa koko opiskelijaliikunnan historian ajalta, akateemisesta urheilusta liikuntakeskuksiin. Näillä aihealueilla on linkityksensä myös opiskelijaurheiluseurojen toimintaan ja mahdollisuuksiin.

Kaupallisuuden esiin nouseminen tuotti ajatuksen myös siitä, miten urheiluseurat ja kaupallinen sektori voisivat tuottaa yhdessä liikuntaa. Jos ajatellaan, että korkeakoululiikunta vastasi aiemmin enemmän kunnallista liikuntatoimea ja siihen liittyvää urheiluseurayhteistyön tapaa, niin uusi ajatus voisi olla enemmän kaupallisen toimijan ja urheiluseuran yhteistyön selvittäminen. Olisi mielenkiintoista selvittää, missä määrin kaupalliset liikuntakeskukset tekevät yhteistyötä paikallisten urheiluseurojen kanssa, vai tekevätkö ollenkaan? Onko vastaavia malleja suunnitteilla ja miten ne voisivat toimia? Näillä seikoilla olisi yhteyttä myös tulevaisuuden opiskelijaurheiluseurojen toiminnan kannalta. Liikuntapalveluiden tuottamiselle korkeakouluympäristössä joka tapauksessa

on perustellusti tarvetta ja erilaisia toimintamalleja tulee todennäköisesti olemaan käytössä myös jatkossakin.

LÄHTEET

- Aarresola, O. 2018. Urheiluseuran vapaaehtoistyö lisääntyy pakon edessä. *Liikunta & Tiede* 55, 4/2018. 88.
- Aarresola, O. 2019. Urheiluseuran muutostilanne nostaa jäsenmaksun maksuhalukkuutta. *Liikunta & Tiede* 56, 1/2019. 76-77.
- Ansala, J. 2011. Korkeakoululiikunta edistää opiskeluintoa. Teoksessa Kunttu, K. Komulainen, A. Makkonen, K. Pynnönen, P. (toim.) *Opiskeluterveys*. Porvoo: Duodecim. 143-144.
- Ansala, J. Opiskelijaurheiluseurojen määrät. Sähköposti. 11.12.2018
- Billis, D. 2010 *Hybrid organizations in the third sector. Challenges for practice, theory and policy*. Basingstoke, Hampshire, UK: Palgrave Macmillan
- Clarkeburn, H. Mustajoki, A. 2007. *Tutkijan arkipäivän etiikka*. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino
- Eskola, J. Suoranta, J. 2008. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Jyväskylä: Vastapaino
- Giddens, A. Sutton, P. W. 2017. *Sociology*. 8th edition. Cambridge: Polity Press.
- Globaali vaikuttaja – yhdessä. UniSportin toimeenpanosuunnitelma vuodelle 2019. Kaudella 2017-2020.
- Grénman, M. Oksanen, A. Löyttyniemi, E. Räikkönen, J. Kunttu, K. 2018. Mikä opiskelijoita liikuttaa? – Liikunnan merkitykset ja niiden yhteys koettuun hyvinvointiin ja liikunnan määrään. *Liikunta & Tiede* 55 (2–3), 94–101.
- Harisalo, R. 2009. *Organisaatioteoriat*. Tampere: Tampere University Press.
- Harju, A. 2003. *Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet*. Vantaa: Kansanvaalistuseura.
- Harju, A. 2007. Aarre loistamaan. Teoksessa Harju, A. (toim.). *Kansalaistoimintaan kätketty aarre*. Espoo: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry., 12-16.
- Harmaakorpi, V. Melkas, H. 2008. *Innovaatiopolitiikkaa järjestelmien välimaastossa*. Helsinki: Kuntatalon paino.

- Hyypä, M. T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä; Sosiaalinen pääoma ja terveys. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Heikkala, J. Koski, P. 2000. Järjestöt, kulttuurit ja merkitykset. Teoksessa Itkonen, H. Heikkala, J. Ilmanen, K. Koski, P. (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta; Muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Tampere: Tammer Paino, 110-117.
- Heikkala, J. 2000. Liikunnan järjestökentän muutokset ja toimintaympäristö. Teoksessa Itkonen, H. Heikkala, J. Ilmanen, K. Koski, P. (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta; Muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Tampere: Tammer Paino, 120-121.
- Heinilä, K. 1986. Liikuntaseura sosiaalisena organisaationa. Tutkimuksia 38/1986. Jyväskylän yliopisto, liikuntasuunnittelun laitos.
- Heinilä, K. 2018. Minne menet Suomen urheilu. Kilpavarustelusta kestävään kehitykseen. Helsinki: Into Kustannus.
- Heinilä, K. Koski, P. 1991. Suomalainen liikuntaseura. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 125. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Helander, V. 2002. Kolmas sektori. Saarijärvi: Gaudeamus
- Hyypä, M. T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä; Sosiaalinen pääoma ja terveys. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Hirsijärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2002. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Ikävalko, J. 2008. Espoolaisten urheiluseurojen ja kaupungin liikuntatoimen välisen yhteistyön kehittäminen. AMK-opinnäytetyö. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Vierumäen toimipiste, Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma. Helsinki.
- Ilmanen, K. 2000. Kansalaistoiminnan ja julkishallinnon kohtaaminen. Teoksessa Itkonen, H. Heikkala, J. Ilmanen, K. Koski, P. Liikunnan kansalaistoiminta; Muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Tampere: Tammer Paino, 27-28.

- Ilmanen, K. 2012. Urheilun eriytynyt moraaliperusta. Teoksessa Ilmanen, K. Vehmas, H. (toim.) Liikunnan areenat – yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2012, 183-186.
- Ilmanen, K. 2015. Liikuntapalvelujen muutos 1800-luvun lopulta 2000-luvulle. Teoksessa Itkonen, H. Laine, A. (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylä yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015, 20.
- Itkonen, H. 1991. Tarpompa poekija ollaan. Tutkimus suomalaisen urheiluseuran muutoksesta. Joensuu: Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia N:o 35.
- Itkonen, H. 1993. Urheiluseuran tulevaisuus – Värikäs, vallaton ja kimmoisa. Teoksessa: Itkonen, H. Nevala, A. (toim.) Urheiluseura Juuret mullassa – Tukka tuulella. Tutkimuksia 58/1993. Jyväskylän yliopisto, liikunnan sosiaalitieteiden laitos, 61-66.
- Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Tampere: Tammer paino Oy.
- Itkonen, H. 1999. Liikunnan kansalaistoimijakenttä muutoksessa. Teoksessa: Suomi Kimmo (toim.) Vaajan virran Vuolteesta. Jyväskylä: Liikunnan kehittämiskeskus. 114-127.
- Itkonen, H. 2000a. Kansalaistoiminnan suuri linja. Teoksessa Itkonen, H. Heikkala, J. Ilmanen, K. Koski, P. Liikunnan kansalaistoiminta; Muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Tampere: Tammer Paino, 5-24.
- Itkonen, H. 2000b. Liikunnan kansalaistoimijoiden kulttuurinen merkityksenanto. Teoksessa Itkonen, H. Heikkala, J. Ilmanen, K. Koski, P. Liikunnan kansalaistoiminta; Muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Tampere: Tammer Paino, 169.
- Itkonen, H. Koski, P. 2000. Paikallinen, maakunnallinen ja kansallinen. Teoksessa Itkonen, H. Heikkala, J. Ilmanen, K. Koski, P. Liikunnan kansalaistoiminta; Muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Tampere: Tammer Paino, 58-71.

- Itkonen, H. 2015. Kansalaistoimintojen kaudet ja muuttuvat käytännöt. Teoksessa Itkonen, H. Laine, A. (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylä yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015, 41-56.
- Itkonen, H. Laine, A. 2015. Suuntana liikunnan käsitteet ja käytännöt. Teoksessa Itkonen, H. Laine, A. (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylä yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015, 9-10.
- Jarvie, G. 2006. Sport, Culture and Society. TJ International Ltd. Cornwall.
- Juote, A. 2007. Järkiperäisestä hulluudesta moniäänisyyteen. Teoksessa Harju, A. (toim.). Kansalaistoimintaan kätketty aarre. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry. Espoo: Painotalo Casper, 51.
- Kansallinen liikuntatutkimus 2009-2010. Vapaaehtoistyö. SLU:n julkaisusarja 8/2010. Helsinki: Suomen Kuntoliikuntaliitto
- Kauravaara, K. 2018. Liikunta ja urheilu aikuisen hyvinvoinnin tukena. Asiantuntijatyö liikkujan polun aikuisuusvaiheesta. Suomen Olympiakomitea.
- Kokkonen, J. 2015. Suomalainen liikuntakulttuuri – juuret, nykyisyys ja muutossuunnat. Keuruu: Suomen Urheilumuseosäätiön tutkimuksia n:o 3.
- Kokkonen, J. 2013. Liikuntaa hyvinvointivaltiossa. Suomalaisen liikuntakulttuurin lähihistoria. Keuruu: Suomen Urheilumuseosäätiön tutkimuksia n:o 2.
- Korkeakoululiikunnan suositukset 2018. 2018. Korkeakoululiikunnan suositustyöryhmän loppuraportti. OLL Sarja A9/2018. Helsinki: Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry.
- Koski, P. 1990. Liikuntaseurojen yhteistoiminnallisuus ja avoimuus. Tutkimuksia 51/1990. Jyväskylän yliopisto, liikunnan sosiaalitieteiden laitos.
- Koski, P. 1994. Liikuntaseura toimintaympäristössään. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House and Sisäsuomi Oy.
- Koski, P. 2000a. Millä tavoin kansalaisaktiivisuus toteutuu liikunnassa? Teoksessa: Miettinen, M. Haasteena huomisen hyvinvointi - Miten liikunta lisää mahdollisuuksia, Liikunnan kansanterveyden julkaisuja 124. Paino Porras Oy. Jyväskylä, 213-214, 224-225.

- Koski, P. 2000b. Liikunnan kansalaistoiminta kulttuurina – toiminnan merkityksellisyys ja merkitysrakenteet. Teoksessa Itkonen, H. Heikkala, J. Ilmanen, K. Koski, P. (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta; Muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Tampere: Tammer Paino, 136-153.
- Koski, P. 2009a. Seurakenttä monipuolistuu, eriytyy ja ammattimaistuu. Liikunta & Tiede 46, 4/2009. 5-8.
- Koski, P. 2009b. Liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa. SLU-julkaisusarja 7/09. SLU-paino.
- Koski, P. 2013. Liikunta- ja urheiluseuroja koskeva tietopohja ja sen kehittäminen. Teoksessa Liikunnan kansalaistoiminnan tietopohja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6, 18-42.
- Koski, P. Mäenpää, P. 2018. Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:25.
- Kotkavirta, J. 2004. Urheilun moraali ja etiikka. Teoksessa Ilmanen, K. (toim.) Pelit ja kentät kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Tutkimuksia 3/2004, 32-43.
- Kotkavirta, J. 2012. Urheilun etiikka ja moraali. Teoksessa Ilmanen, K. Vehmas, H. (toim.) Liikunnan areenat – yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2012, 59-64.
- Kunttu, K. Pesonen, T. Saari, J. 2016. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2016. Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön tutkimuksia 48. Helsinki: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. (85, 122-123)
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen käyttö, hankinta ja säilytys. Jyväskylä: Vastapaino.
- Kärkkäinen, P. 1986. Suomalaisen liikuntakulttuurin kehityslinjoja. Teoksessa: Vuolle, P. Telama, R. Laakso, L. (toim.) 1986. Näin suomalaiset liikkuvat. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 50. Helsinki: Valtion Painatuskeskus, 36-38.

- Laakso, L. 2011. Liikuntatottumukset. Nuorten liikunta ja liikuntaan motivoiminen. Teoksessa Kunttu, K. Komulainen, A. Makkonen, K. Pynnönen, P. (toim.) Opiskeluterveys. Duodecim. Porvoo: Boowell Oy. 143-144.
- Liikunnan Riemu ry. Liikuntalaisten oma urheiluseura. Viitattu 7.3.2019. <http://www.liikunnanriemu.com/seura/>
- McPherson, B D. Curtis, J E. Loy, J W. 1989. The Sosial Significance of Sport. An Introduction to the sociology of sport. Human Kinetics Books. A Division of Human Kinetics Publishers, Inc. Illinois.
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: International Methelp Ky.
- Miettinen, I. Kunttu, K. 2011. Korkeakouluopiskelijoiden liikunta. Teoksessa Kunttu, K. Komulainen, A. Makkonen, K. Pynnönen, P. (toim.) Opiskeluterveys. Duodecim. Porvoo: Boowell Oy. 198-201.
- Mykrä, J. 2000. Akateeminen Warti 50 kilpailua ja karnevaalia. Helsinki: Monila Oy.
- Mäenpää, P. Korkatti, S. 2012. Urheiluseurat 2010-luvulla. Ajatuksia seurojen kehittämisestä ja kehittämisestä. Suomen Liikunta ja Urheilun ry:n julkaisusarja 2012:1. Sporttipaino
- Niemi, P. 2017. LTKS1001 Tutkimusetiikan syventäminen luennot. Jyväskylän yliopisto. Luentomateriaalit.
- Ojala, A-L. 2015. Nuorten omaehtoiset liikuntakulttuurit. Teoksessa Itkonen, H. Laine, A. (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylä yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015, 176.
- Opiskelijoiden Liikuntaliitto. 2014. Korkeakoululiikunnan barometri 2013 (17, 44, 55)
- Paavola, S. 2004. Liikunnan päätöksenteon eettisiä lähtökohtia. Teoksessa Ilmanen, K. (toim.) Pelit ja kentät kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Tutkimuksia 3/2004, 84-95.
- Pekkala, J. Heikkala, J. 2007. Liikunnan kansanliikkeen ”neljäs tie”? Näkökulmia yhteiskunnan ja liikunnan kansalaistoiminnan tulevaisuuteen. Suomen Liikunta ja Urheilu. Raportit.

- Polyteknikkojen Urheiluseura. 2009. Teekkariurheilua vuodesta 1903. Viitattu 3.6.2009.
<http://pus.tky.fi/>.
- Puronaho, K. 2006. Liikuntaseurojen lasten ja nuorten liikunnan markkinointi; Tutkimus lasten ja nuorten liikunnan tuotantoprosessista, resursseista ja kustannuksista. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Saaranen-Kauppinen, A. Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 8.8.2018.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>.
- Salimäki, H. 2004. Liikunnan päätöksenteon eettisiä lähtökohtia. Teoksessa Ilmanen, K. (toim.) Pelit ja kentät kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Tutkimuksia 3/2004, 57-72.
- Salmikangas, A-K. 2004. Haasteena osallistuva liikuntasuunnittelu. Teoksessa Ilmanen, K. (toim.) Pelit ja kentät kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Tutkimuksia 3/2004, 283-285.
- Schreier, M. 2012. Qualitative Content Analysis in Practice. London: SAGE Publications Ltd.
- Siisiäinen, M. 1999. Urheiluseura sosiaalisena pääomana: käsite ja siitä avautuvat tutkimusongelmat. Teoksessa: Suomi Kimmo 1999 (toim.) Vaajan virran Vuolteesta. Jyväskylä: Liikunnan kehittämiskeskus. 87-106.
- Siltala Juha. 2007. Työelämän huonontumisen lyhyt historia. Uudistettu laitos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Simula, M. 2018. LYTS1001 Liikkumisen ympäristöpolitiikka. Jyväskylän yliopisto. Luennot.
- Sulkunen, P. 1987. Johdatus sosiologiaan. Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Suomen Liikunta ja Urheilu. 2007. Liikunnan ja Urheilun Maailma 2/07. Viitattu. 16.4.2009. www.slu.fi.
- Suomi, K. 1998. Liikunnan yhteissuunnittelumetodi; Metodin toimivuuden arviointi Jyväskylä Huhtasuon lähiössä. Lievestuore: Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä and ER-Paino Ky.

- Tirkkonen, E. 2018. Liikuntapäällikön jälkikirjoitus: Teoksessa: Korkeakoululiikunnan suositukset 2018. 2018. Korkeakoululiikunnan suositustyöryhmän loppuraportti. OLL Sarja A9/2018. Helsinki: Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry. 48.
- Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. uudistettu laitos. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turvoke ry. 2009. Opiskelijaliikuntaa pyörittää Turvoke ry. Viitattu 3.6.2009. <http://www.turvoke.fi/>.
- Tutkimuskatsaus liikuntapoliittisen selonteon tausta-aineistoksi. 2018. Valtion liikunta-neuvoston julkaisuja 2018:6
- Valtioneuvoston liikuntapoliittinen selonteko. 2018. Viitattu 4.3.2019. <https://www.olympiakomitea.fi/olympiakomitea/liikuntapolitiikka/liikuntapoliittinen-selonteko/>.
- Valtonen, H. Rossanen, P. Pekurinen, M. 1993. Liikunta – Talous – Kulttuuri. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 137. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- UniSportin johtosääntö. Viitattu 28.9.2018. UniSportin sisäinen verkkolevy.
- Uusimäki, H. 2007. Liikunnan mahdollisuus korkeakouluissa; Selvitys korkeakouluopiskelijan liikuntamahdollisuuksista opiskeluympäristössä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Yeung, A B. 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa; Ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Hakapaino.

LIITTEET

Liite 1

Kumppanuussopimus

Unisportin ja urheiluseuran yhteistyön edellytykset (yhteistyösopimus):

Sopimuksen tavoitteena on vahvistaa sisäisten urheiluseurojen ja Unisportin välistä kumppanuutta ja yhteistyötä. Seuratoiminta on yksi Unisportin palvelukanavista.

Yhteistyöseuran on mahdollista saada ajalla 1.9.2018 -31.8.2019 erikseen ilmoitettu hinta Unisportin tiloissa olevista vuoroista. Tiloja myönnettäessä otetaan huomioon mm. seuran jäsenmäärä sekä seuran toiminnan rakenne. Vuorojen laskutus tapahtuu kaksi kertaa vuodessa.

Seura voi perua vuoroja aikaisintaan kaksi kuukautta ennen ensimmäistä peruttavaa vuoroa.

Seura on rekisteröitynyt yhdistys (ry) tai toiminta on muulla tavalla erittäin hyvin organisoitu. Seuran säännöt toimitetaan tiedoksi Unisportille. Seuran on huolehdittava, että vakuutus- ja turvallisuusasiat ovat kunnossa.

Seura tarjoaa oman lajinsa harraste-, kurssi- tai kilpailutoimintaa Helsingin yliopiston, Hankenin ja Aalto-yliopiston opiskelijoille ja henkilökunnalle. Toiminnan on oltava avointa, turvallista ja mukaantulon on oltava helppoa. Seura voi myös tarjota oman lajinsa osaamista Unisportin tapahtumissa.

Seuran tarjoama laji sopii Unisportin ohjelmaan ja toimintamalliin. Seuran toiminta, toimintaperiaatteet ja rahoitussuunnitelmat ovat sellaiset, että ne voidaan hyväksyä Unisportissa.

Seuralla on esittää toimintasuunnitelma

Seuravuoroilla kävijät kirjautuvat vuoroille automaattisen kulunvalvonnan kautta. Jos tämä ei ole mahdollista (UniDojo), niin seura kerää kävijämäärät tapahtumistaan ja raportoi näistä Unisportille

Niissä tiloissa, joissa ei ole Unisportin asiakaspalvelua, on käyttäjä velvollinen toimimaan erityistä huolellisuutta noudattaen. Yhdistys on vastuussa tilojen käytöstä sekä mahdollisesti käytön aikana tapahtuneista vahingoista.

Vähintään 85 prosenttia seuran jäsenistä on oltava Helsingin yliopiston, Hankenin tai Aalto yliopiston opiskelijoita tai henkilökuntaa. Unisport voi harkita seurakohtaista erillismenettelyä jos lajin luonne sitä vaatii. Tämä ehto koskee Unisportin tiloissa olevia vuoroja.

Seurassa on oltava vähintään 10 jäsentä.

Kausikorttia tai kertamaksua ei edellytetä seuravuorojen käyttäjiltä.

Unisportilla on tieto siitä, ketkä ohjaavat seuran harjoituksia. Vierailevista valmentajista/opettajista sovitaan erikseen.

Unisport tukee seuroja liikuntatilojen, tiedotuskanavien ja markkinoinnin avulla. Unisportilla on työntekijä, joka hallinnoi seuratoimintaa ja yhteistyötä seuratoimintaan liittyvien toimijoiden kanssa. Seuran toimintaa voidaan esitellä Unisportin markkinointimateriaaleissa.

Unisport sopii tila-asiat seurakohtaisesti.

Seuran on hyvä olla mukana Unisportin kauden avauksissa ym. yhteistapahtumissa markkinoinnin ja tiedonkulun näkökulmasta.

Seuralla tulee olla sähköpostiyhteys ja vähintään yksi nimetty yhteyshenkilö sekä mielellään omat www-sivut. Unisportin www-sivuilta on linkki seuran sivulle.

Unisport pyrkii siihen, että ajankohtaisia asioita ja suunnitelmia käydään läpi yhdessä seurojen kanssa.

UniSport ei vakuuta seurojen jäseniä.

Liite 2

Opiskelijaurheiluseurojen tarjoama lajimäärä määrä Yliopistoliikunnassa ja UniSportissa

LAJIT 2011

Aalto-yliopisto

Taitoluistelu
Kaukalopallo
Lentopallo
Koripallo
Jalkapallo
Futsal
Jääkiekko
Tanssi
Jalkapallo, naiset
Laitesukellus
Vapaasukellus

Uppopallo

Pesäpallo

Salibandy

Ratsastus

Golf

Aikido

Tennis

Tennis

Liitokiekko

Suunnistus

yht: 21 kpl

Helsingin yliopisto

Jalkapallo

Jääkiekko

Lentopallo

LAJIT 2018

Aalto-yliopisto

Lentopallo
Koripallo
Jalkapallo
Futsal
Jääkiekko
Jalkapallo, naiset
Pesäpallo
Salibandy
Suunnistus
Golf

yht: 10 kpl

Helsingin yliopisto

Jalkapallo

Sulkapallo

Kansantanssi

Salibandy

Sulkapallo

Golf

Capoeira

Kansantanssi

Pesäpallo

Pyöräily

Voimailu

Aikido

Daitoryu aikijujutsu

Judo

Karate

Karate-do-shotokai

Kashima Shinryu

Kendo

Taekwon-do

Taido

Shorinji Kempo

Haidong Gumdo

Bujinkan

yht: 23 kpl

Pesäpallo

Pyöräily

Voimailu

Aikido

Daitoryu aikijujutsu

Judo

Karate

Karate-do-shotokai

Kashima Shinryu

Kendo

Taekwon-do

Taido

Shorinji Kempo

Haidong Gumdo

Bujinkan

yht: 18 kpl

Liite 3

Teemahaastattelurunko

LIIKUNNAN KANSALAISTOIMINTA OSANA KORKEAKOULULIIKUNTAA – Tutkimus UniSportin kanssa yhteistyöstä tekevästä opiskelijaurheiluseuroista

Jyväskylän yliopisto

Tässä pro gradu-tutkielmassa tarkastellaan UniSportin kanssa yhteistyötä tekeviä yliopiston urheiluseuroja. Keskeisenä kysymyksenä voidaan pitää sitä, mihin opiskelijaurheiluseurat sijoittavat itsensä korkeakoululiikunnan ja urheiluseuratoiminnan kentällä. Tätä kautta voidaan arvioida, antaako tämä ympäristö seuroille mahdollisuuksia toimia ja hyödyntää täyttä potentiaaliaan. Lisäksi tavoitteena on selvittää, mitä merkityksiä ja muutoksia ilmiön ympärille muodostuu.

Aineisto on tarkoitus kerätä seuroissa pitkään mukana olleilta toimijoilta, joilla on hyvä näkemys ja kokemus seuratoiminnasta korkeakouluympäristössä. Tätä varten on tarkoitus haastatella teitä joului- tai tammikuun aikana. Toivon, että osallistuisitte haastatteluihin, jotta luotettavaa aineistoa saadaan kerättyä.

Haastatteluun kuuluu arviolta hukana yli tunti. Haastattelussa saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja vain tämän tutkimuksen tarpeisiin hyvän tutkimusetiikan mukaisesti. Haastateltavien nimiä ei julkaista. Haastattelut nauhoitetaan haastateltavan suostumuksella.

Kiitokset jo etukäteen yhteistyöstä!

yst. terv.

Erkki Somervuo

erkki.j.somervuo@student.jyu.fi

Annatteko luvan nauhoittaa haastattelun aineiston käsittelyn helpottamiseksi? Kyllä__ Ei __

1. PERUSTIEDOT

Seuran nimi

Edustamanne laji

Minä vuonna seuranne on perustettu?

Onko seuranne rekisteröitynyt yhdistys? (kyllä, ei)

Mikä on seuran jäsenmäärä?

Mikä on pääkohderyhmänne?

Mikä on seuranne päätarkoitus? Miksi seura on olemassa?

2. OPISKELIJAJURHEILUSEURAN PAIKANTUMINEN JA KIINNITTYMINEN

2.1 Opiskelijaurheiluseuran toimintaympäristö

Miten toimintaympäristön rakenteet vaikuttavat seuranne toimintaan? (yliopisto, kaupunki, liitto)

Millaisena yliopiston tai UniSportin arvomaailma välittyy seuranne näkökulmasta?

Mihin seuranne sijoittuu ja kiinnittyy teidän näkökulmasta? Oletteko yliopiston vai alueen seura?

Rajoittaako vai helpottaako yliopistoympäristö tai UniSport seuranne toimintaa? Saatteko seuranne kaiken potentiaalin käyttöön?

2.2 Yhteistyö

Mitä eri yhteistyötahoja seuralla on (lajiliitot, muut seurat, yritykset)? Mitä yhteistyö sisältää?

UniSportin kanssa tehdään tilayhteistyötä ja markkinointia. Millaista yhteistyötä yliopiston tai ylioppilaskunnan kanssa tehdään?

Teettekö yhteistyötä yliopiston tai muiden seurojen kesken? (onko yhdistämissuunnitelmia – hybridisaatio) Yhteistyön syyt? Muutokset yhteistyössä?

2.3 Merkitykset ja opiskelijaurheiluseuran rooli

Mikä on yliopiston ja UniSportin merkitys seuran toiminnalle?

Mikä on seuranne merkitys yliopistolle ja UniSportille?

Miten opiskelijaurheiluseurojen merkitys mielestänne nähdään UniSportissa ja yliopistolla?

Miten muut tahot, kuten esimerkiksi kaupunki näkee seuranne toiminnan?

Mitä seuraltanne odotetaan? Tiedättekö tarkasti ympäristön toiveet ja tarpeet?

3. TOIMINNAN SISÄLTÖ JA LIIKUNTAMAHDOLLISUUDET

3.1 Toimintamuodot ja ideologia

Mitä eri toimintamuotoja ja painotuksia tarjoatte jäsenille?

Mikä on seuranne ”aate”/”henki”, arvot ja merkitys? Miksi harrastajat ovat seuran toiminnassa mukana?

Miten liikunnan ja yhteisen tekemisen laaja-alaisuus näkyy toiminnassanne? Mitä kaikkea seuran toiminta sisältää?

3.2 Vaikuttaminen ja liikuntatarjonnan järjestäminen korkeakoululiikunnassa

Mitä viestintäväyliä käytätte tai haluaisitte käyttää?

Mihin asioihin seuranne haluaa vaikuttaa?

Miten isoa roolia seuranne voisi ottaa liikuntatarjonnan järjestämisessä korkeakouluympäristössä?

3.3 Yhteisöllisyys ja yliopisto

Millaisia toimintamuotoja teillä on varsinaisen liikuntatoiminnan lisäksi? (illanvietot, talkoot, retket ym.)

Minkälainen yhteisöllisyyden ja kaveripiirin rakenne on muodostunut harrastajien keskuuteen seurassanne?

Millaisia erityispiirteitä yliopistoyhteys tuo toimintaan?

4. RESURSSIT

4.1 Ihmiset toiminnan taustalla

Kuinka paljon vapaaehtoisia on seurassanne? mitä tehtäviä he hoitavat?

Kuinka paljon seurassanne on toimintaa ohjaavia/valmentavia henkilöitä?

Kuinka paljon yleisesti on edellisten lisäksi aktiivisia toimijoita/puuhaihmissiä?

Mikä on vapaaehtoisten merkitys seurallenne? Mikä vapaaehtoisia motivoi?

Miten ja mistä rekrytoidaan harrastajia, vapaaehtoisia ja valmentajia? Maksetaanko palkkioita?

Millä tavoin jäsenistön erikoisosaamista hyödynnetään (opiskelijat, jo valmistuneet)? Mistä muualta saadaan tarvittaessa asiantuntemusta?

4.2 Talous

Mistä seuranne talous muodostuu? Miten rahoitate toiminnan ja mitkä ovat tulonlähteet?

Missä raja menee, voidaanko maksuja nostaa rajattomasti?

Mihin jäsenmaksut käytetään? (esim. ohjaajien ja valmentajien palkkioihin, välinehankintoihin?)

Jos taloudelliset paineet kasvavat, niin millä keinoin toimintaa voidaan rahoittaa?

Mitkä eri tahot tukevat seuraa taloudellisesti? Mitä muita tukimuotoja mahdollisesti on?

Aiheuttaako talous haasteita seuranne toiminnalle?

4.3 Tilat

Mikä on UniSportin tilojen merkitys seuranne toiminnan kannalta?

Mikä on seuranne harjoitusolosuhteiden tilanne tällä hetkellä? Mitä suunnitelmia teillä on tilojen suhteen?

Mikä on tilakustannusten osuus seuran taloudessa ja resursoinnissa?

Liittyykö tila-asioihin muita haasteita?

5. MUUTOKSET

Millaisia muutoksia seuranne toimintaympäristössä on tapahtunut muutoksia viimeisen esim. viiden vuoden aikana?

Mitä muutokset ovat olleet? Miten nämä ovat vaikuttaneet seuranne toimintaan?

Miten muutosten tuomiin haasteisiin on vastattu?

Millaisia konflikteja tai ristiriitoja seuranne toimintaympäristössä on?

6. TULEVAISUUS

Mitä kehittämissideoita seurallanne on? Mitä toimia kehittämistä varten tarvitaan?

Mikä visio teillä on seuranne toiminnasta esimerkiksi viiden vuoden päästä?

Miten seuranne pysyy parhaiten mukana yhteistyössä UniSportin kanssa? (tilat, tuet, näkyvyys, markkinointi ym.)

Mitä uhkia näette toiminnallenne?

Mitä tarvitaan, jotta seuranne toiminta jatkuu?

7. VAPAA SANA

Mitä muuta haluaisitte vielä kertoa?